

Vietnam

– Østens smukke, venlige land i forandring

Frede Lauritsen

Forord:

Globussen, som vi kender den, er spraglet og overalt udfyldt med et utal af detaljerede oplysninger. Sådan var det ikke engang, da var globussen helt hvid, for verden var uudforsket.

Faktisk var det slet ikke en globus, for dengang troede man, Jorden var flad. Det fortæller Holberg (se 1684) om i "Erasmus Montanus," der praler af at have været ude i verden for at studere. Og tænk pralhalsen påstår, at Jorden er rund, skønt enhver, selv degnen, kan se, at Jorden er flad som en pandekage. Da han kommer hjem, kan Erasmus ikke snakke med almindelige folk, højst disputere med degnen, der trods alt er - lidt lærd.

Columbus (se 1451) var, som en af de få dengang, klar over at Jorden var rund. Derfor sejlede han mod V for at komme til Indien. Mandskab havde han svært ved at skaffe, for turen var et "galmandsværk." For derude, hvor horisonten ender, frygtede man at styrte i helvedets afgrund. Columbus vidste imidlertid ikke, der var noget, der hed Amerika, så han troede, han var kommet til Indien og kaldte derfor indbyggerne for indianere.

Den italienske fysiker og astronom Galileo Galilei (se 1564) var også en af dem, der måtte lide, fordi han vidste bedre om Jordens beskaffenhed, end hvad den offentlige mening kunne acceptere. Den sidste halve snes år af sit liv måtte han sidde i husarrest, fordi han hævdede, at Solen og ikke Jorden var universets centrum.

Hanne og jeg er ret overbevist om, at Jorden er rund, for når man i ti kilometers højde skuer ud over horisonten, kan man godt ane Jordens runding. På vores private globus er der stadig mange hvide pletter, selv om vi hvert år ihærdigt forsøger at farvelægge en lille stump af vores klode. I år blev det altså det lange Vietnam, der blev farvelagt. - Og hvilken tur.

Bagerst i fortællingen finder du supplerende historiske oplysninger - opbygget kronologisk.

Velkommen med på en "kikker"

Hanne og Frede Lauritzen

Årets ferietur starter tidlig morgen onsdag den 9. april 2003 med køb af en pose rundstykker til efterfølgende morgenkaffe hos Anita og Bent i Foersum, hvorefter Anita kører os til Billund Lufthavn, for en 19 dages parkering i Billund koster jo en halv bondegård, og det har vi ikke.

Den imponerende store, flotte og nye lufthavnsbygning i **Billund Lufthavn** synes trods sine enorme massive høje stålsøjler ganske let og elegant i konstruktionen. Egentlig synes vi, at de gamle lufthavnsbygninger var både flotte og funktionsdygtige. De kunne nemt have været brugt i endnu masser af år. Sagt helt for egen regning synes det nye flotte byggeri at være ren prestige og ganske overflødigt. Billund er dog ikke en millionby, og har ej heller en sådan som nabo. Men andre, dem med mere vægt i samfundet, har åbenbart haft en anden mening om de ting. Men flot er den nye lufthavn, og det er jo altid svært at spå – især om fremtiden.

Vi er fremme i god tid før afgang. **En morgenbasse** ligger så fristende tæt, at den sammen med kaffen udsender en euforisk duft, så jeg fristes over evne og straks er jeg 27 kr. fattigere - uforkammet. Med den pris er det godt, at Hanne ikke har den samme svage tilbøjelighed. Afgang med SAS til Kastrup sker præcis efter planen kl. 11:20. Ved udgang til flyet kan man tage en pose med tilbehør til den kop kaffe, der serveres på flyet. Men her begynder chikanen. Hannes pose indeholder foruden et bæger med postevand også et lækkert stykke fyldt chokolade med nødder. I min pose er chokoladen erstattet af tre tørre kiks – meget tørre, og Hanne, den tølper, er ubøjelig, hun vil ikke bytte. Så jeg får øvet mig i at optræde som martyr. Men kaffen er god.

S for Samsø ser vi ti af de store **havvindmøller**. De står i en lige række ud fra kysten strækkende mod S. Efter ½ times flyvning lander vi i Kastrup, hvor vi har et par timers ventetid. Men der er jo altid meget at se på i den store flotte lufthavn med de mange salgsfristelser. En formiddagsøl bliver der da også lige tid til.

Vi møder her en ung **thailandsk pige**, hun har arbejdet i Danmark i fire år og skal med samme fly som os til Bangkok. Desværre har hun været så uheldig at miste sin pung i Billund Lufthavn indeholdende 8.000 kr. og Dankort, som dog omgående blev spærret, men pung og indhold var der intet spor efter. Hun var forståeligt nok noget trist til mode.

I Gate 33 møder vi turens ledere **Ingrid og Vagn Christensen** fra Grønfeld ved Rønde, som vi kender fra en tur til Thailand i 1990. De kom sammen med gruppens øvrige 14 deltagere alle med flyet fra Tirstrup. Gruppen bærer allerede her præg af at kende hinanden rigtig godt. Så vi, der som de eneste kom fra Billund, føler os som solister. Men efter at have hilst på selskabet, går der ikke mange dage, før vi føler os som en lille familie.

Med 50 minutters forsinkelse er der afgang fra Kastrup **i slud og sne** med Thai Airways til Bangkok. Forsinkelsen skyldtes, at flyet først skal gennemgå en de-ice behandling. Det foregår med en brandsprøjteligende bil, hvor *"piloten"* sidder 5-6 m oppe i sit lille førerhus, herfra styrer han de lange slanger, der sprøjter en gullig væske ud over flyets vinger.

Umiddelbart efter start serveres en **drink før middagen**, som man jo gør de fine steder. Hanne vælger en *"bloody mary"* (se 1542), men jordbunden som jeg er, *"nøjes"* jeg med et glas rødvin. Hertil får vi hver en pose jordnødder. De proteinrige jordnødder er for øvrigt leverandør til 1/6 af verdens produktion af vegetabilsk olie. Heraf bruges hovedparten til fremstilling af margarine. Jordnødder har fået sit navn, fordi bælggen under modningen borer sig ned i jorden.

Middagen serveres, en lækker anretning af fisk, gris, kylling, ost og dessert. Efterfulgt af kaffe og cognac alt sammen serveret delikat og særdeles velsmagende, så vi har bestemt ingen grund til klage. Jeg skal undlade at beskrive, hvor delikat bakken ser ud, da den afleveres, men den ledte uvilkårligt tankerne hen på bombekratrene i Irak

Gad vist om dem bag gardinet på 1. kl. får **russisk kaviar** til blinis, ægte champagne og andre lækkerier? Hvad vi prøvede år tilbage på en tur til Bogota, fordi de havde overbooket, så vi måtte finde os i at blive "*tvangsforflyttet*" til 1. kl., det skete dog uden protester.

Nu, hvor kl. er 18:00, følger en afslappet periode, vort visum er jo i hus. Men da vi **flyver mod Ø**, skal vi i vores sommertid lægge fem timer til, så kl. er faktisk 23:00, og lidt søvn skal vi om muligt have, inden vi i morgen tidlig når frem til først Bangkok i Thailand og senere Hanoi i Vietnam. Afstanden Kastrup – Bangkok er 5.354 miles. Flyvetiden er beregnet til 10 timer i en højde af 36.500 feet, hvad der svarer til godt 11 km.

Nogle læser, andre skriver. De der har lyst kan se Tolkins film - **Ringenes Herre II**. En fantasifuld eventyrfilm for voksne med levende træer og andre fantasivæsener. I biografen har vi tidligere set Ringenes Herre I, der var jo ingen grænser for, hvor god den var, påstod den samlede presse. For os blev det en fæl skuffelse, der ikke leverede det, der svarede til vore forventninger. Mange roser filmen til skyerne - rigtig mange endda, mens andre synes, fiktionerne er noget værre pjat, de sidste hører vi til.

Meget **søvn bliver det ikke til**. En god times tid før vi lander i Bangkok, serveres en varm vaskeklud efterfulgt af juice, lækker frisk frugtsalat, yoghurt, omelet m/skinke, spinat m/løg og kartofler, croissant med lurpak og marmelade. Et herligt måltid. Før vi forlader flyet, får alle damer overrakt en lille brystbuket af flotte lilla orkideer. Jo, vi er skam kommet til Thailand.

I Bangkoks Lufthavn møder os **endnu flere blomster**, flotte blomsterdekorationer står overalt i lufthavnsbygningerne, naturligvis er det fortrinsvis orkideer og papegøjeblomsten strelitzia. Thaierne er små mennesker, det kan bl.a. konstateres ved, at wc kummerne er ca. 10 cm. lavere end hjemme i Danmark, så jeg er lige ved at miste balancen, da jeg sætter mig.

Da vi går ombord på **Thai Airways** fly til Hanoi, får alle, grundet den meget omtalte og frygtede Sars sygdom, udleveret en beskrivelse af symptomerne og en ansigtsmaske, flertallet tog dem på. Det ser lidt hysterisk ud, men vi kan jo ikke vide, om det er fornuftigt. Fornuft eller ej så er de i hvert fald i vejen, da vi igen får serveret en middagsret. Det er næsten ikke til at klare al den mad, men de kan jo ikke vide, at vi, der kommer fra det høje Nord, netop har fået serveret et fortræffeligt morgenmåltid. For mit vedkommende går bakken retur uden tab af en eneste kalorie, hvad der ellers ikke ligner mig. Forinden har jeg set grundigt efter, om "*Anton Berg*" har gemt sig mellem servietterne, - men desværre - nej.

Bangkok er en særdeles **aktiv lufthavn**, vi kører ud på taxi airway som nr. syv, mens den første er på vej ud af startbanen. Højst et minut går der mellem hver start. Afstanden mellem Bangkok og Hanoi er 609 miles, og vi flyver i en højde af 33.000 feet, svarende til godt 10 km. Et stykke under os ser vi et fly passere. Betyggende at vide at nord- og sydgående ruter aldrig flyver i samme højde, dermed mindskes risikoen for kollision.

Vel **landet i Hanoi** varme luft bliver vore papirer grundig tjekket. Specielt meget omhyggeligt er man med den af os udfyldte helbredstjek grundet den før omtalte Sars sygdom, som også har floreret her i Hanoi. På et skema stilles hen mod en snes spørgsmål, på dem der drejer sig om sygdom, skal man helst kunne svare nej, så det tager sin tid at komme gennem lufthavnskontrollen.

Cong Hoa Xa Hoi Chu Nghia Viet Nam - hvis vi skal bruge det vietnamesiske navn. Men det skal vi heldigvis ikke, men derimod på et mere forståeligt sprog Den Socialistiske Republik Vietnam. Vietnam har sit navn, fordi ordet nam betyder syd af Kina, der er Riget i Midten, og Vietnam har altid været det landområde, der forbandt Kina med Indien. Som sådan har det altid haft en betydelig rolle for handelen mellem landene i Asien og landene omkring Stillehavet. Medaljens bagside er, at jo mere betydende et land er, jo mere er det udsat for overgreb fra fremmede magter. Og Vietnam har gået så grueligt meget igennem.

Der har boet mennesker i den nordlige del af landet langs **Den Røde Flod** - Songkoi siden stenalderen. Ja, her er faktisk fundet spor af nogle af de allerførste mennesker på Jorden. Ifølge legenden var Hungkongerne år 2000 f.v.t. Vietnams første dynasti og betragtes som landets grundlæggere. År 258 f.v.t. tog Kong An Duong magten og gjorde egnen omkring Hanoi til hovedstad ved at bygge den næsten uindtagelige fæstning Co Loa, der ligger 20 km NØ for Hanoi, og stadig kan ses. År 111 f.v.t. erobrede det kinesiske Han-dynasti landet, og Kina kom til at spille en stor rolle for landets kulturelle udvikling. Kulturer der stadig ses i bl.a. konfucianisme, taoisme og buddhisme. Sproget har også mange ligheder, og det kinesiske skriftsystem blev brugt helt frem til 1900-tallet. Flere gange har der været oprør mod kineserne, i år 40 blev de jaget på porten af Hai Ba Trung, to kvindelige frihedskæmpere, men kun i tre år så blev oprøret knust. Også i 248 var det en kvindelig frihedskæmper Ba Trieu, der var frontkæmperen, men hendes opstand holdt kun kort tid. I år 938 havde Ngo Quyen held til at jage kineserne ud. Hans strategi er gået over i historien, idet hans tropper fyldte flodmundingen med spidse jernbeslåede pæle. Ved højvande simulerede Ngo Quyen et angreb på den kinesiske flåde, men trak sig straks tilbage og lokkede dermed kineserne ind over pælene og op i floden. Da det blev lavvande, angreb den vietnamesiske flåde kineserne og drev dem ud mod flodmundingen, her blev de kinesiske skibe spiddet på pælene og sank. Efter flere indre kampe proklamerede Dinh Bo Linh sig som kejser i 968. Der blev dog ikke fred med Kina, der gjorde adskillige udfald. I 1407 besatte de Vietnam og tvangsforflyttede adskillige tusinde af den vietnamesiske "hjerne," bl.a. Nguyen An, der blev arkitekten bag Beijing. Men i 1427 drev Le Loi igen kineserne ud.

Vietnam har samlet været **besat af Kina i 1000 år**, det betyder, at vietnameserne inderst inde er skeptiske over for Kina, men de accepterer landet, fordi det er en så stor og stærk nation. Den centrale del af det nuværende Vietnam fra Dong Hoi i N til Phan Thiet i S var fra 200 f.v.t. kongeriget Champa. Herfra stammer nogle af de smukkeste eksempler på kunst og arkitektur. Kongeriget blev efter adskillige krige erobret i 1471, hvor vietnameserne fortrængte befolkningen. Der findes stadig en lille minoritet af chamfolk i Vietnam. Kejserne mistede grebet om landets styre, rivaliserende stormandsslægter overtog magten med adskillige borgerkrige som resultat. I 1630 enedes man om en deling mellem N og S. Helt enig har man næppe været, for man byggede en dobbeltmur tværs over landet. Ideen havde de fra Kina, og så kunne de jo glæde sig over, at landet var under 50 km bredt, og ikke som i Kina hvor Den Kinesiske Mur strækker sig over 6.000 km. I 1771 rejste brødrene Tay Son en opstand både mod N og S anført af Nguyen Hue. Men i 1802 bukkede de under for Nguyen Anh, der samme år blev kejser over hele Vietnam under navnet Gia Long, og han flyttede hovedstaden til Hue.

Først i 1800-tallet kommer der et lille **dansk islæt** i den vietnamesiske historie, idet den danske geograf Malthe Conrad Bruun (se 1775) gav landene Laos, Vietnam og Kampuchea navnet Indokina. Navnet Indokina blev født af, at landene netop ligger mellem Asiens vigtigste lande Indien og Kina. I 1944 forsvandt navnet igen, men det huskes stadig.

Efter **Gia Long's** død i 1820 blev hans franske rådgivere udvist, og det kom til kristendomsfølgelse. Dette sad franskmændene ikke overhørig, men lod flåden angribe flere havnebyer. I årene omkring 1860 erobrede franskmændene det sydlige Vietnam, og kaldte kolonien for Cochinkina. Men Frankrig var ikke mæt, efter endnu flere angreb i det nordlige var de i 1883 herre over hele Vietnam og tvang kejseren til at acceptere et fransk protektorat, der året efter også blev accepteret af Kina. Til stadighed var der en frihedsbevægelse, der sporadisk gjorde oprør, men denne blev hver gang slået hårdt ned, i 1930 så hårdt at Vietnams Nationalistparti blev udslettet. Dette bevirkede, at modstandskampen gik over til Ho Chi Minh (se 1890) og hans i 1930 nystiftede kommunistparti.

I 1940 blander **Japan** sig, idet de besatte Vietnam. Ho Chi Minh samler herefter modstanden mod Frankrig, Japan og marionetkejseren Bao Dai i bevægelsen Vietminh. Efter Japans kapitulation i 1945 udråbtes Ho Chi Minh den 2. sept. 1945 til Vietnams præsident, og dermed var The Republik of Vietnam en kendsgerning. Kort efter udbrød krigen mod Frankrig, der nov. 1946 bombarderede havneby Hai Phong og i dec. angreb Vietminhs styrker Hanoi, hvad der skulle blive signalet til otte års krig. I 1949 indsatte Frankrig igen Bao Dai som kejser, men i 1950 erklærede Ho Chi Minh sin regering som den eneste lovlige. I årene der fulgte udkæmpedes voldsomme kampe mellem Frankrig og Vietminh. Men Frankrig havde undervurderet Vietminh, der i 1954 tilføjede franskmændene det afgørende nederlag ved Dien Bien Phu. Juli 1954 blev det aftalt i Genève at dele Vietnam ved 17. nordlige breddegrad. Det blev til Republikken Vietnam i S og Den Demokratiske Republik Vietnam i N. Det blev også aftalt, at der skulle afholdes frie valg i 1956. Valgene blev dog aldrig gennemført, fordi præsident Ngo Diem, der havde efterfulgt Bao Dai, der abdicerede i 1955, nægtede at udskrive frie valg. Til gengæld afholdt Ngo Diem sit eget valg i S, her blev han selv beviset på, at der var tale om valgsvindel, for i et bestemt område fik han 600.000 stemmer fra områdets 450.000 vælgere.

Herefter var **Vietnam reelt to stater**. Ngo Diems regering, der favoriserede katolikkerne og viste stor grusomhed overfor politiske modstandere, blev styrtet af buddhisterne 2. nov. 1963, hvor Ngo Diem blev dræbt ved et militærkup. Herefter fik Sydvietnam vekslende militære regeringer. Nordvietnams styre var mere stabilt, men tunge byrder fulgte i kølvandet på landets omstilling til socialisme, jordreform, industrialisering og stigende udgifter til krigen om Sydvietnam. Ho Chi Minh var Nordvietnams politiske leder til sin død i 1969, hvor han efterfulgtes af Ton Duc Thang.

Efter delingen opstod i 1957 **Vietcong** en kommunistisk modstandsbevægelse i Sydvietnam. Vietcong indledte en guerillakrig, hvor alle blev involveret. Også her skulle det vise sig, at USA, der kæmpede sammen med Sydvietnam, undervurderede Vietcong og den kommunistiske hær i Nordvietnam.

Vietnam i dag er 325.360 km² eller 7½ gange så stor som Danmark. Det meget smukke land, med sin uhyre varierede natur, er 2.400 km langt og på det smalleste sted under 50 km bredt. Følges kystlinien er der 3.400 km. - øerne ikke medregnet. Der bor 80 mio. mennesker, hvoraf de 88% er vietnamesere, det er næsten 15 gange så mange mennesker som i Danmark. Så vietnameserne bor

altså dobbelt så tæt som hos os, men meget ujævnt fordelt, for ikke mindre end 72% af landet er dækket af bjerge. I 1965 boede 33% af befolkning i byerne, i 1971 var dette tal steget til 66%. Da Vietnamkrigen (se 1941) sluttede i 1975, havde landet 53 mio. indbyggere, så befolkningstallet er steget kraftigt. Fakta er, at 50% af befolkningen er under 30 år.

Hanoi blev grundlagt som hovedstad af Kong Ly Thai Tong i år 1010, dengang hed byen Thang Long "dragen der flyver op." Ordene Ha Noi betyder - inden for floden. Ofte har Den Røde Flod – Songkoi været årsag til oversvømmelser, idet byen kun ligger 12 m over havet. Omkring byen er der bygget 200 km diger, der er med til at mindske risikoen for oversvømmelser. Byen blev brændt ned i 1257 af Djengis Khans sønnesøn Kubilais Khan, fordi den vietnamesiske konge sagde nej til, at mongolhæren måtte gå gennem landet for at angribe Kina fra S. Mongolhæren blev dog drevet på flugt af vietneserne.

Mange slog sig ned udenfor kongens Forbudte By, og der blev bygget talrige templer og pagoder, der dog for de flestes vedkommende er forsvundet i dag. Hanoi var ubestridt Vietnams kulturelle og politiske hovedstad frem til 1802, hvor Kong Gia Long flyttede regeringssædet til Hue i det midterste Vietnam. I 100 år skulle Hue være hovedstad, men i 1902 blev det igen Hanoi endda i hele Fransk Indokina, der bestod af Vietnam, Laos og Kampuchea.

Hanoi er en af Asiens smukkeste byer. Brede boulevarder beplantet med skyggefulde træer, søer og mange grønne parker, og dog er det Vietnams tættest befolkede by med 1,6 mio. indbyggere og i hele hovedstadsområdet 2,3 mio. Mange af byens huse er fra den franske kolonitid sidst i 1800-tallet. Grundpriserne i Hanois centrum er uhyre høj - omkring 5.000 \$ pr m², derfor bygges der i højden. Typisk er husene da også kun omkring tre-fem meter brede og ofte lige så mange etager høje. Hanoi Universitet er fra 1907 og Vietnams ældste universitet. Byen er et jernbaneknudepunkt. Der er 130 km ud til Tonkingbugten, hvor Hai Phong fungerer som havnebyen for Hanoi. Fra 1946-54 kontrollerede franskmændene Hanoi. Efter 1954, hvor Vietnam blev delt, blev Saigon hovedstad i Sydvietnam og Hanoi i Nordvietnam, ved genforeningen 1975 blev Hanoi igen landets hovedstad.

I en lille sø i centrum af Hanoi ligger resterne af et af de mange nedskudte amerikanske **B52** bombefly. Flyets skrog stikker op af søen omgivet af piletræer midt i et boligkvarter. En makaber kontrast og et dystert visitkort om, hvor forfærdelig og meningsløs denne krig var.

På en lille times tid kører bussen os til vort første hjem på denne rundrejse **Hotel Melia Hanoi**, der er tildelt xxxxx, og det synes ikke at være en eneste for meget. Alt er meget stort, rent, pænt og yderst elegant. Flotte blomsterdekorationer står overalt nogle af dem kæmpestore. Samtlige dage under vort ophold er de superfriske, aldrig ser vi blot en enkelt blomst, der hænger med hovedet. Hotellet har kapacitet til 1200 spisende gæster, det meste man kan præstere i hele Vietnam. På 3. etage findes motionscenter og en udendørs swimmingpool. På 20. etage findes executive lounge, på 21. etage grand suite, på 22. etage finder vi presidential suite, og på toppen af det hele findes en Heliport. Vores billet rækker kun til 16. etage, men det er et stort luksusværelse, med alt hvad der kan begæres såsom safety box, køleskab, aircondition osv. Og i tilgift en flot udsigt over Hanoi. Vi er nået frem ved middagstid - lokal tid, og der er ikke arrangeret noget før aftenens middag. På dette tidspunkt er det næsten 23 timer siden, vi forlod Ringkjøbing, så vi er en anelse kvæstet. Søvn er det i mellemtiden ikke blevet meget til. De fleste af os får en god og tiltrængt lur, nogle endvidere en gåtur i de omkringliggende gader.

Den vietnamesiske **valuta** hedder dong, og kan ikke veksles hjemmefra. Og da Hanne er vores families økonomiminister, er det hendes opgave at veksle. Fluks går hun ned i receptionen og beder

om at få veksle 200 \$. Den søde receptionist er helt slået ud, det kan Hanne da ikke mene, 200 \$ det er rigtig mange penge, så mange, at dem vil vi få svært ved at bruge, vi kan jo købe en hel rismark for de penge. Hanne er helt benøvet og indvilger i kun at veksle 100 \$. For dem får hun ca. 1.500.000 dong, de fylder næsten en bærepose. Når vi omregner dong til danske kroner, så smider vi tre nuller væk og dividerer med to, så har vi ca. tallet i danske kroner. Ovennævnte eksempel: $1.500.000 \text{ dong} - 000 = 1.500 : 2 = 750 \text{ kr.}$ – så let! Vi erfarer dog, efterhånden som turen skrider frem, at mange steder står priserne kun i \$.

Velkomstmiddagen får vi i ”*Seasons of Hanoi.*” Her serveres en meget velsmagende kinesisk inspireret middag, med mange små retter af fisk, kød, fjerkræ, grøntsager, ris og dessert. Spisepinde er det normale spiseredskab, men gafler lægges gerne på bordet, når vesterlændinge er på besøg. Til middagen drikker vi øl af mærket 333 styrken er 4,7%. Det vietnamesiske ord for 3 er ba, så derfor lærte vi hurtigt at forlange ba-ba-ba.

Der er afsat en time til måltidet, det er vi nogle stykker, der synes er alt for lidt. Men i Vietnam har de ikke tradition for at sidde og hygge sig over maden, som vi har for vane. Man spiser, og når man er færdig, rejser man sig. Så efter en times ”*affodring*” dukker bussen op, for vi skal videre til næste oplevelse.

Vanddukketeatret - det eneste af sin art i verden og af den grund vidt berømt. Scenen består af et vandbassin, heri udspilles landets historie. Vi ser bønder, der planter ris, jager, fisker og på anden måde lever hverdagslivet. Fire musikere akkompagnerer forestillingen med forskellige - for os – fremmedartede strengeinstrumenter og trommer. Den enstrengede instrument hedder bau og er et tusindårigt gammelt instrument, der fortsat bruges specielt til klassiske koncerter. Billetten her til Vanddukketeatret koster 40.000 dong, men vil man fotografere, må man punge ud med 10.000 dong ekstra.

Da vi kommer tilbage til hotellet, falder nogle af os ned i hallens **lækre lædermøbler**, hvor vi nyder en godnatøl, samtidig underholdes vi af to unge sangerinders skønne stemmer til smægtende toner fra et flygel. Det er ganske flot, at tre professionelle fra musikkens verden underholder under ti gæster, men vi nyder det.

Morgenmaden er helt fantastisk her på Melia Hanoi. En tjener serverer æg i den model, vi måtte ønske kogt, spejlet eller som omelet. Alt er der - supper, stegte pølser, bacon, røræg, diverse grøntsager, alle mulige frugter og de herligste kager. Ærgerligt - at man hører til dem, der ikke har morgenappetit.

Byrundtur i Hanoi står der på næste oplevelse. Her fornemmer vi klart byens hektiske liv. Specielt bemærker vi de mange motorbikere. Det siges, at der er 12 mio. motorbikere i Vietnam, det betvivler vi ikke, med den aktivitet de udviser. Prisen for en motorbike ligger fra 300 \$ til 1500 \$. Det er kinesiske modeller, der kan købes ned til 300 \$, men ulempen er, at de ikke kan køre så stærk som de japanske modeller, der altså ligger i den dyre ende. For 20 år siden var der stort set ingen motorbikere i Vietnam, kun almindelige cykler. Ved en lille privat ”*gallupundersøgelse*” viser det sig, at der på vejene kører omkring 30 motorbikere for hver bil. Til gengæld er der ikke særlig mange cykler. Der kræves kørekort til motorbike, men ca. en tredjedel, af dem der kører, har ikke kørekort. Ganske vist er der kun små chancer for, at det bliver opdaget. Men bliver man involveret i et trafikuheld, kan det blive nok så alvorlig en sag.

Næsten ingen vietnamesiske familier har **forsikringer**, det gælder, hvis huset brænder, eller hvis man rammes af et trafikuheld eller anden form for ulykke. Først for fem år siden er det blevet muligt at forsikre, men kun ganske få gør det, befolkningen har ingen tillid til aftaler med offentlige instanser, de er for ofte blevet skuffet. Rammer ulykken en familie, så er man til gengæld parat til at hjælpe hinanden i en grad, vi slet ikke kender. Hvis der sker et trafikuheld, taler de to implicerede parter sammen om uheldet, og det normale er, at de enes om, hvordan udgiften skal fordeles. Ikke så meget i forhold til ansvaret for forseelsen, men mere i forhold til hvad den enkelte har råd til.

Vi besøger **Ho Chi Minh Parken**. Her er en lang kø for at komme ind og se Ho Chi Minhs mumie i det imponerende store mausoleum. Overfor mausoleet ligger Nationalforsamlingen. Sjovt ser det ud, da der kommer en børnehave. Alle børnene går i en lang række, og alle holder den forangående i blusen. Den lange kø til trods går det rimelig hurtigt, idet strømmen langsomt defilerer forbi nationens stolthed den balsamerede Ho Chi Minh, der ligger her i sin glassarkofag meget bleg, belyst - og ganske stille - heldigvis. For hver fem meter står der små vietnamesiske soldater i deres flotte hvide uniformer for at holde øje med os. Alt skal være takkelig, man må fx gerne have en trøje på, men den må ikke være bundet om maven eller om skulderen. Og skulle der være en, der for skade kommer til at putte en hånd i lommen, så bliver vedkommende straks gjort opmærksom på sin alvorlige forseelse. Jeg tænker, det kan ikke passe, at de ser den slags små detaljer, så jeg putter diskret hånden i lommen. Der går ikke fem sekunder, så prikkes jeg på skulderen af en af de små kønne soldater, der med et særdeles skarpt blik i øjet peger på den hånd, jeg har i lommen.

Men rigtig sjovt var tilfældet med Erik, der ved en ulykke har mistet sin højre hånd. Erik er lidt af en spasmager og bestemt ikke uden humor, så meget bevidst holdt han armstumpen ind mod kroppen lige over bukselommen. Ganske rigtig - mange øjeblikke gik der ikke, før en lille soldat prikker ham på amen, hvorefter Erik vipper sin armstump frem. Der læses en forbavselse i soldatens ansigt, men humor har soldaten desværre ikke, det kan i hvert fald ikke ses på ham. Men vi andre synes, det er ustyrlig morsomt, men grinet er yderst behersket. En oplevelse vi vil huske meget længe. Fantastisk - at der mere end 30 år efter Ho Chi Minhs død hver eneste dag året rundt står folk i kø for at komme ind og se "*Onkel Ho*," som han hed i folkemunde.

I parken står Hanois mest berømte Pagode på Æn Søjle **Ho Chi Minhs pælehus**. Den blev grundlagt i 1049, hvor Kong Ly Thai Tong drømte at barmhjertighedens gudinde, Quan Am sad på en lotusblomst og fortalte ham, at han ville få en søn og arvtager. En buddhistisk munk rådede kongen til at følge drømmen og bygge en pagode formet som en lotusblomst. Det gjorde kongen, han byggede templet af træ på en enkelt stensøjle, som skulle symbolisere en lotusblomst, der stiger op af Sorgens Hav og kaldte templet for Lien Hoa Dai, der betyder - lotusblomstaltret. Desværre blev den originale pagode ødelagt af franskmændene i okt. 1954, få dage før de trak sig ud af Hanoi - bisset. Den nuværende pagode blev bygget i 1955. Pagoden er blevet et symbol på nationen Vietnam og kan nærmest sammenlignes med vore runesten.

Præsidentpaladset blev bygget af franskmændene fra 1900-08 og blev brugt som bolig af den franske generalguvernør i Indokina. Ho Chi Minh ville ikke bo her, det var for fornemt og tilhørte folket, så den bruges kun til møder, og når der er fint udenlandsk statsbesøg. Tæt ved ligger huset, hvor Ho Chi Minh har boet fra 1954-58. Huset var oprindeligt beregnet til tjenestefolkene og er som sådan yderst spartansk, tre værelser med meget beskedent inventar og indmad, bl.a. står der en transistorradio, hvis herre har gjort den så berømt, så den er kommet i en fin udstillingsmontre af glas.

Det er blevet frokosttid, og den får vi på **Restaurant Le Tonkin**. Der serveres igen mange små og lækre retter – grøntsagssuppe - forårsruller med kylling - papayasalat med grisekød - kylling med citrongræs og chili - bønnespirer, løg og grøn chili – grisekød med sød sauce – ris dampkogt i kokosmælk – frisk frugt. Til herlighederne nyder vi vort ølmærke ba-ba-ba.

Hanois gamle bydel oplever vi fra en af de tusindtallige cykeltaxi med tre hjul. En ganske spændende tur, hvor vi virkelig føler at være en del af byens hektiske trafikale liv. Flere steder ser vi i forbindelse med trafiklyset et display, hvor sekunderne tæller ned fra tyve, og når der står nul skifter farven, så kan trafikanterne starte op i god tid, og det gør de så. Trafikken med de tusinder af motorbikere smutter såvel højre som venstre om. Vi er meget tæt på, og forstår til fulde, hvad vi er blevet belært om: *"Hvis du er begyndt at gå over en gade, må du aldrig fortryde og gå tilbage, for bag dig er der allerede adskillige motorbikere på vej. Der er kun en vej – fremad."*

En anden regel som i starten gør os lidt nervøse er: *"Når du skal svinge til venstre, skal du i god tid køre over i modsatte vejbane og holde dig yderst i venstre side indtil krydset kommer. Dernæst skræner du gennem den tværgående trafik, indtil du igen er kommet i højre side."*

Det betyder, at der altid, når man nærmer sig et kryds, er en mindre eller større flok trafikanter, der kører modsat trafikretningen, altså dem der skal svinge til venstre. To fuldt optrukne streger på vejen må her i Vietnam være vejledende, for de overholdes ikke, rask væk er der biler, der overhaler i den modsatte bane. Alle disse selvskrevne love accepteres åbenbart i fuldt omfang.

Selv om vi alle føler os i fareklasse A, når vi levende frem til et bageri, hvor vi får en særdeles tiltrængt og afslappende kop kaffe med kage. Kage – eller i hvert fald et godt solidt stykke brød.

Bussen har igen ført os sikkert hjem til vor base - Hotel Melia Hanoi. Her frister **swimmingpoolen** med en forfriskende svømmetur. Det når en del af os inden aftenens middag, som vi får på Hoa Sua School en øvelsesrestaurant for kokke og tjenere. Stedet er godt gemt i gademiljøet, men det er et meget hyggeligt spisested med et væld af grønne planter i den åbne gårdhave, hvor vi sidder. Hele personalet har det tilfælles, at de alle har været i konflikt med loven, og på denne måde har fået chancen for igen at komme på rette spor i tilværelsen. Et vittigt hoved spurgte, om det kaldtes for omskoling? Middagen starter med tomatsuppe, dernæst en lækker kødret der minder om beef stroganoff. Desserten er chokolade kage med vanilje is. Alle retter er veltillavet og meget lækre. Nogle af os flotter os med en flaske rødvin, men der er også dem, der *"nøjes"* med ba-ba-ba. Betjeningen er yderst venlig og behagelig, skønt det godt kan ses, at nogle blandt personalet er på begynderstadiet. Vi fornemmer tydeligt, at alle gør deres bedste for, at vi skal føle os velkommen, hvad der lykkes til fulde. Det blev en rigtig vellykket og hyggelig aften.

Efter endnu et lækkert morgenmåltid går det med bus 110 miles til **Ha Long Bugten**. På vej ud af byen passerer vi den danske ambassade, militærakademiet og det hus hvor Prins Henrik er født. Hans far var redaktør og medindehaver af en fransksproget avis her i Hanoi. En del af strækningen til Ha Long kalder de for en motorvej, men det lader en del tilbage at ønske i forhold til vore motorveje. Vi følger Den Røde Flod, hvor vi ser kvinder sidde og vaske tøj i floden.

Halvvejs til Ha Long gøres holdt ved **Hong Ngoc Humanity Center** i Hai Duong. Stedet er et Handicapværksted, hvor unge mennesker med alle former for handicap får mulighed for at få et arbejde og en tålelig tilværelse. En stor del af de handicappede er ofre fra USA's kemikalieregn i Vietnamkrigen. Mange flotte arbejder ser vi, guld- og sølvsmykker, ædelstene, sy- og broderiarbejder, lakarbejder, træskærerarbejder osv. Deres smukke produkter studeres omhyggeligt, og fra vor udsendte medarbejder rapporteres det, at der på visse kontoer senere vil blive trukket betydelige beløb. Og formålet er da også godt. Nu er det jo ikke skriverkarlens hensigt at afsløre

svage sjæle, så derfor vælges helt tilfældige navne som fx dirgnI og ennaH, der hver investerer i en blå silkedragt til 25 \$. Sandsynligvis har skriverkarlen ikke været helt vågen, for han så ikke, at annA købte noget denne gang. Nej, han må bestemt ikke have været vågen.

På den videre tur gennem landskabet i Den Røde Flods delta, betragter vi **vietnamesernes hverdag**. Stort set hele vejen ser vi de grøngule rismarker, og på mange af markerne ses arbejdere, der konstant går og bukker sig, selv om markerne ser ud som værende rene og i orden. Hvorfor? Spørger vi os selv. De går såmænd bare og luger rismarkerne, for "Onkel Ho" har anbefalet dem, at alt ukrudt skal fjernes, for at jorden skal give størst mulig udbytte, og når "Onkel Ho" har sagt det, så gør de det. Et sted er en bonde i færd med at pløje sin mark, det foregår med en okse, og ploven er næsten identisk med vores ard, som vi brugte for mere end hundred år siden. Ofte ser vi marker med vandkastanier og deres smukke blålilla blomster. På andre sumpede marker ses utrolig flotte lotusblomster såvel hvide som røde. Næsten alle vietnamesere bærer de karakteristiske runde, spidse og dekorative stråhatte.

Her i deltaområdet er jorden meget lerholdigt. Derfor velegnet til fremstilling af **tag- og mursten**. Der er da også en del teglværker i området med de karakteristiske lange skorstene. Vi bemærker, at murstenene læsses og losses med håndkraft. Ikke noget med at stenene lægges på paller og læsses med gaffeltruck, nej, håndkraft, det giver arbejde til mange mennesker. Flere af teglværkerne fremstiller havekrukker og andre former for lertøj, som de udstiller langs vejen.

På turen bemærker vi gang på gang, at der midt ude på en rismark ses en **kirkegård**, eller skal vi nøjes med at kalde den for en gravplads, for kirker er der ikke. Der kan være 50-100 gravpladser, andre steder kun ganske få, andre steder igen måske kun en enkelt grav. Undertiden er der kun få hundrede meter mellem hver gruppe af grave. Uanset om der er mange eller få grave, aldrig er de på nogen måde indhegnet. Gravpladsen slutter, hvor næste rismark begynder. Ofte kan man fra samme ståsted se adskillige enlige grave, hver på sin rismark. Gravene er uden kunstfærdige hække, blomster eller anden form for beplantning, kun de nøgne gravsten og en lille forhøjning, enkelte af dem er dog bygget op som små kapeller.

"Man skal dø i sin egen rismark," siger man i Vietnam. Og vietnameserne har deres helt specielle forhold til døden, begravelsesskikke og ikke mindst deres forfædre dyrkelse. Når man dør, bliver man bragt til sit que huong (hjemland), altså den landsby man stammer fra. Tidligere blev den enkelte risbonde begravet på egen jord, men det er nu ikke mere tilladt.

I det nordlige Vietnam bliver den døde begravet to gange. Første gang blot i jorden, hvor den døde ligger 3-4 år. Herefter er det den ældste søns opgave at grave liget op, rense og polere knoglerne, der samles i en ny grav, hvorpå der bygges en kasse af mursten eller cement. I det sydlige Vietnam begravnes de døde dog kun en gang. For at spare landbrugsjord anbefaler regeringen, at de døde bliver brændt, men opfordringen har kun ringe effekt, for stort set ingen i Vietnam bliver kremeret, hvad en meget stor del derimod gør i nabolandet Thailand.

"Når man lever, skal man have et hus, når man er død, skal man have en grav," siger traditionen. På spørgsmålet om hvorvidt regeringen vil tvinge kremeringer igennem, blev der svaret: *"Tror du, de vil opfordre til revolution?"*

Vi ser en **begravelsesprocession**, hvor kisten bæres til graven på skuldrene af seks mænd. Kisten er overdækket med et rødt klæde. Deltagerne i ceremonien er hovedsageligt klædt i hvidt. Til begravelser laver man store og farvestrålende blomsterkranse og blomsterdekorationer, men er den

afdøde ugift, bruges kun hvide blomster. Når familie og venner senere besøger graven, er det ikke blomster, man lægger, i stedet tænder man røgelsespinde. Senere ser vi i en begravelsesforretning kunstfærdigt udsmykkede kister overvejende røde. Hvis fugl Phønix, der signalerer skønhed, er afbildet på kisten, er den beregnet til en kvinde. Hvis der er en drage på kisten, er den beregnet til mænd, for dragen symboliserer kraft.

Vi passerer et stort kulfyret **kraft-varmeværk** Vietnams største, som er en gave fra Sovjet. Vietnam er mere end selvforsynende med kul, 80% af kullene graves i de nordlige provinser. Der er også store mængder af olie og gas i undergrunden. Udviklingen heraf blev sat i gang af Sovjet, efter at krigen var slut mod USA. Sovjet sendte flere tusinde konsulenter til Vietnam, der havde teknisk viden på dette felt.

Ofte ser vi **det vietnamesiske flag**, rød dug med en femtakket gul stjerne i midten. Man bruger flaget langt, langt mere i Vietnam, end hvad vi ser i næsten alle andre lande med undtagelse af det lille land mod N, der er verdens mest flagende nation - Danmark. Det er tankevækkende, at flaget ses så meget i landskabet, men det kunne jo godt tænkes, at landet er stolt over sin selvstændighed efter alle de krige, de har måttet lide under ikke mindst i de sidste halvtreds år. Der findes også et regeringsflag rød dug med hammer og segl, det er altså ikke Sovjetunionens flag, men det ligner.

Næsten alt arbejdet foregår med håndkraft, og det er **godt for beskæftigelsen**. Her i Den Røde Flods deltaområde vil det også for det meste være umuligt med store maskiner på de sumpede områder. Her på landet ser vi knap så mange motorbiler, men til gengæld langt flere cykler, og de kan bestemt bruges til meget. Vi ser dem læsset med sukkerrør og andre forskellige grøntsager fx de stærke betelblade, der i ældre tid blev brugt til at farve tænderne sorte med. Betelblade kommer fra betelnødpalmen eller arecapalmen, som den også kaldes. Dens frugter er de hønseægstore arecanødder. Med hensyn til de sorte tænder hed det sig engang: *"Hvis du vil giftes med en rigtig mand, må du farve dine tænder sorte."* Vi skal kun halvtreds år tilbage, så havde 80% af alle Vietnams bønder sortfarvede tænder. I dag ser man kun sorte tænder på de gamle og fortrinsvis på kvinder. Allerede i puberteten gik man i gang med processen, der gjorde tænderne sorte. Kogt risbrændevin, vineddike, et klistret stof fra et bestemt insekt, kanel, granatæble, stjerneanis og nellike, alt dette var ingredienser, der blev pakket ind i bananblade og svøbt om tænderne før sengetid. Efter få ugers behandling var tænderne sorte. Senere vedligeholdte man farven ved at tygge betelblade.

Også husdyr fragtes på cykel, det morsomste vi ser, er en cykel med fire **slagtefærdige svin** på vej til slagteriet. De ligger alle fire på ryggen, hver for sig forsvarligt bundet i et bastnet de to på bagagebæreren, de andre to hænger på hver sin side langs cyklen nærmest som var de cykeltasker. Lidt senere ser vi en tilsvarende transport, men denne gang kun to grise og bliver enige om, at ham med de fire grise er gårdmanden, og ham med de to må så være husmanden. Senere ser vi forskellige steder i landet adskillige cykler med grise. En af cyklerne har et bur på sin cykel med omkring ti pattegrise, og vi får oplyst, at de hver kan indbringe 140.000 dong. På et tidspunkt ser vi også en lille båd fyldt til randen med grise.

Lønningerne i Vietnam er ikke store. Månedslønnen for en politimand er 1.200.000 dong, det samme får en tjener og vores chaufførs medhjælper dørvogteren, men chaufføren får 2.800.000 dong. Det første en vietnamesisk familie køber, efter at sulten er stillet, er et tv, det næste er en motorbiler, og som nr. tre kommer et køleskab. De små lønninger er en medvirkende årsag til landets udbredte korruption.

Til gengæld er det stort set kun firmaer i Vietnam, der betaler **skat**. Alle borgere er skattefri op til en vis indkomst, men da lønninger ikke registreres offentlig, sørger alle for, at indkomsten aldrig overstiger denne grænse. Prisen for nul skat er et lavt serviceniveau, hvor man selv må betale for skoler og hospitalsophold.

Husene i Vietnam er ret specielle, langt de fleste er tre-fem meter brede, men til gengæld er de smalle huse ofte fra tre til fem etager høje. Regeringen sælger grundene, der er ret dyre, til private, så derfor bygges der i højden. I langt de fleste huse er der i facaden en eller anden form for forretning eller værksted, det gælder også ude på landet. Så bor familien bagerst i huset eller i højden. Facaderne er som oftest velplejede og malet i friske farver, men sidevæggene er aldrig malet, for det ville jo være spild, hvis der pludselig blev bygget et hus klods op ad ens eget. Og byggerestriktionerne siger ikke, at der skal være en vis afstand mellem husene. Ejendommeligt ser det ud, når der kun er 10 cm mellem husene, hvor der kun kan ligge bambusstænger eller andet byggemateriale, uden nogen chance for at komme ind og rydde op. Mere normalt er der ca. ½ meter mellem husene, så er der da mulighed for at bruge pladsen. Det sker også tit, at et flot, velplejet og fleretagers hus ligger klods op af en saneringsmoden smadderkasse med kun stueetage.

Der findes ingen **lukkelov** i Vietnam, man holder åbent mest muligt. I praksis betyder det, at behovet for søvn bestemmer, hvornår butikken lukker. Vi præsterer at komme ind i en forretning kl. 9:30 om morgenen, hvor vi må vække ekspedienten, der efter at have gnedet søvnen ud af øjnene sælger os en kuffert. Det siges, at søndag er den bedste handelsdag, da har de fleste fri og tid til at handle.

Da vi når til **byen Ha Long**, er det straks ned til havnen, hvor en turbåd venter. For at komme ind på havneområdet skal der endda købes en billet til 30.000 dong. På båden står en lækker seafood frokost klar. Vores bord vælger hvidvin til 15 \$, og vi listede diskret et par flasker indenbords. Mens vi nyder vores frokost, sejler skibet ud i Ha Long Bugten, som er den inderste del af den større og nok så kendte Tonkin Bugten.

Ha Long Bugten er helt utrolig smuk med sine ca. 3.000 kalkstensøer, der hver for sig danner de mest fantasifulde formationer. På soldækket står vi tavse af betagelse og beundrer det fantastiske sceneri, der passerer for vore øjne. Flere steder mellem de charmerende øer ser vi små fiskefarme, de ligner allermest husbåde, der, omkredset af store bassiner, opfoster fisk til videresalg. På flere af øerne er der fundet grotter eller drypstenshuler. Den seneste blev fundet i 1992, den skal vi besøge. Hundred trin op kommer vi ind i den store, meget smukke og oplyste grotte, der nærmest betragtes som en helligdom. Der er diskussioner om, hvorvidt grotten skal bruges som operasal, men indtil videre er den altså bare grotte - men hvor smuk.

Efter at vi igen er kommet i rum sø mellem de smukke klipper, **ankrer skibet op**. Der er mulighed for en svømmetur i det krystalklare vand. En trappe hejses ned langs skibssiden, hvor elleve modige vandhunde gør deres entre og boltrer sig stolt i det herlige friske vand. Men det viser sig naturligvis ved opstigningen, at der kræves betydelig flere kræfter for at hive sig op på stigen, end den modsatte vej, men det er der ikke en eneste, der siger noget om. Man udstiller jo ikke sine svagheder, men de anes.

En ganske **enestående naturoplevelse** er blevet os forundt. Et fantastisk smukt, fredfyldt og charmerende havområde her i den inderste del af Tonkingbugten. Ikke underligt er Ha Long optaget på Unescos World Heritage List over "*verdens kulturarv*." Det er i selskab med Roskilde Domkirke, Kronborg og Jellingstenene med Jelling Kirke.

Tilbage i bussen kører vi til vort hjem for en enkelt nat **Halong Plaza Hotel**. Her må vi "*nøjes*" med xxxx, men meget flot er hotellet nu alligevel. Efter et par timers pause er der igen afgang, aftenens middag på restaurant Minh Hang står på programmet. Igen serveres der seafood, retterne er temmelig identisk med dem, vi fik til frokosten om bord - dog knap så delikate. Til retterne drikker vi Tiger Øl 5%. Lokalerne er ikke særlig tiltalende, højt til loftet og en elendig akustik. Trods lokalets lyserøde farver virker de rå, uinspireret og blottet for det vi forstår ved god smag. I baggrunden fremhæver et fjernsyn sig selv ved konstant at udsende sine lidet smigrende, men dog særdeles høje signaler. Restaurationen gør i det hele taget sine bedste anstrengelser for at ødelægge en ellers god stemning. Men det lykkedes dem ikke, for vi er en lille gæv flok, der forstår at sætte vores egen dagsorden, så det bliver helt hyggeligt endda. Det må dog siges, at set med kulinariske briller blev det så absolut turens bundskraber. Og det skulle undre skriverkarlen meget, hvis denne restaurant bliver valgt som spisested på fremtidige ture. Med Ingrid og Vagns smag for kvalitet kender vi dem for godt til, at de vil gentage dette besøg. Specielt når tankerne passerer revy hen over alle de luksuriøse restauranter, vi turen igennem besøgte.

Efter **en god nats søvn** oplever vi endnu et herligt morgenbord, der ikke lader noget som helst tilbage at ønske, de "*kun*" fire stjerner til trods. Igen er der afgang tilbage mod Hanoi, men denne gang kører vi den lidt længere, men smukkere vej sydover langs kysten til den betydende havneby Hai Phong, der er Nordvietnams største havneby med 1½ mio. indbyggere. En by præget af industri, handel og transport. Både ØK og Maersk er meget aktive her. Maersk har endda dannet et datterselskab APM-Saigon Shipping, de to har alene over halvdelen af byens betydelige containertrafik.

Turen går gennem **Den Røde Flods delta**, og undervejs færges vi to gange over floden, men det er ikke tilladt at sidde i bussen, mens vi sejler over. Det foregår på den måde, at alle passagerer samles i en lang afgangshal, det gælder også de hundreder af motorbikere, der alle uden undtagelse lader motoren gå, mens de venter på, at porten i front lukkes op. Det er utrolig generende, for vi står tæt pakket, og et udstødningsrør er meget varmt, skulle jeg hilse og sige, samtidig varer det ikke lang tid, før luften er uudholdelig mættet med en forfærdelig, kvælende stank af udstødningsgas fra de utallige motorbikere. Utroligt at man ikke i alles interesse slukker motoren i de 10-15 minutter, man venter på næste færg. På bagsmækken af en motorbike står et bur fyldt med levende rotter, hundred er der vel af dem. Jeg spørger en af de lokale, hvad de da skal bruges til. Han ser forundret på mig og siger: "*Dem spiser vi da, ristede rotter med ris det er en delikatesse i Vietnam.*" Jeg siger bare - "*tak for mad.*" Biler skal også med færgen, de holder i rækker udenfor afgangshallen. Vi bemærker, at bilernes registreringsnumre altid også er malet på såvel bilens sider som bagpå. Det gør det ret besværligt at forfalske bilens registreringsnummer. Når gitteret i front åbnes, styrter vi alle om bord, dem på motorbike dytter i en væk, for at vi fodgængere, der trods alt er i flertal, skal flytte os, så de kan komme bare en anelse foran. Samtidig med, at vi vrimler om bord, snor bilerne sig ud og ind mellem fodgængere og motorbikere. For alle skal ind over den samme rampe på skibet, hvad der giver en voldsom trængsel. Også bilisterne bruger flittigt dythornet, det har alle åbenbart et stort behov for. Jeg tænker lidt tilbage i min tid som bilist, det var vist i 1987, jeg brugte dythornet sidst.

Færgerne har ingen broklap, der skal hejses op og ned. Nej, broklappen sidder permanent nede, og så sejler skibet så tæt på land som muligt, hvor landgangen udgøres af en cementeret vej, der skrånede ud i vandet. Det virker ganske effektivt, og sparer givetvis en masse tid.

Det er blevet frokosttid, og på **Restaurante Duylei Hai** får vi en udmærket frokost, om end den er temmelig identisk med de tidligere. Her hedder øllet Bia H Noi 3½%, og ordet bia betyder på vietnamesisk slet og ret øl.

Igen nyder vi **landskabet**. På den næsten 300 km lange strækning til Hanoi er der hele vejen ret tæt bebyggelse. Men man har ikke meget tilovers for oprydning, affald flyder næsten overalt langs vejen, men rismarkerne - de er pinlige rene. Ofte ser vi, at der langs rismarkerne er opsat et hegn af plastic, hegnet har til formål at holde ænderne ude af rismarkerne, som ellers ville blive fuldstændig raseret. Ænder, som vi ser overalt, holder til i de vandkanaler, der løber langs rismarkerne og konstant overrisler dem.

Efter at vi igen er nået tilbage til **vort "gamle" hotel**, er vi fire, der tager på besøg på Hanoi Kunstmuseum – National Fine Arts Museum. Det blev en rigtig god oplevelse serveret på tre etager. Der er afdelinger med keramik, egyptisk fortid, fotografier, gamle klædninger, skulpturer, møbler og husgeråd. Billedkunsten er også rigt repræsenteret og meget varieret. Der er linoeumssnit og træsnit, akvarel og oliemalerier. Malerier malet på papir, silke, træ eller lærred. De specielle lakmalerier er malet på træ og dernæst lakeret mange gange, så de får en hård og blank overflade. Allerfornemst er det, når de lakeres på havet, for der støver det nemlig ikke. Et spændende museum med rigtig mange flotte arbejder.

På udstillingen fornemmer man tydeligt, hvor stor betydning krigen har haft for befolkningen. Igen og igen ses motiver med soldater, geværer, fly, tanks, tunneler og krigsscener i almindelighed. En enkelt person præger rigtig mange af museets kunstværker, nemlig nationalhelten "*Onkel Ho*." I museumsgården, der er frodigt beplantet med velduftende gule og hvide jasminer, står et monument for "*cat champ rong*" skåret i årene 1086-94 samt en pagode med kinesiske skrifttegn fra 1695 "*Cank Phuc*."

Efter et museumsbesøg er man som oftest **træt i benene**, en gåtur på et par timer langs rækker af forskelligartede kunstværker har sin pris. Dertil kommer hjernens koncentrerede aktivitet af de mange og vidt forskellige indtryk og oplevelser. Dette for at retfærdiggøre næste aktivitet, vi "*falder*" nemlig ned i en lille bar, hvor fire Tiger Øl 5% gør rigtig godt.

Efter en lille **læse - skrive - slap af - pause** finder vi igen frem til Hoa Sua School øvelsesrestauranten for kokke og tjenere. Det er nemlig en af de få aftener på turen, hvor vi selv skal stå for aftenens middag, og da vi var yderst tilfreds med såvel maden som betjeningen ved sidste besøg, vælger vi igen dette sted. Samtidig føler vi også, at vi støtter en god sag.

Vort menuvalg falder på grøntsagssuppe, stegt andelår med forskellige grøntsager og en mangodessert – uhm! Til middagen drikker vi månedens vin en flaske Bordeaux Elegance til 163.000 dong. En yderst velsmagende middag der også kosmetisk er helt i top, og betjeningen er som sidst helt superb. Hele herligheden kostede 357.000 dong - meget billigt.

Ved afsked med personalet hilser vi varmt på dem og bliver forevigtet på et fotografi.

Aftenens barske melding lyder - **morgenvækning kl. 4:45**, kufferterne skal stå udenfor døren

kl. 5:20, der er afgang kl. 5:45 til Hanoi Lufthavn og med fly herfra til Da Nang. Vi får en lille morgenmadspose fra hotellet, det viser sig at være meget godt, for i flyet står anretningen på "skånekost" nemlig et glas vand og en intetsigende sandwich, kaffen måtte vi tænke os til. På vejen til flyet ser vi her før kl. 6:00, hvordan vietnameserne i parkerne gør deres morgengymnastik. En tradition de har fra Kina, hvor tusinder hver morgen dyrker motion af vidt forskellig art specielt den lidt løjerlige, men typiske skygeboksning.

På vej fra Hanoi til Da Nang ser vi fra flyet tydeligt de små **vietnamesiske landsbyer**, der ligger meget tæt. En flok rismarker, en landsby, en flok rismarker, en landsby og sådan fortsætter det hele vejen. Den ringe industrialisering er årsag til, at langt de fleste vietnamesere bor på landet.

Vi er nu i Da Nang i det **centrale Vietnam**. Herfra er der 800 km til Hanoi i N og 900 km til Saigon i S. I lufthavnen modtages vi af vores lokale guide, Tran Quoc Cong. Han viser sig at være meget vidende og allervigtigst, han fortæller på sit meget forståelige engelsk stille og roligt, så os, der ikke er for skræppe udi det udenlandske, har god mulighed for at følge med. Bussen, der henter os i lufthavnen, starter med en byrundtur i et behageligt stille tempo, så vi når at se, hvad der fortælles om. I Da Nang bor der 800.000 mennesker. På den modsatte flodbred ser vi slumkvarterer, som der er i alle større byer. Trods det bemærker vi straks, at det er en renere by, det gælder også i omegnen, hvor der flyder knap så meget plastic, som vi har set på det sidste.

Byen er mest kendt for sit **Cham Museum**. Her findes verdens største samling af kunst fra det tusindårige kongerige Champa. Løver og elefanter er de figurer, der hyppigst er afbildet på museet. Af de hinduistiske guder er Shiva og urmoder Uroja de mest fremtrædende. Også her hører vi om krigene, Da Nang fik nemlig en eksplosiv udvikling, da Vietnam i 1954 blev delt i to. Sydvietnameserne byggede her en stor base til sit luftvåben. Dengang var området dækket af høje pinjetræer og helt uden bebyggelse. Det var fra denne lufthavn, de amerikanske fly drog på togter mod Nordvietnam og Ho Chi Minhstien i Laos. Den 8. marts 1965 gik de første store troppekontingenter i land i Da Nang Bugten. Hermed fik Byen en tiltrækningskraft på handlende, prostituerede og flygtninge.

Vi passerer **Lokalkomiteens** bygning, der svarer til vores rådhus. Politisk er landet derudover delt i Distriktskomiteen, Provinskomiteen og Nationalkomiteen. De offentlige kontorers åbningstid er normalt fra kl. 7:00 – 11:30 og 13:30 –15:30. Vi ser den katolske Kirke i Da Nang, den er bygget i 1926 af franskmændene. Og så bemærker vi, at man kan få 3 l benzin for 1 \$, men køber man i dong koster 1 l benzin kun 1.500 dong. Regnestykket lyder helt forkert, - men jeg fandt ikke ud af hvorfor denne forskel.

Der er **religionsfrihed** i Vietnam, derfor markeres ingen religiøse helligdage. Af den grund er skolerne altid åbne. Hvis den religion, man tilhører, har en helligdag, der skal fejres, så bliver man blot hjemme fra skole den pågældende dag.

Det formodes, at omkring 80% af vietnameserne er **buddhister**, og 8-10% er katolikker, heraf bor de fleste i Sydvietnam. Men størst betydning for vietnamesernes religion har forfædre dyrkelsen. I næsten alle hjem findes et alter for forfædre, ofte blot en lille hylde på væggen med en figur af Buddha, og Buddha skal altid stå som det øverste i et værelse. Ved nymåne og fuldmåne brændes røgelsespinde ved altret. Ved bryllupper og på forfædrenes dødsdag bringes der offergaver, og familien samles til festmåltid. Lidt løjerligt synes det for os, at man fejrer forfædrenes dødsdag og ikke deres fødselsdag. I det hele taget bliver fødselsdage ikke fejret. Det er

dog noget, som den yngre generation er begyndt at protestere imod, så det er efterhånden ikke så usædvanligt, at børn får en fødselsdagsgave, men det er ikke med den ældre forældregenerations velsignelse.

Som sin store nabo Kina i N har Vietnam også en **børnebegrænsningspolitik**. For få år siden kom der besked fra regeringen om, at hver familie højst måtte få to børn. Nu lyder beskeden helst kun et, men højst to børn pr familie. Vores guide gætter på, at om fem år må hver familie kun få et barn og tilføjer, at han så håber for befolkningen, at der ikke kommer en ny besked med melding om, at to familier må deles om et barn. Ja, uden humor er han ikke.

Børn går fra det syvende år fem år i skole. Herefter er **skolegang** frivillig. Dem, der vælger at fortsætte, kan få fire år i almindelig skole og dernæst tre år til højere uddannelse. Af dem der når så vidt, fortsætter 5% på universitetet. Forældrene skal selv betale for skole, materiale og uniform. Men der er ikke skolelokaler nok, derfor går de små klasser i skole fra kl. 7:00 til kl. 11:30 og de store klasser fra kl. 13:00 til kl. 17:00. Men sammenlignet med andre nationer er det alt for få undervisningstimer, derfor halter Vietnam meget efter på uddannelsesområdet.

Ris er landets vigtigste fødemiddel, risen høstes med segl, og når den er høstet, kastes den fra store sigte op i luften så avnerne blæser væk. Stråene fra ris bruges som foder til vandbøfler. Udover ris avles der mange forskellige grøntsager her i det centrale Vietnam. Vietnam er også selvforsynende med te og kaffe.

Det hedder sig, at Vietnam er **et kommunistisk land**, men det er kun delvis rigtigt. Det kommunistiske Parti er ganske vist det eneste tilladte parti, men kun mellem 2 og 2½ mio. vietnamesere er medlem af partiet, det passer nogenlunde med det antal, der er ansat indenfor det offentlige. Så det er kun i teorien, Vietnam er kommunistisk. Folket bekymrer sig i det hele taget ikke synderligt om politik, de er tilfredse, hvis de har fred, føde og familie, og måske burde tilføjes et tv. Det nye Vietnam er stærk på vej til kapitalisme og det frie markedssystem, hvor pengene styrer udviklingen. Befolkningen har fået øje for, at en bedre økonomi er lig med mere frihed *"den åbne dørs politik."*

Men der er ingen, der sætter **pengene i banken**. Tidligere oplevelser, hvor pengene fra dag til dag har mistet deres værdi, har undermineret tilliden til landets møntfod. Er der penge i overskud, køber man i stedet en guldring, der gemmes til senere brug. Den dag man så beslutter sig for at købe en motorbike, tv, eller hvad det måtte være, går man hen til juveleren og sælger det antal guldringe, der er nødvendig for at opnå det ønskede beløb, derefter går man hen og køber varen kontant.

En bil pyntet med hvide blomster, bånd og sløjfer passerer os, det er et **brudepar**. Bruden er i hvidt, så parret er formentlig på vej til fotografen. For til bryllup er bruden ellers altid i rødt, men når parret skal fotograferes, skifter bruden til hvidt for at vise velstand som i *"det rige vesten."* Giftermål sker i hjemmet, hvor brudens mor sætter ringene på parrets fingre. Tidligere var alle bryllupper arrangeret mellem to slægter, der indgik en aftale om gaver, der kunne bestå af kager, lotusfrø, arecanødder, betelblade og kalk. I dag er disse gavetyper delvis afløst af whisky og cigaretter, og de arrangerede ægteskaber bliver gradvis sjældnere, for de unge vil selv vælge. Men ejendommeligt nok ser vi næsten aldrig unge elskende par gå med hinanden i hånden. Der skændes bravt ægtefolk imellem, men kun sjældent kommer det til skilsmisse. For som Cong siger, *"konen har alle guldringene."* Fakta er, at kun 2-5% bliver skilt.

Cong er uddannet lærer, men har valgt at blive **guide** af flere årsager. Lønnen er bedre, arbejdstiden er kortere, og det vi tror, er vigtigst for Cong, som guide har han lov til at udtrykke sine meninger, hvor han som skolelærer skal følge ganske bestemte regler og formidle regeringens meninger.

Vietnameserne har meget lidt **skægvekst**, og har det modsat os, de bryder sig ikke om at blive brune. Der er nemlig prestige i at have lys hud. Derfor går de altid i lange bukser, og de cyklende skolepiger og damer i al almindelighed har stort set alle bluser med lange ærmer, endda tit med ekstra ærmer der går helt ned over hånden. Underligt som den menneskelige psyke er, det som vi har, vil vi ikke have, og det som vi ikke har, vil vi have. Ja, græsset er altid grønnest udenfor hegnet.

Vi er nu nået til China Beach, hvor vi på restaurant **Kim Do** spiser vores frokost. Retterne er lækre og stort set som tidligere madoplevelser, men her hedder øllet Biere Larue 3,6%.

I den charmerende fiskerby Hoi An indkvarteres vi på **Hoi An Riverside Resort**, hvor vi må lide den tort igen at nøjes med xxxx. Men stedet ligger utrolig dejligt og charmerende på en landtange med Da Nang Floden på den ene side og kun 100 m til stranden, der her hedder Det Sydkinesiske Hav, på den anden side. Det Sydkinesiske Hav er en meget vigtig indtægtskilde for Vietnams fiskerierhverv. Hotellet er bygget som mindre enklaver af boliger, et meget behageligt område med små haver fyldt med masser af smukke og frodige blomster. Midt i herlighederne ligger en fristende swimmingpool. Vi kan roligt pakke kufferten ud, for vi skal bo her i fire dage. Værelset er, som det skal være, dog er der "*skilsmissegænge*" bygget sammen med et telefonbord i midten, så de lader sig ikke flytte. Men sengene er hver for sig så store, at de ikke giver årsag til alvorlige ægteskabelige problemer. Og for resten - så sover man også godt i dem.

Eftermiddagen er fri, så flertallet får sig straks en tur i **swimmingpoolen**, hvor vandet nærmer sig kropstemperaturen. Hist og pist bliver der investeret i en drink, og snakken går flittig. Da vi har været meget tidligt oppe, er der også enkelte, der får sig en lille blund, hvad visse lyde tydeligt afslører.

Aftenens middag er arrangeret på **Brothers Cafe**, en restaurant beliggende i det indre Hoi An i en smuk have og tildelt xxxxx. I centrum af fiskerbyen Hoi An er biler forbudt adgang. Selv de, der bor i denne del af byen, og er den lykkelige ejer af en bil, må parkere udenfor dette område. Det gælder naturligvis også vores bus, så vi må vandre det sidste stykke ind til restauranten. Menuen består af svampesuppe, forårsruller, grillet grisekød, kylling med chili og citrongræs, fiskefilet i tomatsauce, sennepsblade i kødsuppe, dampkogt ris og frisk frugt. En velmagende middag, men dog ikke bedre end tidligere madoplevelser. Til gengæld er drikkevarerne dobbelt så dyre, så noget får vi da ud af de xxxxx. Som underholdning under middagen spiller Richard Clayderman fra afspilleren populær klassisk musik. Også her var det lidt småt med tid, for os der gerne vil sidde og hygge over maden.

Efter middagen er vi til forestilling i et lille lokalt **amatørteater**. En smuk ung dame byder: "*Ladies and gentlemen welcome to the show.*" Hun starter med at udlevere programmet, – tror vi, men det viser sig at være en bestillingsliste over mulige drinks – kløgtigt. På den lange liste finder jeg en drink med betegnelsen B52. Af bar nysgerrighed bestiller jeg denne, for den virkelige B52 har vel næppe været populær her i Vietnam, så enten må den smage som det rene ræve..., eller også er den stærk som bare ..... Hanne er mere beskeden, hun vælger gin og tonic.

Ikke så lidt skuffet bliver jeg, da **B52 serveres**, under alle omstændigheder forventer jeg en drink, der er markant anderledes, men B52 serveres i et undseligt snapseglass. Blandingen er sammensat af Contreau, Bailey og Kahlua, smagen er rimelig, til gengæld er denne drinks dobbelt så dyr som alle andre, så også her narrede vietnameserne ”*ffjenden*.” Hanne er, ikke overraskende, den fornuftigste, hendes drink varer det meste af forestillingen, min holdt ikke til første akt. Forestillingen viser traditionel lokal musik, dans og sang. Handlingen foregår hos de lokale fiskere, der udgør områdets hovederhverv. Der er fem musikere i lysegrønne dragter, med hvide benklæder og en blålilla hat. Instrumenterne er fløjte, tromme og tre af de fremmedartede strengeinstrumenter, hvoraf bau er den ene. Der er dansere i fantasifulde og farverige dragter - dragen, fugl Phønix, skildpadden og enhjørningen. Imens lytter vi til sangernes smægtende toner på deres meget specielle sprog.

Hoi An er en by med historie, vi ser den gamle buddhistiske pagode fra 1600-tallet og bliver belært om, at et tempel her i Vietnam ikke absolut er buddhistisk. Templerne er et samlingssted, hvor man kan mødes til hvad som helst, og hvor man, uanset tro, beder for fred og godt helbred. I en gammel købmandsgård, der er indrettet som et mindre museum, ser vi en speciel bismervægt, den skal lægges over skulderen på to mænd og er beregnet til afvejning af ris. Der fortælles også om århundreders oversvømmelser her i Hoi An.

For ti år siden var der ikke elektricitet og ingen **overnatningsmuligheder** for turister i Hoi An. Man kendte kun til endagsturister, der altid måtte tage tilbage til Da Nang for overnatning. I dag er der 30 hoteller i Hoi An og ganske mange under opførsel. Og så har byen det særsyn, at den ikke kender til kriminalitet. Generelt, og det gælder for hele Vietnam, ses der meget få betjente i gadebilledet.

Alle kender vi den gamle karavanevej - **Silkevejen**, hvor kameler var det nødvendige transportmiddel på vejen fra Kina til Indien. En kamel kan nemlig gå i syv dage uden vand, derfor var der langs Silkevejen højst syv dagsrejser mellem ørkenens og bjergenes oaser. Men ikke mange af os vidste, at der også fandtes en Søsikkevej. Den gik fra Kina og netop over Hoi An og videre langs kysten S om Vietnam over Kampuchea, Thailand og til Indien.

Efter en god nats søvn får vi endnu et morgenbord, så **guderne sig må forbarme**. Eggesmeden er her med det store udbud, og ellers alt hvad man kan sig ønske. Specielt et stort udvalg i frisk frugt betager os, hvor mangoerne er helt uovertrufne.

Cyklerne står klar, for vi skal i dag cykle ind til **Hoi An** centrum. Byen er kendt for at have de ældste og mest velbevarede huse i Vietnam. I den gamle bydel besøger vi Den Japanske Bro, der blev bygget af japanerne i 1593 for at forbinde den japanske bydel på den ene side af floden med den kinesiske bydel på den anden side. Broen er bygget meget solidt grundet frygten for jordskælv og er flot dekoreret i friske farver med japanske ornamentter. På broens nordside byggede man også et tempel. Turen går til markedet, og ikke mindst - 41 Le Loi - en butik med kunsthåndværk og tekstiler. Her går handelen helt ”*bananas*,” det er specielt stoffer af eller delvis af silke, der har folkets bevågenhed. Uanset om det er en dragt eller kjole til damer eller en habit til herrer, så ligger priserne mellem 50-100 \$. Varen bliver skræddersyet, og efter at der er taget mål, leveres varen indenfor få timer eller maksimalt et døgn.

Ikke så få i selskabet bestiller **omkring middagstid** skjorte, kjole, dragt eller habit, samme aften kl. 21:30 bliver de bestilte varer leveret på hotellet. For de flestes vedkommende passer tøjlet perfekt, enkelte tøjstykker tager de med retur for en regulering, og disse leveres dagen efter.

Ret fantastisk - hvordan ville en dansk skrædder klare denne opgave? Hvis han overhovedet findes?

Frokosten får vi på **The Cargo Club**. Igen er det velsmagende retter: En lækker avokado cocktail – løgsuppe – tunsalat - karrykylling - dampkogt ris. Desserten står på kage, og vi glæder os – meget endda, for på vej ind til bordet passerede vi forbi en stor bagerdisk med et stort udvalg af små lækre og store flotte kager. Men her må vi indkassere en fæl skuffelse, for da desserten serveres, er det en tallerken med små kedeligt udseende kagestumper. En sådan disposition er nok en berettiget klage værd, og det gør jeg så.

I en 200 år gammel **købmandsgård** vises vi rundt og ser mærker på stolperne, hvor vandet har stået 1½ m op i huset. Den smukke unge dame, der guider os rundt, giver en god forklaring om husets historie og forholdene omkring de hyppige oversvømmelser, alt imens hun skænker os en kop te. Formålet skinner imidlertid klart igennem, nemlig at sælge håndvævede duge, malerier og andet kunsthåndværk. For en gangs skyld er der ingen, der fristes til køb, så hun får i stedet en drikkeskilling, som hun yderst diskret putter ned i kavalergangen, efter at have orienteret sig om hvor hendes kollegaer opholdt sig, dog ikke mere diskret end at vi kan følge mammonens vej, hun og vi synes godt tilfreds.

Pludselig lyder med høj røst ud over gaden **"billi hængekoje,"** ja, de har virkelig sprogøre de lokale gadehandlere, vi griner alle højt, men har ikke lige nu brug for en hængekoje. Fra Hoi An sejler vi på Da Nang Floden tilbage til hotellet. En virkelig skøn tur hvor vi nyder den pragtfulde natur og ser masser af fiskere undervejs, der kaster deres net ud for fangst. På hotellet serveres en lækker middag, her opdager vi, at det er tilladt at tage sin egen vin med til maden. Det bliver der ikke rynket på næsen af. Der er heller ikke noget, der hedder **"proppenge,"** og glas bliver beredvilligt stillet frem. Denne frihed var vi desværre ikke klar over, men vi ville nok også havde følt os lidt flove, hvis vi alle havde gjort det.

Efter en god nats søvn og endnu et uovertruffet morgenmåltid, får vi igen fat på **et par cykler** og drager igen mod Hoi An. Dagen er en såkaldt fredag, hvor vi egenhændigt tager ud på oplevelser. Men mange meter når vi ikke, før en tøjbutiksindehaver formår at få os indenfor i sin lille butik. Hun scorer to skjorter, en bluse, to par bukser, en bikini, og 54 \$ er vi fattigere. Samtidig får vi en god snak, mens vi smager på frugtskålens indhold af jackfruit, æbler og longan, der minder meget om kærlighedsfrugten litchi. Hun anbefaler også naborestauranten Bien Hanh - Blue Sea. Den ejes nemlig af familien, og de laver **"very good food."** Familien består af to kusiner, deres mænd, som for øvrigt ikke ser ud som de laver noget, en bror, 3-4 småbørn, to mødre og en tante. Tanten har de tidligere omtalte total sorte tænder, og går konstant og tygger betelblade.

Efter en god times tid hos **skrædderen** slipper vi endelig fri og cykler ind til Hoi An centrum. Her vandrer vi en lang tur i villakvarteret, hvor vi studerer villaveje, huse og haver. Vejene er græsveje. Haverne er ikke tilnærmelsesvis plejet som hos os, græsplænernes græs er væsentlig anderledes end dansk græs, græsstråene er mindst dobbelt så brede, næsten som vores senegræs. Almindelig oprydning omkring husene kan de bestemt heller ikke score medalje på. I byens yderkvarter er vi nu nået så langt ud, at rismarkerne ligger foran os, så vi vender om.

"I cut your hair," råber en frisør efter mig, han har åbenbart bemærket mit hår, der ganske rigtigt er lidt længere, end kønt er. **"How much?"** spørger jeg skeptisk, **"30.000 dong,"** lyder det prompte, **"no-no to expensive."** Vi prutter frem og tilbage og enes om 20.000 dong, skønt de lokale sikkert kun betaler 5.000 dong. Som det tidligere er hændt mig ude i den store verden, når en frisør tilbyder

sin assistance, sender jeg en tanke hjem til min private frisør, der ikke er karrig med en god middag i ny og næ - skal – skal ikke. Men der er ingen vej tilbage, jeg må "aflevere hovedet" til vietnamesisk hairstyle. Men frisøren har hjælpere, så nu overfaldes Hanne - "massage." Hun bruger ikke så meget tid til at prutte om prisen, men nikker hver gang de siger noget, sætter sig straks i stolen og får herefter den helt store massagetur i ansigt, hovedbund og skuldre. Vi er de eneste kunder, og snakken går kvikt. Frisøren er 26 år, hans kone er 25 år og med i virksomheden, de har en datter på to år. Jo, vi kommer skam tæt på familien. Også mellem de fem frisører i salonen, snakkes der meget. Kun få engelske gloser kan de, så de får sig formentlig en længere snak om de mærkelige turister. Efter en halv times tid er vi begge færdige, det håndværksmæssige resultat er vi begge helt tilfreds med. Da vi skal betale, er jeg spændt på, hvad de forlanger, for den energiske behandling Hanne har været udsat for, men det vurderer de også til 20.000 dong, så jeg ånder lettet op. Endnu en oplevelse rigere, som forhåbentlig ikke går ud over middagen ved vores hjemlige frisør, vandrer vi videre ud i byen.

Efter at Hanne er blevet "masseret" og jeg "skalperet," opdager vi, at vi er både tørstige og sultne. Så vi falder ned i en cafestol på adressen Bach Dang 70, hvor restaurationen Ben Cang Du Port har til huse. Restauranten ser bestemt ikke ud af noget som helst nærmest direkte kedelig. Der ville ikke være en jordisk chance for, at vi havde valgt netop denne restaurant blandt havnegadens mange og langt mere attraktivt udseende restauranter, hvis ikke det var fordi, den er blevet os anbefalet, og, skulle det vise sig, bestemt ikke uden grund. Vi er de eneste på restauranten, der maksimum har plads til otte-ti gæster i det lille lokale, og sætter os ved det pæneste af stedets to borde. Da vi har fået serveret vore to ba-ba-ba og slukket den første tørst, dukker en familie på fire op. Godvilligt tilbyder vi at skifte til det lidt mindre bord. Dermed kommer vi til at sidde nærmest fortovet, det har den ulempe, at gadesælgere uafbrudt forsøger sig med salg af alt muligt. Et bundt postkort, fem karamikfløjter og to armbånd er vores udbytte. Derforuden får en handicappet mand en erkendtlighed. Vi får en god snak med de nyankomne forældre og deres to store børn. De kommer fra den fransktalende del af Schweiz og havde sidste år holdt deres ferie i Danmark. Den var foregået i mobile-home medbringende cykler. De var kørt til Ebeltoft og herfra til Sjælland, så vi måtte forklare dem deres store fejltagelse, nemlig at besøge Sjælland uden at kende det smukke hovedland.

Vi vælger stedets specialitet fiskeretten **ca' mu'**, og den er helt fantastisk. En skive af fisken godt krydret med løg og citrongræs, pakket ind i bananblade og stegt. Til fisken serveres ris med sauce også lavet på citrongræs. En formidabel god frokostret der inklusive tre øl løber op i 110.000 dong. Vore naboer fra Schweiz vælger på vores anbefaling også **ca' mu'**, og udtrykker den samme begejstring.

På gaden bliver man konstant **falbudt** alt muligt, i de fleste tilfælde accepteres et afslag, men det hænder, at sælgere er så påtrængende og familiær, at de følger os adskillige hundred meter og er vanskeligt at få sat til dørs. Vi bemærker, at stort set alle cykler er ens, ingen smarte modeller og næsten ingen børnecykler. Børnene står op på voksne cykler, eller en voksen cykel har fået sadlen sat ned på stellet, som jeg husker det fra min barndom. Så godt som alle mænd går i lange bukser, men det er meget sjældent, vi ser et par cowboybukser. Og en barnevogn ser vi overhovedet ikke.

Tilbage på Hoi An Beach efter dagens **cykel- og vandreture** falder vi ned i en tiltrængt og velfortjent øl - Bia Saigon Special 4,4%. Aftenens middag står på barbecue på hotellet. Gennem hele eftermiddagen har personalet haft travlt med at stille alt isenkrammet frem på den herlige terrasse langs Da Nang Floden til en hyggelig aften. Alt ser fint ud, og stemningen er god, men vi

må nok erkende, at på det kulinariske plan, så har mange af de små hyggelige restauranter været mere spændende. Hvad barbecue angår, så når Vietnam ikke helt op på Thailands høje standard. Værst går det ud over os, der holder meget af en rigtig lækker dessert, for desserten her i Vietnam er som oftest, et stort udvalg af frugt. Ikke et ondt ord om frugten, den er pragtfuld og udvalget er stort og flot, men en hjemmelavet islagkage er jo svær at konkurrere med. - Set med særdeles egoistiske briller. Efter middagen er der flere i selskabet, der har en aftale med skrædderen, der er dukket op i receptionen. Der skal igen prøves tøj, hvad der næsten er en daglig begivenhed.

I løbet af aftenen er der **lysshow på floden**. Det består i, at fiskere sætter hundredvis af små tændte lamper ud i flodens stille flydende vand. Et betagende smukt syn hvor lamperne under vores bifald stille flyder forbi vores terrasse. Lidt længere nede af floden samles lamperne igen op, så de er klar til den næste aften, der serveres barbecue. Fiskerne viser også deres fiskekunst ved under projektorbelysning at kaste deres net i vandet, det ser utrolig elegant ud, og igen høster de velfortjent bifald fra os på terrassen. Fiskerne er så tæt på, at vi kan se glæden i deres funklende øjne.

Fra morgenstunden er der en **elefant**, der rensrer stranden og trækker både ud. Dagen er beregnet til egne initiativer, så igen får vi fat på et par cykler og følger grusvejen ud på tangen mod S. Her er det i fuld gang med at anlægge en ny vej langs kysten. Langs hele vejen er arbejdere i gang med at nedlægge meterbrede kloakrør, hvad der bestemt bliver påkrævet, for der bygges rigtig mange hoteller på hele strækningen, og der bygges helt ude langs kysten næsten på strandkanten. Et klart signal om, at turistindustrien er stærk på vej og vil sikkert om nogle år være lige så intens, som den nu er i Thailand.

Vi cykler langs denne - kun delvis færdige - vej og konstaterer, at der her langs vejen er usædvanlig mange grave. På en strækning af et par km ser vi flere hundred grave, liggende spredt i området på begge sider af den nye vej. Der er små undselige grave såvel som mere prangende grave nærmest små templer. Det ser næsten ud, som om vejen anlægges lige gennem en stor kirkegård. Og det er ikke kun gamle grave, vi ser gravsten med årstallet 2002. Samt helt nye grave, formet som en forhøjning i sandet omkranset af mursten. Ind imellem gravene går der køer og græsser. Hvor der på selve vejen har været en grav, ser vi gravstenen ligge på toppen af den dyngede jord, gravkøen har lagt langs vejsiden. Det hele ligner mere en affaldsplads end en kirkegård og virker på os nærmest blasfemisk. Når jorden skal eksproprieres, som det er tilfældet her, er det familiens egen opgave at flytte graven, men regeringen giver en erstatning.

Mod V følger vi en lille grusvej ind til en charmerende lille **fiskerlandsby**. Vejen bliver her så smal, at der ikke er plads til biler, men det vrirler med motorbiler. Det vrirler også med børn, der netop har fået fri fra skole. Alle råber "hello" til os, løber ved siden af cyklen og vil holde os mærkeligt udseende mennesker i hånden. Så vi kan kun føle os som en seværdighed i særklasse. Vi befinder os i Da Nang Flodens deltaområde, masser af charmerende små fiskerbåde ligger og vugger i den lille havn. De fleste af dem har på hver side af stævnen påmalet et øje. Over en smal bro går det og videre, hvor vi når til "verdens ende," hvad der ren faktisk står skrevet på dansk på et lille skilt ved restaurant Du Port. Her nyder vi en øl og får en lille snak med nogle af de lokale, ikke mange gloser kan de i engelsk, men vi forstår, at de har haft flere danske gæster. De præsenterer os for stedets gæstebog, hvor vi ganske rigtigt finder adskillige danske navne, og giver da også vores bidrag til denne samling. De anbefaler en tre timers sejltur ud til - the coconut jungle - med efterfølgende middag. Alt sammen for 14 \$ pr næse - fristende, men vi vælger at cykle tilbage.

Dernæst cykler vi en tilsvarende tur langs **kysten mod N**. Også her bygges der hoteller om end knap så mange, og der nedlægges kloakrør af samme dimensioner. Gennem små landsbyer går det, hvor vi virkelig fornemmer dagliglivet. På gadehjørnerne hænger der højtalere i elmasterne, herfra sender den vietnamesiske radio på bestemte klokkeslæt - radioavisen, og man ser rent faktisk, at vietnameserne står og lytter.

Det er blevet **frokosttid**. I den lille tidligere anbefalede restaurant Bien Hahn - Blue Sea bestiller vi to portioner forårsruller. Virkelig lækre er de, og der er 18 til hver, så vi bliver mere end mætte. Inklusive to øl er prisen 82.000 dong. En badetur i Det Sydkinesiske Hav bliver der også tid til og efterfølgende afslapning ved swimmingpoolen med dagens obligatoriske to lemonjuice, der læsker dejligt i varmen. Alt efter temperament går eftermiddagen med svømning, snak, læsning, skrivning, og en enkelt grifler ned side efter side.

Da vi når til aftenens middag, er vi **ikke helt enige**. Hanne vil gerne ind til byen og finde et lækkert spisested, men jeg, der er mere dovent anlagt, føler, at vi udmærket godt kan klare os med en af de mange små lokale restauranter. Hvad var det dog der skete! - Ja, det ved jeg heller ikke, men helt imod sædvane løb jeg af med sejren. Vi vælger igen familieforetaget Bien Hahn - Blue Sea, den med de gode forårsruller, tøjbutik osv. Menuen er sammensat af grillede kæmperejer, en hel krabbe, tomat og løgsuppe, blæksprutte med tomat og løg. Jeg drister mig til at bede om en hvidvin til alle de skaldyr. Hvidvin? Servitricen kikker uforstående på mig, hun ved knapt hvad hvidvin er, og har selvfølgelig ingen. Straks vil hun sende en af den store familie ud i byen for at købe en hvidvin, men i stedet ændrer vi signal til øl. En lunken hvidvin er der ikke meget ved. Såvel kæmperejerne som den store krabbe bliver henholdsvis pillet og knust af servitricen, som vistnok også er kokken, det er vi yderst tilfreds med, for det er et større og særdeles smattet arbejde. Krabben knuser hun ved hjælp af en ganske almindelig nøddeknækker. Ved nabobordet sidder vore rejsevenner Anna og Lars Bertelsen, så vi følger levende med i hinandens madoplevelser, mens snakken går om alle vore andre oplevelser i dette fremmedartede land, bl.a. snakker vi om, at vi næsten aldrig hører børn græde. Retterne smager fortrinligt, men efter al den gode mad, ville det være rart med lidt sødt, så jeg beder frejdigt om en islagkage, men kun til mig, for Hanne er ikke så meget til det søde. Det ses tydeligt, at Anna og Lars godt kunne fristes til slige udskjelser, men de "*lurepasser*," mens de spændt afventer, hvad der sker. Stor postyr er der i køkkenet, og vi ser en af kvinderne i den store familie hastigt forsvinde ud i byen. Kort efter er hun tilbage, og mange sekunder går der ikke, før servitricen stolt dukker op og serverer min "*islagkage*." Mit indre billede af en islagkage lider de værst tænkelige kvaler, det hun serverer, er et bæger frossen yoghurt præcis magen til dem, vi får om morgenen på hotellet. Min fiasko får ikke lov at dø i stilhed, Anna og Lars får tomatsuppen i den gale hals af bar grin, uforskammet at grine så ubehersket på min bekostning. Hele herligheden kostede inkl. grin og fire øl 310.000 dong - rimelig - grinet taget i betragtning.

En træbro bag ved hotellet fører ud til en lille ø. Hver gang et skib af en vis størrelse skal passere på floden, rulles træbroen fra med håndkraft. På den lille ø bygges omkring en lille sø små hytter, der lejes ud. Der er også små hyggelige restauranter på øen, de kunne nemt have været en konkurrent, da vi valgte familierestauranten, men desværre har vi opdaget stedet for sent, så vi når kun et ultrakort besøg. Hele øen ser ellers meget charmerende og indbydende ud.

Efter tre dage i disse dejlige **fredfyldte omgivelser** skal vi tage afsked med stedet, det er lidt vemodigt, for vi har rigtig hygget os her. Bussen har kurs mod N til den gamle kongeby Hue, Vietnams historisk set mest interessante by. I udkanten af Hoi An ser vi i en skolegård flere

hundrede børn i deres blå/hvide uniformer synge morgensang i skolegården og lave morgengymnastik.

Vi holder ved et **mindesmærke** for faldne nordvietnamesere i de to krige mod henholdsvis Frankrig og USA. "*Jeres fædreland glemmer jer aldrig,*" står der på den otte meter høje obelisk med en stjerne på toppen. Utallige navne er hugget ind i store marmorplader, og lange rækker står der af gule mindekors, der leder tanken hen på Normandiet.

Undervejs besøger vi et **marmorværksted**, der pudsigt nok ligger i Marmorbjergene. Vi undres over arbejdnernes særdeles uhandige arbejdsstillinger. I den store hall er der en øredøvende larm af hamre, der havner i hovedet på mejsler, der igen behændigt fjerner overflødig materiale fra de store marmorblokke, der ender med at blive flotte, og overraskende "*bløde*" figurer. Arbejderne sidder på de forhåndenværende sten, de har alle cykelkasket på hovedet, men ingen bærer høreværn. Det vil de garanteret fortryde om nogle år, når tinnitus har meldt sit komme med susen for ørene. I forbindelse med værkstedet er der en stor salgsudstilling, som vi - helt tilfældigt - ledes ind i. Der bliver handlet en del, små Buddhaer, smykker, smykkebokse, papirknive og både. Men Erik markerer sig som kunden helt uden konkurrence. Han køber et flot springvand i grå marmor til sin have for 750 \$ inklusive forsendelse. Dato for indvielsesfesten vil vi senere få præciseret, lyder det, men her snød han - den gode Erik, for det glemte han, så der ligger nok en tilgodeseddel og venter.

Langs **Da Nang Bugten** er der bygget en ny og enorm flot strandpromenade på adskillige km. Her langs bugten ligger et utal af fiskerbåde, de fleste af dem har over båden et stativ beregnet til at tørre fiskenet på og undertiden også fisk. Det svarer åbenbart til de stejlepladser, som vi i Danmark kender fra ældre tid. Det var her i bugten franskmændene og senere også amerikanerne gik i land, så på den måde vækker bugten vietnamesernes dårlige minder. Her går også den 1700 km lange highway, der blev åbnet af franskmændene, fra Hanoi i N til Saigon i S. Jernbanen fra 1899 mellem de samme byer følger nogenlunde samme strækning. Der er kun et spor, men flere steder er der vigepladser – meget praktisk. Såvel i bus som i tog tager turen omkring 30 timer.

Vi passerer en lille by ved den smukke kyst, hvor der udelukkende bor **spedalske**. I området her gøres der forsøg med beplantning af eukalyptustræer. En lastbil med grise passerer os, grisene står i fletkurve med 4-5 grise i hver. Der er otte rækker af disse fletkurve på bilen, i hver række står der fire i højden og tre på tværs, dvs. at der er 96 kurve af 4-5 grise altså mellem 400 og 500 grise. Den gik ikke derhjemme - heldigvis. Trods bagende sol fra en skyfri himmel og omkring 35⁰ C i skyggen, er der ikke presenning eller anden form for beskyttelse over grisene. Det synes som det rene dyrplageri. De er sikkert blevet til flæskesvær, inden de når frem til slagteriet, - mener den sorte humor.

Undervejs fortæller Vagn Christensen den historiske baggrund omkring **Børnehjemmet i Pattaya**. Indgangsvinklen gennem Rotary, hvor Vagn i 1976 mødte Father Raymond Brennan, der på det tidspunkt var præsident i Pattaya Rotary Klub. Father Brennan var leder af et børnehjem, der dengang havde 24 børn. Vagn besluttede at gøre en indsats for at hjælpe de betrængte børn. Vi hører om de mange vellykkede arrangementer, der gennem årene er afholdt for at skaffe midler til børnehjemmet. Ofte har arrangementerne været fælles mellem Rotary og Lions som fx flyveopvisning og donationsture i Concorde mellem Tirstrup og Aalborg. Gennem mange år er det gået rigtig godt, af private bidragsydere er der 1604, der årligt indbetaler et beløb til Pattaya Fonden. Dertil kommer firmaer og fonde, samlet er bidragene nået op mellem 16 og 17 mio. kr.

I dag er der omkring **750 børn på hjemmet** døve, blinde og andre former for handicap samt forældreløse og prostituerede. Den ubehagelige slutning med beskyldning om pædofili blev ikke forbigået, og vi fornemmer klart, hvor stor en personlig skuffelse det er for Vagn. Det danske bidrag til Børnehjemmet i Pattaya er blevet stoppet. Men selv om projektet har lidt under et troværdighedsproblem, skal du vide, Vagn, at den støtte såvel økonomisk som psykisk du og dine hjælpere gennem årene har gjort for disse tusinder af børn i Pattaya, ikke af den grund er mindre prisværdig. Det står stadig for os som en af de største succeser i Dansk Rotarys historie. Og vi ved, at hjælpen fremover også vil nå frem til trængte børn i Thailand på lokaliteter, hvor man er sikker på en omsorgsfuld pleje og en høj moral. I aug. 2003, altså efter vores tur, døde Father Raymond Brennan, om det så giver anledning til nye overvejelser, vil vi sikkert snart høre mere om.

På vej op mod **De tre Bjergpas** står en rutebil i vejkanten, den er brudt ned, og passagererne vandrer videre op ad bjerget mod en lille vigeplads, hvor de kan finde lidt skygge. Køreturen op til bjergpasset giver en helt fantastisk udsigt over bjergene og den meget smukke Da Nang Bugt. I selve bjergpasset, der ligger 500 m over havet, gør vi holdt. Her som alle andre steder hvor der stopper turister, er der masser af salgsboder og gadesælgere, der ihærdigt falbyder friske kokosnødder og postkort, hvoraf nogle hver for sig er de rene små kunstværker. Elegante håndmalede scenerier i sarte farver på silke indsat i et passepartout. Scenerierne viser træk fra vietnamesernes hverdagsliv.

Vi vandrer op til de forskellige **forsvarsstillinger**, der er bygget af såvel franskmændene som amerikanerne. Passet har, her på Vietnams smalleste sted på under 50 km., haft en strategisk meget vigtig betydning i begge krige. Derfor var det meget vigtigt at have kontrollen netop her. I Vietnams bjerge er der vilde dyr som tigre, leoparder, aber og slanger, men desværre så vi ingen af disse ude i naturen. Vietnam har ord for, at der, specielt tidligere, er foregået en stor illegal handel med vilde dyr. På et spørgsmål om hvorfor vi ikke ser så mange fugle, fik jeg svaret: *"De er allerede i suppen."*

Ved den lille landsby Long Co stopper vi, her bygger eksperter fra Østrig en **seks km lang tunnel** gennem bjerget. Den bliver Vietnams længste vej tunnel. Vi går gennem landsbyen, der er kendt for sin fine kvalitet i fiskesauce, og oplever dermed byens dagligdag. Folk er venlige og besvarer vores smil med strålende øjne og glade ansigter. Ved en af byens mange forretninger handles der igen, denne gang drejer det sig om bittesmå porcelænsskåle, der her i Vietnam bruges til te. Skålene sælges i små æsker med 12, Hanne køber en æske for 4 \$, hvad hun synes er alle tiders forretning, indtil jeg køber en tilsvarende æske for 3 \$. Det var vist lidt tarveligt og dristigt gjort. Landsbyturen havner i en katolsk kirke. Her sidder en lille gruppe kvinder, mest ældre, og messer. Deres meget monotone sang er til ære for dagen, der netop er langfredag. En lysekæde med små kulørte lamper omkranser et lille alter. Vi kan ikke helt lade være at græmmes over de kulørte lamper, der efter vores opfattelse faktisk hører meget bedre hjemme på en markedsplads.

Vi nærmer os **den gamle kongeby Hue**, der er det centrale Vietnams hovedstad med ½ mio. indbyggere. Frokosten spiser vi i en lille lokal restaurant, den er flot anrettet med figurer af ænder og svaner lavet af gulerødder, græskar og andre grøntsager. Øllet er af mærket Huda Beer 4,7%.

På **Century Riverside Hotel** - tildelt xxxx - indkvarteres vi. Hotellet, der ligger ud til Perfume Floden, er ganske flot om end lidt slidt, men under renovering. På hver sin side af indgangen hænger dels en stor gonggong og dels en stor tønne lavet som tromme, farverne er overvejende i rødt, der er lykkens farve. Vi bydes velkommen med et glas orangejuice. Oprindeligt skulle vi have

boet på Huong Giang Hotel, men det har regeringen lejet til en konference, så vi er blevet forflyttet. Vort værelse ligger på femte etage, hotellets øverste, med en flot udsigt over Hue, Perfume Floden eller Duftenes Flod eller som de kalder den her Song Huong. Vort værelse er rent og pænt, badeværelset i top, men væggene nøgne med undtagelse af et stort spejl, men spejle er nu ikke, hvad de har været. Her ville en original Myhre virkelig gøre sig.

Aftenens middag får vi på en båd, der sejler på **Duftenes Flod**. Maden er ikke helt på højde med tidligere oplevelser, men stemningen er god, og vi nyder de belyste flodbredder og en flot illumineret bro, der med visse mellemrum skifter farver.

Efter en god nats søvn oplever vi igen et **perfekt morgenbord**, som det har været alle øvrige steder under turen. Den lokale vietnamesers morgenbord ligner dog ikke meget et dansk morgenbord. Deres morgenmad består hovedsagelig af ris, nudler, fiskeboller og suppe. Men på hotellerne er morgenmaden international. Ris udgør for øvrigt ikke mindre end 80% af vietnamesernes føde.

Igen sejler vi en tur på Duftenes Flod og lægger til ved **landsbyen Phu My**. På markedet vimler det med mennesker, der er i konstant bevægelse. Den vietnamesiske husmor køber ind på markedet hver dag, og kun til en dag af gangen, for kun ganske få familier i Vietnam har et køleskab. Markedet ligner, hvad vi tidligere har set, men er stadig lige fascinerende. Hundredvis af små salgsboder med et farverigt udvalg af sydens frugter og grøntsager. Blomsterhandlere, der har et enormt udvalg af de skønneste blomster og dekorationer. Fremmedartede fisk og kødvarer, hvor konen sidder i midten af sin bod, og efter bedste evne forsøger at vifte fluerne væk fra kødet, der ligger omkring hende på et par træplader kun 20-30 cm over jorden.

Også i gaderne udenfor det egentlige marked er der en livlig aktivitet. Et **koloristisk folkeliv** bærer præg af, at det er deres dagligdag. Her er der ikke fyldt med turistboder, men boder med det vietnameserne køber, og det er væsentlig mere interessant. En dame handler med frøer, ikke dem af chokolade men ægte frøer. I et plasticfad ligger tre krabater, de er bundet sammen i bagbenene, så de ikke hopper væk, de har åbenbart ikke tilstrækkelig samarbejde til at hoppe på en gang. I en butik, der ligner en mellemting mellem et apotek og en materialist, står en mængde glas med mange forskellige ingredienser. Vi lægger særlig mærke til en række glas fyldt med forskellige arter af slanger. Om de mest bruges i medicinsk øjemed, som delikatess eller okkult, fandt vi ikke ud af. På et gadehjørne har en lille flok damer fundet sammen i et spil kort, samtidig passer de deres små boder. Det ser ud til, at de klarer begge dele ret fint, for de udstråler tilfredshed og hygge. Vi føler os som turister på afveje, for der ses ikke andre turister her i Phu My. Vore hvide ben og fotoapparater afslører os. Vi bliver da også kikket grundigt på, mens vi afslappet slentrer gennem mylderet, for vi ser nu ret mærkelige ud med vore store europæiske næser. Et sted ser vi, hvordan de fremstiller røgelsespinde, en virkelig stor artikel i Vietnam.

En gammel dame med den originale vietnamesiske hat fortæller os stolt, at hun er 82 år. I Vietnam er det nemlig ikke uhøflig at spørge en dame om hendes alder, jo højere alder jo stoltere er hun, for hendes anseelse i familien og samfundet vokser med alderen.

Igen på vej til båden serveres i træers skygge kaffe, vand eller øl. Derudover smager vi **jackfruit**, en frugt der i facon minder om melon og i størrelse varierer meget fra et til tre kg. Turen rundt i landsbyen Phu My er meget interessant, vel allermost på grund af at byen ikke er ødelagt af turister. Jamen hov - det er vi jo selv. Er vi så med til at fordærve denne landsby? Ja, jeg spørger bare. Men helt uden ansvar kan vi vel ikke være, og en anelse dårlig samvittighed kan vi vel heller ikke sige os helt fri for.

Igen ombord nyder vi den dejlige sejltur, der går til Chua Thien Mu - **Den Himmelske Kvinde** – eller Den 7 etagers Pagode, som den kaldes i daglig tale. Pagoden ligger fire km V for Kongebyen og er en af Vietnams store turistattraktioner. Måske har her ligget en pagode før, men byggeriet af den nuværende blev påbegyndt i 1601, den er dermed den ældste pagode i Hue. Flere fyrster og konger har gennem årene udvidet med forskellige tilbygninger og ombygninger. Hver af de syv etager indeholder en buddhastatue, der repræsenterer Buddhas syv jordiske inkarnationer. Pagodens historie står på en stor tavle fra 1715, placeret på ryggen af en kæmpe marmorskildpadde, der symboliserer et langt og vis liv. Teksten er kinesisk og læses fra top til bund og fra højre mod venstre. Det fortæller en del om tilhørsforholdet til Kina, hvor de ældste bøger blev skrevet på bambusstrimler og hæftet sammen nærmest som et rullegardin. Og tænk - det var omkring 400 år, før Gutenberg i 1450 opfandt bogtrykkerkunsten. Det forklarer også, hvorfor man i gamle dage i Østen skrev fra top til bund. Pagoden er 21 m høj, dens klokke vejer 2,2 tons og er støbt i 1710. Man bruger klokkerne væsentlig anderledes i Vietnam, end vi bruger klokkerne i de danske kirker. I Danmark slås et slag for hvert sekund, i Vietnam slås det næste slag først efter, at første slag er døet hen.

Nogle af bygningerne omkring pagoden er indrettet som **museum**. Mest opmærksomhed er der omkring en lyseblå Austin, det var i den, den buddhistiske munk Thich Quang Duc i 1963 kørte fra Hue til Saigon, hvor han overhældte sig selv med benzin og brændte sig til døde under overværelse af udenlandske journalister og tv-hold, der havde fået et tip om, at noget usædvanligt var i gære. Den buddhistiske revolution førte til præsident Ngo Diems fald 2. nov. 1963, hvor han blev dræbt ved et militærkup.

I munkenes spisesal er man i gang med frokosten, men en **lattermild munk** viser os ind i spisesalen og signalerer, at vi gerne må fotografere, vi føler, det er lidt for tæt på, men motiverne frister. Ved den ene ende af det lange bord sidder fire kvinder og spiser med, det undrer os, for hvad med kyskheden. Det viser sig, at der dagligt kommer kvinder for at hjælpe munkene med madlavningen. Så det er måske alligevel ikke så svært at være munk? Madlavningen kan jo trække ud.

En lille **novice** på 10 år i sin gråbrune dragt stjæler vores opmærksomhed, på hovedet har han tre hårtoppe, de vil blive klippet af en efter en, efterhånden som han vokser op og består de krav, der stilles for at gå ind i fællesskabet. Den dag han er skaldet, ja, så er han munk. Novice er navnet for vordende nonner eller munke i prøvetiden, de fleste af dem kommer fra fattige hjem, hvor det kniber med at brødføde børnene. Men samtidig er det en ære at have en nonne eller munk i familien. Når nonnen eller munken er omkring 20 år, kan hun eller han vælge at "*stå af*" og leve et mere normalt liv med familie, børn, arbejde osv., men det er kun de færreste, der gør det. For vælger de at forlade denne gerning, taber familien prestige, og det, der ligger vietnameserne allermest på sinde, er netop familiens ære. Fødevarer, klæder og andre nødvendige ting til nonner og munke doneres af private og firmaer. Også her ved klostret er der flere boder, og nu igen mere turistpræget, så der handles igen. Hanne står ikke tilbage i køen, hvad handel angår, hendes investering beløber sig denne gang kun til 5 \$ for en chik, sommerlig hvid dragt.

Turen går nu til **Tu Ducs kongegrav**. Tu Duc, der var konge fra 1848-83, var ikke i stand til at blive far, for han havde haft fåresyge som dreng. Men hans seksualitet fejlede åbenbart ikke noget, for han havde 103 konkubiner, nogle af dem kun 17-18 år gamle. Når de unge piger blev valgt til kongens konkubiner, måtte de tage afsked med familien, for dem så de aldrig mere, de måtte resten af livet opholde sig i Kongebyen. Dette mausoleum blev bygget, mens Tu Duc levede, som man også gjorde for de egyptiske konger, og mausoleet virkede nærmest som Kong Tu Ducs

sommerhus. Omkring mausoleet ligger en stor park med kunstige bjerge, hvor kongen gik på jagt, søer hvor han kunne sejle og fiske, og pagoder hvor han læste og drak sin helt specielle te, der var brygget på lotusblomstens morgendug. Gad vist om ikke de har snydt ham ind imellem - en tekande fyldt med morgendug, det virker ret uoverkommeligt. I den smukke pavillon Xung Khiem skrev han en del af sine 4.000 digte. Kong Tu Duks grav prydes af en enorm mindesten med 4.000 kalligrafiske tegn, der udgør hans testamente. Graven til trods mener man dog ikke, han ligger begravet her, men på et ukendt sted, fordi man frygtede, at franskmændene ville grave ham op. Dette uagtet står fire kopier af Xian soldater vagt ved graven, de markerer de fire mandarinere, der var kongens ministre. Kongens vagt og tjenerstab bestod af 3.000 soldater og arbejdere. Hele parken omkredses af en 2½ km lang mur.

I parken møder vi en lille gruppe ældre **vietnamesiske kvinder**, de er rejst til Kongebyen Hue fra Hai Phong for at besøge pagoden for første og sikkert eneste gang i deres liv. Det er givetvis deres livs rejse, som sikkert har kostet dem adskillige guldringe. Rejsen i minibus havde for dem taget længere tid, end det tog os at flyve fra Kastrup til Hanoi. Damerne er ovenud begejstrede for at møde "vestern" som vietnameserne kalder såvel europæere og amerikanere. Oprindeligt mente man med udtrykket "vestern" franskmændene. Men i dag er der for vietnameserne ikke forskel, om det er franskmænd, danskere, spaniere eller amerikanere. Vi andre har jo også besvær med at se forskel på en vietnameser, kineser eller thaier. Kvinderne elsker at blive fotograferet og sørger for, at deres smukke perlekranse af grønne jadensten er synlige. De fornemme halskæder bliver normalt kun taget i brug en gang om året og ellers ved helt specielle lejligheder, og en sådan tur til Hue er bestemt en helt speciel lejlighed. Gruppens leder er en mandlig guide, han mangler sin venstre hånd, og det lyder måske nok lidt barskt, men da vores Erik mangler sin højre hånd, tog de to hinanden under armen, så armstumperne stak op, kameraerne snurrede, og alle morede sig højlydt den sørgelige virkelighed til trods.

Langs **Perfume Floden** her i Hue er arbejdere i gang med at rive gamle saneringsmodne huse ned, regeringen har bestemt, at her skal bygges en flot strandpromenade. Vel koster det lidt af bymiljøet, men flertallet af de huse, der forsvinder, er i en sådan forfatning, at man ikke kan tillade sig at blive forarget. Vi kører i den franske bydel forbi det nye kommunehospital, der er bygget tæt ved byens universitet, her har Hu Chi Minh gået i 1908, hvad en statue af ham i skolegården fortæller.

Endnu engang er vi nået til frokosttid, en sådan og meget velmagende får vi på **Club Garden**: Vegetable soup - fried shrimp with flour - stewed chicken with beans and bread - fried fish with garlic and chilli - sauteed spuds with mushrooms - sauteed mixed vegetables - dessert: fruit. Som du ser en let lille frokost, men det kniber gevaldigt med at få en øl til at strække. Men nu kender vi jo talrækken her i Vietnam så - ba-ba-ba.

På en hylde bag skranken opdager jeg, at der blandt mange nationsflag også står et **Dannebrog**. Det kommer frem, og Vagn istemmer vores nationalsang – eller hvad. Om det skal opfattes som en joke, eller Vagn har norsk blod i årerne, eller hans kulturelle viden ikke er fuldt udviklet, vides ikke, men tonerne og ordene, der kommer fra ham, er: "Ja, vi elsker dette landet," og da han begynder på anden linie, "som det stiger frem," har alle vi med dansk blod i årerne til stor moro opdaget fejltagelsen, hvis det altså er en fejltagelse. Sjovt havde det været, om der havde været norske gæster, men det er der desværre ikke. Fy Vagn – Bjørnstjerne Bjørnson hedder han (specielt for Vagn se 1832). Men så kommer: "Der er et yndigt land," og vi synger alle med af hjertens lyst, så det gjalder ud over hele Kongebyen, og Oehlschlager sidder bestemt og glæder sig på sin lille sky.

Så højt synger vi, at køkkenpersonalet kommer ind for at få denne oplevelse med og trafikken i gaderne omkring Club Garden går totalt i stå.

Kongebyen i Hue er bygget som en fæstning og kaldes derfor også **Citadellet** - Kinh Thanh. Byggeriet er startet af Gia Long i 1804, men der er bygget på byen helt frem til begyndelsen af 1900-tallet. Og Kongebyen er stor - 600 ha i en firkant omkredset af vandgrav og oprindelig en jordvold, der først i 1900-tallet blev dækket af en to meter tyk murstensmur. Volden er altså blevet til en 7-10 m bred og 10 km lang mur bygget af 20.000 arbejdere efter princippet i Den Forbudte By i Beijing. Nærmest muren boede den lavere del af samfundet bønderne og håndværkerne, dernæst mandarinerne i deres paladser. Nærmere centrum er der endnu en mur, den omkredser den indre Kongeby, hvor kongen boede med sin familie, konkubinerne og tjenerstaben. Endnu en mur er der, den indkredser Den Forbudte By, altså der hvor kun kongen måtte komme. Her står to kæmpe bronzurner fra 1660, der hver vejer 1½ ton. I Den Forbudte By er bygningerne gule, for gul er kongens farve. Disse gule bygninger er lige så vigtige for Vietnam, som Det Hvide Hus er for USA.

Ud mod Duftenes Flod ligger **Flagtårnet** - Ky Dai. Der flages på datoer, hvor der er fuldmåne. På hver sin side af Flagtårnet ligger en af de ti porte, der fører ind til Citadellet. Her møder vi De ni hellige Kanoner støbt i 1803, de repræsenterer de fire årstider og de fem elementer - metal, træ, vand, ild og jord. Kanonerne har aldrig været i brug, men skal blot demonstrere kongemagten. I kongens tid levede omkring 1.000 mennesker indenfor Citadellets område. Men kongemagten fik sin ende i 1945, hvor Kong Bao Dai abdicerede, og det blev enden på monarkiet. Kong Bao Dais samarbejdede med franskmændene var blevet vietnameserne for meget, og derfor blev Ho Chi Minh Vietnams præsident fra 2. sept. 1945. Kort efter udbrød krigen mod Frankrig, der i 1949 igen forsøgte at indsætte Bao Dai som kejser i Vietnam. I årene der fulgte udkæmpedes voldsomme kampe mellem Frankrig og Vietminh, men Ho Chi Minh var kommet for at blive. Bao Dai måtte abdicere for anden gang i 1955 og drog i eksil i Frankrig. Desværre er store dele af Citadellet ødelagt, først blev det bombet af franskmændene, senere af amerikanerne der var langt de værste. Amerikanerne udførte endda den meningsløse udåd ganske kort tid før krigen sluttede.

Hele området i Kongebyen udstråler en **fredfyldt atmosfære**, og bærer præg af landsby. Turister er der ikke mange af, skønt det ligger i hjertet af en storby. Og dog - for igen møder vi damerne, gruppen med de ældre vietnamesiske kvinder fra Hai Phong. Vi hilser, som har vi kendt hinanden siden barns ben. Den ældste af kvinderne er 90 år, hvad hun stolt beretter, for øvrigt var hun i sin rosa dragt en rigtig fotogen type, det gav gode billeder, med et ansigt der udtrykker en fast karakter, men et sørgmodigt gemyt.

Fra Citadellet går det ad en lille omvej med **cykeltaxi** til hotellet. Der er masser af cykeltaxi i Hue, men kun få biltaxi. Prisen for turen er aftalt, så vi alle ved, hvad der er rimelig som drikkepenge. Undervejs går det fint med næsten overnaturlig venlighed, men da regnskabets time kommer, er min cykelchauffør højlydt utilfreds med mit bidrag, skønt det helt svarer til det aftalte. På den måde er der mange vietnamesere, der forsøger at presse flere penge ud af turister. Det virker meget utiltalende på os, men vi må så huske på, at deres løn er meget lav, og at det sociale sikkerhedsnet er en by i Rusland. Så hvis de ikke vil være kriminelle, så må de i det mindste være lidt aggressive, hvis de vil skaffe sig en ekstra indtægt. Aftenens middag er ikke arrangeret, så vi finder en lille lokal restaurant Vuon Xinh, hvor vi får en udmærket middag nærmest til småpenge.

I hotellets hall sidder to unge **kunstmalere**. Deres elegante malerier er dels på papir dels på silke. Vi falder for den elegante streg og investerer 5 \$ i to silkemalerier af beskeden størrelse vel

vidende, det bliver et problem at finde to bare pletter på væggen derhjemme. Med dette prisniveau kan det undre, at hotelværelserne er så beskedent udsmykket med kunst.

Hver gang der handles, pruttes der om prisen. Men Hanne har et hjerte som en **samaritan**. For hver gang de siger 5 \$, og hun udmærket godt ved, at 4 \$ er prisen, og 3 \$ er en mulighed, så siger hun altid: *"De har sikkert mere brug for den \$, end jeg har."* Det har den barmhjertige samaritan sikkert ganske ret i. Men så er det, jeg gør hende opmærksom på, at der altså findes 80 mio. vietnamesere, der sikkert har mere brug for den \$, og så kan det jo godt være, at sparepengene slipper op.

Vore oplevelser i Hue er til ende. På vej til lufthavnen ser vi spredt ud over markerne **bunkers** fra Vietnamkrigen. På flyet, der skal føre os til Saigon i den sydlige Vietnam, får vi endnu engang en diæt-anretning, der nærmest gør nar af vores appetit. Anretningen består af et glas vand og en sandwich med fiskepålæg af en absolut intetsigende kvalitet, men serveret i en superflot dekoreret papæske, der med garanti koster det firedobbelte af æskens indhold. Vi har sat næsen op efter lidt mere, for det er nu seks timer siden, vi fik morgenmad, så skuffelsen kan læses i vore tavse, triste ansigter.

I Ho Chi Minh Lufthavn modtages vi af **den lokale guide**, Hkua. Han starter med at fortælle lidt om vejret i Vietnam. I N er der fire sæsoner, i S er der kun to nemlig regntid og tørketid. Dec. er årets koldeste måned med en gennemsnitstemperatur på 22⁰ C.

Bussen kører os en rundtur i Saigon, eller **Ho Chi Minh City** som den i dag rettelig hedder. Der bor mellem 7 og 8 mio. mennesker i Ho Chi Minh City. Men her, som i alle andre storbyer verden over, hersker der stor usikkerhed omkring befolkningstallet, i slumkvartererne myldrer folk til fra alle egne af landet og fra udlandet for den sags skyld, og de har ikke for vane at fare hen på kommunekontoret for at blive registreret, så man kender rent faktisk ikke indbyggertallet.

Det ses straks, at Ho Chi Minh City her i S er mere **velstående** end hovedstaden Hanoi i N. Ifølge tal fra 1995 er årsindkomsten her i Ho Chi Minh City da også væsentlig højere nemlig 816 \$, hvor den i Hanoi er 610 \$, og hvor gennemsnittet for hele Vietnam kun er 320 \$. Det viser med al tydelighed, at landbefolkningen har en så lav indkomst, at de tangerer sultegrænsen. Gadebilledet præges af moderne højhuse, farverige reklameskilte og flotte brede boulevarder fornemt beplantet med gule akacie i rabatterne. Nogle steder står der i disse rabatter stativer beregnet til at sætte pottedplanter i - smart og praktisk. Og så er det også nemt at sætte blomsterne ind om vinteren, når det fryser, - mener et vittigt hoved. Der er væsentlig flere og nyere biler her i Ho Chi Minh City, end hvad vi ellers har set i Vietnam. Der siges at være 3 mio. motorbiler i byen. Vi bemærker også, at der er mange flere almindelige cykler. Helt almindelige er de nu ikke, for på det bagerste nav er der på hver side påmonteret en 8-10 cm metalplade, og den bliver flittigt brugt, for næsten hver anden cyklist har en passager med, der står på denne plade og holder fast i skulderen på cyklisten. Det ser sjovt ud, men virker ganske effektivt. En væsentlig større del af befolkningen her i S taler engelsk, så på den facon er de lettere at kommunikere med. I Ho Chi Minh City er alle vejtræer nummereret - hvorfor? Det har jeg desværre ikke fået noteret, så det er nok blevet sagt på min *"fridag."*

Ho Chi Minh City er Vietnams mest kriminelle by, masser af **lommetyve** og unge mænd der på motorbiler snupper tasker, fotoapparater, smykker, ure og hvad de ellers kan få fat i fra fodgængere, der ikke sjældent får alvorlige kvæstelser, fordi de er blevet revet omkuld. Derfor bør man her være særlig forsigtig, når man går ud i byen og holde tasker og lignende længst mulig væk fra gaden.

Derimod regnes landområderne udenom Ho Chi Minh City for sikre områder. Ø for byen findes store gummiplantager.

Første stop i Ho Chi Minh City er **Krigsmuseet**. Det er en barsk oplevelse. Vi ser misdannede menneskefostre i glas som følge af USA's kemiske krigsførelse, guillotinen (se 1792) som franskmændene brugte under Indokinakrigen (se 1946) og tigerbure, hvor fanger blev lænket. En lang række fotos med gruopvækkende billeder fra de beskidte krige, ofre for napalmbomber, tortur og massakren 16. marts 1968 i My Lai, hvor 504 blev dræbt. På de mere fredelige fotos fandt vi også billeder af Ole Grünbaum og Niels Helveg Petersen, der i deres unge dage begge demonstrerede i København mod Vietnamkrigen. I museets gård er udstillet forskellige fly, helikopter og tanks fra krigen.

På den videre tur i byen ser vi Frihedspaladset, Rådhuset, **Operahuset**, Den Franske Ambassade, Domkirken bygget af franskmændene og det flotte Postkontor også bygget af franskmændene i årene 1886-91. Indenfor i postbygningen er der plancher, der viser de af landets frimærker, der stadig kan købes, for dem der har den tilbøjelighed. For endegavlen er der et billede af Ho Chi Minh så enormt stort, at det fylder hele rummet. Udenfor på selve bygningen er der relieffer af verdensberømte personer, der har betydet noget for kommunikationen. Og sandelig - her finder vi vores egen H.C. Ørsted (se 1777) elektromagnetismens opdager, vi føler det helt hjemligt.

Efter denne rundtur i Ho Chi Minh City havner vi på **Legend Hotel Saigon**, der skal være vort hjem. Ikke ufortjent er hotellet bevilget xxxxx. Hotellet, der blev åbnet ved Kiyoski Hosoya 5. okt. 2001, er meget smagfuldt og fornemt beliggende ud til Saigon River. I hotellets kæmpehall står der i hver sit springvand to bronzestatuer af tre m høje heste, de omkredser et sort flygel, der lyder helt fantastisk i den fem etagers høje hall, der en snes meter oppe afsluttes af et utroligt flot og storslået glasmosaikloft. Vi føler, som står vi i en katedral. Hotellet råder over 282 værelser, heraf 60 eksklusive og 11 suiter. Hotellets faciliteter kan der heller ikke klages over swimmingpool, fitness center, fem tennisbaner, butikker og ikke mindre end syv restauranter og cafeer. Værelset er yderst elegant med stor dobbeltseng, skrivebord, hvad der ellers hører sig til og moderne malerier på væggene. Selv på badeværelset er der et flot kunstværk i form af et maleri i lak og emalje.

På **restaurant Le Mekong** får vi til nu den bedste middag. Også her er de meget kreative med dekorative dyr modelleret af forskellige frugter og grøntsager på diverse fade. Lokalerne er i kinesisk stil med varme røde farver, der udstråler hygge. Betjeningen er utrolig venlig, og vi drikker Tiger Beer denne gang 5%. Udsigten går til Truong Tien Bridge, der med sine buer er flot belyst med skiftende farver. Vel hjemme igen på hotellet får vi en kop kaffe og aftenens næsten obligatoriske yatzyrunde, hvor jeg denne gang får så læsterlig smæk og dernæst på hovedet i seng.

Efter en god nats søvn kommer vi ned til morgenbordet, der om muligt er **endnu flottere**, end hvad vi tidligere på turen har oplevet, og det siger ikke så lidt. Ost optræder i fem varianter, af frugt er der tolv arter osv. Også serviceringen er helt i top.

Herefter går det i bus gennem den kinesiske bydel, ud i **Mekongdeltaet**, hvor vi skal være i to dage. Der bor op mod en mio. kinesere i denne del af byen, der tidligere var en selvstændig by, men i dag er vokset sammen med Ho Chi Minh City. En stor del af denne befolkning taler stadigvæk kun kinesisk.

Floden Mekong har sit **udspring i Himalayabjergene** i SØ-Tibet, på sin 4.500 km lange rejse danner den grænsen mellem Laos og Thailand, løber gennem Kambodja og Vietnam, hvor den udmunder S for Ho Chi Minh City i Sydkinesiske Hav. Med sig på sin rejse har den store mængder af frugtbar mudder, der danner et enormt deltaområde på 70.000 km², altså tæt på det dobbelte af Danmarks areal. I deltaområdets mangroveskove findes der krokodiller, men desværre så vi dem ikke. Det frugtbare deltaområde er dog plaget af oversvømmelser, derfor er der bygget dæmninger, kraftværker og vandværker.

På vejen ud i Mekongdeltaet fortæller Erik Frandsen om den **jernbaneulykke** i 1994, hvor han mistede sin højre hånd. Om problematikken omkring forsikringsspørgsmålet, den psykiske nedtur og det at erkende sit handicap. Han fortæller om Kirsten og hans specielle rejser efter ulykken, trekkingtur i Himalaya med Lene Gammelgaard, besøg i kongeriget Mustang, der er en del af Nepal, hvor de fik en samtale med kongen. Turen til Australien med klatretur på Ayers Rock og møde med aboriginer - den indfødte befolkning. Om turen til Uganda hvor de mødte pygmæerne og de sjældne bjerggorillaer, hvoraf der kun findes ca. 400 tilbage. De var endda så heldige at se sølvryggen - bjerggorillaernes konge. Erik tager meget ud og viser lysbilledforedrag om deres ture. Han fortæller på sin friske måde om de særprægede og spændende oplevelser. Humoren er med på hele turen, for om sin ulykke formaner han tilhørerne med følgende advarsel, idet han viser sin armstump frem: "*Pas på - at du holder op med at bide negle i tide.*" Lysbilleder.dk er Eriks hjemmeside.

Her i deltaområdet passerer vi naturligvis **adskillige broer**, de har vidt forskellige udseende og størrelse. Et sted hvor vi færgeres over, oplever vi at se Dannebrog. Danmark har nemlig i 1964 solgt 12 færges til Vietnam, så vidt vides for et symbolsk beløb, og de er netop her sat ind på en af de mange korte færgeruter. På færgernes sider sidder stadig det maledede Dannebrog. Vi føler sejlturen som værende ret højtidelig, men det er en følelse, vi bestemt ikke deler med det mylder af passagerer, der presser på for at komme først om bord såvel som først fra borde.

Bussen stopper et sted, hvor de fremstiller **popris**, vi ser fremgangsmåden, hvor de i store gryder over ild har sand i bunden, herover hældes de ris og olie, kort efter springer risene, som vi kender det fra popcorn, der er af majs. Poprisene iblandes honning, presses i blokke og skæres i salgspassende størrelser, filmes og er klar til salg. Der serveres te og masser af smagsprøver for os, og naturligvis er det muligt at købe af de salgsfærdige pakker, hvad mange også gør. Udover popris er der også boder med alskens andre fristelser. Hanne falder for et salatsæt udskåret af kokosnødder pris 2 \$.

Erik derimod har en helt anden oplevelse. Han køber en flaske **vand til 10.000 dong**, en nogenlunde normal pris. Herefter beder han samme sted om at låne toiletet, for denne såkaldte "*service*" forlanger de 20.000 dong. Da får Erik "*ild i øjnene*," det er en menneskeret at få lov at tisse, og han har ikke bedt om et ugekort. Erik synes i første runde ikke, det er særlig morsomt, men vi andre grinede af denne episode i flere dage. Og hver gang en skal på toiletet, skorter det ikke med hentydninger "*har du ugekortet med?*" eller "*ta' nu endelig rigeligt med penge med.*" På den måde er vi skam så flinke.

Igen kører bussen gennem deltaområdet, der virker præcist som er det i **en jungle**. Vi er omsider nået frem til den ventende båd, der sejler os langsomt gennem det tætte buskads i en lille del af det meget store og frugtbare deltaområde. Undervejs ser vi mange forskellige planter med sydfrugter papaya, mango, dem her fra området betragtes som de bedste i Vietnam, karambole, guava,

dragefrugt, masser af bananer, kapok, rambutan, durian og pomelo for blot at nævne dem vi bedst genkender. Og så er der pitahaya en sjov rødlig frugt med grønne blade, som kun sjældent ses i Danmark.

I floden ses mange, mest kvinder, der går og roder i vandet, de **fisker efter muslinger**. Det synes at være en fattig fangst, i de fleste kurve, der flyder på floden bundet fast i en snor til fiskerens bælte, ser vi kun beskedne fangster dvs. en håndfuld eller to af bittesmå muslinger, der ikke kan mætte mange munde.

Undervejs hænder det, der **fortælles historier**. Her en enkel af de mange eksempler.

En mand har et stort problem, han er overvægtig - for ikke at sige fed. Han går til lægen og spørger, hvad han skal gøre. Jeg har tre forskellige kure, siger lægen. Kur 1 koster 100 \$, ved den kur vil du tabe dig 10 kg. Kur 2 koster 200 \$, her vil du tabe dig 20 kg. Kur 3 koster 300 \$, men her vil du til gengæld tabe dig 30 kg. Manden vælger at prøve kur 1 til 100 \$. Derefter bliver han til aften lukket ind i et stort rum nærmest en hal, her sidder en smuk ung pige, som siger til ham, hvis du kan fange mig, får du resten af natten med mig. Manden lyser op, men det viser sig, at pigen er langt hurtigere til bens end den fede mand, så da natten er gået, har han løbet hele natten forgæves, hvad pigen angår, for han har ikke fanget hende, men han har tabt de 10 kg. som lovet. Med den oplevelse som bagage beder han lægen om kur 2 til 200 \$. Det samme gentager sig, men pigen er om muligt endnu smukkere og hurtigere. Så da natten er gået, har han heller ikke fanget hende, men han har tabt de 20 kg. som lovet. Da nu manden er blevet 30 kg lettere, har han det forfængelige håb, at hvis han nu beder om kur 3, så vil han bestemt fange den underskønne. Så han beder om kur 3 til 300 \$. Igen bliver han til aften lukket ind i det store rum, men han tror ikke sine egne øjne. Den "*underskønne*" er blevet til en forfærdelig gammel, uhyre grim og hekselignende kone med krumme fingre og vorter på næsen. Hun siger til den nu knap så fede mand: "*Hvis jeg kan fange dig, vil jeg have resten af natten med dig.*" Den nat taber manden 30 kg., men så er kuren jo også færdig.

Ved en lille **landgangsbro** lægger båden til. En sti snor sig ind gennem det tætte krat, og leder os til en have udelukkende med bonsai træer i små og store krukke, bag ved haven ligger restaurant Vinh Long, hvor en frokost venter. Restaurationen er selvfølgelig udendørs, omkredset af forskellige blomstrende planter specielt bemærker vi pisangplantens flotte røde blomster med gulgrøn kant, den vi kender som bananpalme. Frokosten er lidt anderledes end de tidligere, særlig bemærker vi den flotte stegte fisk, arrangeret opretstående støttet af sukkerrør på et fad. Der bliver også budt på både risbrændevin og slangevin, hvad der naturligvis er med til at højne stemningen. Da vi igen er på vej til båden, opdager vi i et bur en kæmpekvælerslange en 3-4 m lang tamp. Betjeningen tager slangen ud af sit fangenskab, og lægger den om halsen på de damer i selskabet, der har mod til denne manøvre, hvad overraskende mange har, men der er også dem, der løber skrigen bort.

Igen sejler vi et stykke vej på **flodvejen** og undres over, at det overhovedet kan lade sig gøre at finde rundt mellem de utallige flodveje. Der er ingen "*vandskilte*," og hver eneste afstikker fra den vandvej vi følger, og dem er der rigtig mange af, synes for os fuldstændig identisk med den næste. Men broerne er vidt forskellige, fra små primitive til høje spinkle. Tankerne ledes igen hen til Vietnamkrigen, hvor vi nu til fulde forstår det helt umulige i at vinde en krig i et område dobbelt så stort som Danmark med tusinder af usynlige vandveje.

Igen stopper båden op, denne gang har den fundet et sted, hvor de forarbejder kokos til **karameller**. Bag den tætte jungle viser det sig, at her ligger en by anlagt af franskmændene - Ving Lab på 100.000 indbyggere. Det virker helt utroligt, at der midt i den tætte urskov pludselig dukker en by

op med 100.000 indbyggere. Det er et meget populært besøg med masser af smagsprøver på forskellige karameller, der tygges ivrigt, og igen bliver der serveret te. Igen bliver der handlet, og det ser ud til, at karamellerne falder i folkets smag. Et andet sted i byen ser vi, hvordan de laver unikke gulvfliser. I en form hældes de forskellige farver, der med en ispindlignende træspartel trækkes ud til vidt forskellige mønstre. Resultatet er meget flot, men en omstændelig arbejdsgang, de laver nemlig kun en flise af gangen til en pris af 2½ \$. Arbejderne, der går i et konstant støv, bruger ikke åndedrætsværn, hvad der bestemt synes meget påkrævet. Arbejdernes lønninger ligger omkring 3-4 \$ pr dag.

Et sted møder vi en dame, der på bål **steger minibananer** pakket ind med ris i bananblade. Det er nu hendes forretning. Nysgerrige som vi turister er, skal det da lige prøves, de smager fortrinligt, og damen synes glad for handelen. Et andet sted ser vi bananblade, der behandles, så de kan bruges til tagdækning, hvor de lægges i lag over hinanden som yin og yang.

På vores lille vandretur kommer vi til en **kistesnedker**. Kisterne koster fra 100-1.000 \$, den til de 1.000 \$ er lavet af irontræ. Kisterne er ret dybe, for de afdøde skal have husgeråd med i kisten såsom tøj, føde og personlige ejendele. Det er næsten som vore grave i bronzealderen. Har den afdødes nærmeste familie ikke råd til begravelsen, forsøges der med tilskud fra andre grene af familien, lykkes dette heller ikke, træder det offentlige til, men med den billigste udgave. Tæt ved ligger en rismølle, og vi får serveret en frisk kokosnød med sugerør klar til at drikke. De fleste af os er dog ikke særlig begejstret for denne smag, der er ret vammel og tilmed lunken.

Ejendommeligt ser det ud med de mange meget **fattige små huse** nærmest skure, der på pæle står ud i Mekongfloden. Lige bag ved de fattige skure, men med fast grund under huset, ses flere flotte luksusvillaer. Årsagen er, som tidligere nævnt, de dyre grunde som den fattige befolkning ikke har råd til, hvorimod flodgrunden er gratis. Det undrer os lidt, at stort set alle mennesker trods deres fattigdom er velklædte, vi ser faktisk aldrig mennesker, der går laset klædt, selv om der af og til stikkes en hånd frem for at tigge en skærv.

Efter den spændende bådture er vi igen havnet i bussen, der kører os til **Hotel Victoria Can Tho**. Et charmerende hotel, der er bevilget xxxx her ude i det frodige Mekongdelta, der er Vietnams vigtigste landbrugsdistrikt. Frodigheden ses tydeligt med det flor af blomster, der omkredset det meget hyggelige sted. Værelset er også i top med alt, hvad der er behov for. En af væggene prydes med et maleri fra deltaområdet. Efter en herlig tur i svømmepølen, serveres der middag i hotellets lige så charmerende lokaler. Selv om vi efterhånden er blevet rigtig godt forkælet med gode middage, så må vi erkende, at denne middag så absolut topper de kulinariske oplevelser - se selv:

*Eggplant Tatin Tarte, gratinated with goat cheese
Cold Tomato soup Andalusia, Grand Mother style, crab meat,
light cream mousseline with fresh herbs
Duck filet mignon "lacqued" with soja caramel, crunchy vegetables tempura
Hot chocolate cake, vanilla ice cream
Bon Appetit!*

Retterne serveres alle som tallerkenretter, flot arrangeret og dertil **særdeles velsmagende**. Til den fornemme middag vælger vi en flaske rødvin fremstillet på Merlot druen, her er vi lidt for gnattede, for rødvinen til 18 \$ er bestemt ikke på højde med den herlige middag.

Efter endnu en god nats søvn er der dækket et **lækkert morgenbord**, her smager vi igen noget nyt. Hotellets udvalg af marmelade er exceptionel, der er papayamarmelade, tomatmarmelade, ananasmarmelade og kumquatmarmelade. Efter disse herlige marmelademadder er det ud på nye oplevelser i naturen og naturligvis med båd, der er det foretrukne befordringsmiddel her i deltaområdet, hvor en båd er mere nødvendig end en cykel.

Floating Market er målet. Og Floating Market er, som ordene siger, et marked, der foregår på floden. En skipper kommer sejlen med sin lille båd overfyldt med hans høst af græskar, han lægger til ved en større båd, der køber hans græskar. Skipperen kaster græskarrene op på den større båd styk for styk, hvor andre hænder griber dem, og kaster dem videre til næste mand, indtil græskarrene har fundet deres nye plads. Herefter ser vi, der afregnes. Betydning nok, men lidt senere kommer endnu en mindre men tom båd og lægger til ved den store båd, og skipperen køber en portion af de samme græskar, der via endnu flere hænder havner i den nyankomne båd. De her nævnte eksempler må være den del af handelen, der henregnes til en gros handel. I de allermindste både sidder som oftest en kone med sin charmerende vietnameserhat, hun er på ganske almindelig indkøbstur på "*strøget*" og padler sig behændigt og elegant frem mellem de mange små og store både. De største både er at sammenligne med supermarkedet med det store udvalg og de mindre både med kiosken, der har et mindre udvalg af varer eller kun et enkelt produkt. De forskellige både har "*skilte*" over forretningen, så husmoderen, der padler rundt, på lang afstand kan se, hvilke varer de handler med. Skiltningen er masten, her hænger købmanden et eksemplar op, af de varer der netop i dag er i hans sortiment. Et sted hænger der kun en kinakål i masten, det betyder, at denne båd kun handler med kinakål. Et andet sted hænger der ananas, banan, grape, agurk og søde kartofler, der for øvrigt er en stor artikel hernede, og så ved husmoderen, at hun er på forkert kurs, hvis hun vil købe tomater. Der er en hektisk aktivitet med tæt trafik på floden, det kræver stor opmærksomhed af skipperne, men alle synes at klare det med små lette justeringer i tide. Vi er overraskede over denne for os så usædvanlige form for handel, et særdeles spændende og broget handelsliv. Mange af de større både fungerer samtidig som husbåde, og en stor del af dem har på taget et husalter, hvor Buddha sidder i sin mægtighed omgivet af glimtende sølv og guldtråde. Mange af de børn, der bor på husbådene, går ikke i skole, de er aldrig blevet registreret og derfor ukendt af myndighederne. Floating Market er en af turens rigtig store oplevelser.

Tilbage i bussen kører vi mod næste oplevelse. Vietnams mest berømte bro - **My Thuan Bridge** fører os over Tien River. Broen er flot som vores Storebæltsbro, den er skænket af Australien. Undervejs fortæller Olaf Myhre om sit arbejde som professor, patolog og retsmedicin. Om unge piger der er kommet i "*uføre*," obduktioner og mange andre aspekter i den lægelige - og medicinske verden og ikke mindst undervisning af vordende læger. Olaf giver en god beretning om sit vidt forgrenede arbejde, hvor en del af oplevelserne stammer fra livets skyggesider. Det alvorlige emne til trods svirrer et par lægevitser i rummet:

En læge spørger sin kollega:

"Hvordan gik så operationen?"

"Operationen - jeg troede, det var en obduktion."

"Du skal ikke være nervøs," sagde lægen til sin patient, *"jeg har udført denne operation over hundred gange."* *"Nå, det var da dejligt beroligende,"* sagde patienten.

"Ja," sagde lægen, *"og før eller siden må det vel lykkes."*

"Tror doktoren, at operationen kan udføres uden risiko for mit liv?"

"Ja, ser De, det er jeg også så vanvittig spændt på."

"Hvad fejler jeg doktor?"

"Det vil først vise sig efter obduktionen."

En fremgangsrig, men noget arrogant kirurg holdt et foredrag og indledte med:

"Vi læger har mange fjender i denne verden," prompte lød det fra bagerste række:

"Det er intet imod, hvad der venter jer i den næste!"

Lægen meddelte den ung pige, at hun var gravid.

"Det kan ikke passe, jeg har aldrig været sammen med en mand."

Lægen gik hen og kikkede ivrigt ud af vinduet.

"Hvad kikker du efter?" spurgte den unge dame.

"Jo, sidste gang det skete, kom der tre vise mænd, det syn vil jeg ikke gå glip af."

Igen er det blevet tid til frokost, som vi får på **Trung Luong Restaurant** i My Tho. Til en herlig fisk får vi noget, vi ikke tidligere har set eller smagt - risboller på størrelse med en fodbold.

Vi overværer fremstillingsprocessen, hvor kokken putter en risbolle ned i en stor frituregryde.

Med et par lange pinde holder han konstant bevægelse i risbollen, der efterhånden som den optager kokosolien bliver større og større og brun. Den dekorative risbolle sættes på bordet, hvorefter den klippes i stykker og serveres. Og smagen var meget lækker.

Gennem **det frodige land** kører bussen tilbage til Ho Chi Minh City. Her i det sydlige Vietnam er levestandarden højere end nordpå, derfor er den gennemsnitlige levealder 5-6 år højere end i det øvrige Vietnam. At den er højst i Ho Chi Minh City, kan nok undre lidt, med den luftforurening af biler der plager byen. Danmark er populær i Vietnam, fordi befolkningen godt ved, at vort land bidrager til landets genopretning. På tiden er det med 280 mio. kr. om året.

Det er en af de få aftener, hvor vi på egen hånd skal stå for **dagens middag**. Hanne og jeg finder en lille lokal restaurant, her får vi tre retter velsmagende lokal mad og øl for tilsammen 180.000 dong. Det er ca. det samme, som vi på hotellet aftenen før gav alene for en flaske rødvin. Vietnamturen er en dårlig tur for den, der samler servietter til et barnebarn, altså de servietter af papir man kan være bekendt at tage med, for næsten alle de fine steder vi spiser, bruges der stofservietter, så der er nok en af børnebørnene, der bliver skuffet. Efter middagen slentrer vi en tur i byens myldrende liv.

Endnu en bustur ud til nye oplevelser. En ganske enorm trafik med et **mylder af motorbiler** der halsbrækkende krydser hinandens baner, kun ganske få, vel 2-3% bruger styrthjelm. Tænk den dag økonomien giver vietnameserne mulighed for at købe en bil. Hvis dette udnyttes, vil hele trafiksystemet bryde sammen. Men de fleste, der allerede i dag har denne mulighed, vælger motorbiler, for med den kommer de meget hurtigere frem. I tidsrummet kl. 6-9 a.m. er det forbudt lastbiler at køre i Ho Chi Minh City.

Vi stopper ved en mindre **rispapirfabrik**. Her ser vi fremstillingsprocessen, hvor risene sorteres for avner og koges til en lind, klæbrig grød og bages i meget tynde plader. Under ovnene er det avnerne, der bruges som brændsel. De færdige papirstynde risplader bruges til indpakning af fødevarer som fx de tidligere nævnte karameller, og skal blot spises sammen med varen.

Næste mål er de berømte **Cu Chi tunneler**, der blev bygget af Vietcong i årene 1940-60. Rundvisningen starter med en film, der viser de geografiske områder, der under Vietnamkrigen kaldtes for "*Jerntrekanten*" og fortæller om alle de uhyrligheder, der foregik under den væmmelige og ubarmhjertige krig. I første omgang var tunnelerne en hjælp for den lille oprørske landmandshær mod helikoptere og anden moderne krigsførelse, men krigen udviklede sig, det samme gjorde tunnelerne, der efterhånden strakte sig omkring 250 km fra Ho Chi Minh City ind under det amerikanske hovedkvarter og til Kampuchéas grænse. De store mængder af opgravet jord blev spredt over så store arealer, at det ikke afslørede, hvor tunnelerne var. I tunnelerne boede omkring 16.000 Vietcong soldater, det anslås, at tre fjerdedele af dem døde under krigen. Amerikanerne fandt aldrig Vietcongs skjulesteder, de dryssede peber ud, så sporhunde ikke kunne finde frem til deres skjulesteder. En anden årsag var, at indgangen til tunnelerne var under flodens vandstand, derfor var det nødvendigt med luftkanaler ned til gangsystemet. På turen rundt ser vi små enmands beskyttelsesrum ude i terrænet, faldlemme, en mængde djævelske mordinstrumenter og snubletråd der udløste miner. Vi ser, hvordan de selv fremstillede miner og ammunition, og formedels 1 \$ pr. skud får vi lov af affyre de russisk fremstillede Kalasjnikov og andre geværer mod forskellige mål. Vi ser hospitalet og deres køkken, hvor vi smager brød bagt på tapiocamel. En mel der er lavet på rodknolde af tropiske planter også kaldet arrowroot. Det smager noget i retning af søde kartofler og udgjorde den væsentligste del af Vietcong soldaternes føde. Vi ser, hvordan røgen fra komfurerne blev ledt ud i kanaler og lommer for ikke at afsløre tilholdsstederne. De af os, der har mod til det, får en kravletur i tunnelen på hen ved hundrede meter, og det er virkelig en kravletur. En meget interessant og lærerig rundtur, men hvor får man dog en dårlig smag i munden af alle de djævelskaber, vi mennesker kan finde på i al vores ondskab.

Næste stop er ved **Cao Dai templet** i Tay Ninh tæt på grænsen til Kampuchéa. Templet er centrum for den specielle vietnamesiske religion Cao Dai. Bygningen, der bestemt ikke kan overses, er overfyldt af ornamenter i et sammensurium af alle spektrets farver og mange forskellige stilarter. Stor som en domkirke med dragesøjler og spraglet som Dalgas Tivoli. Sektens symbol er Det Guddommelige Øje, den forsøger at sammensmelte forskellige religioner som kristendom, konfucianisme, buddhisme, taoisme og åndemageri, som er en forfædre dyrkelse. Indvendig ses et imponerende rum, her sidder flere hundrede munke på knæ i snorlige rækker. Nogle er klædt i gult, det er dem der tilhører buddhismen. De der er klædt i lilla tilhører konfucianismen, i azurblå taoisme og de i hvidt er almindelig troende, hvad der så menes hermed. En munk står og beder for den store forsamling, der på visse signaler alle bukker dybt til gulvet. Også her i rummet er det en ren farvelade. Der er statuer af fx Victor Hugo, Buddha, Konfucius, helgener og ånder. De står omkring en flamme, der brænder dag og nat i et kugleformet glas som symbol på uret. Sekten Cao Dai blev grundlagt i 1919 af spiritisten Ngo Van Chieu, der fik åbenbaringer ikke ulig hvad der overgik Muhammed i ørkenhulen. I 1926 blev religionen godkendt af franskmændene og havde allerede i 1930-erne ½ mio. tilhængere. I 1930 oprettede Cao Dai sin egen hær, der holdt med Sydvietnam. Sekten menes i dag at have mellem en og tre mio. medlemmer. Sekten har kanoniseret Napoleon, Jeanne d'Arc, Pasteur og Winston Churchill til helgener. Det flotte byggeri til trods står vi tilbage med en underlig ambivalent følelse. Er det vi ser en seriøs religion? Eller er det en maskerade, der forsøger at slå plåt på svage mennesker?

Dagens frokost får vi på Thu Thao, en restauration der ikke synes at være helt forberedt på vort rykind. Som dessert serveres kærlighedsfrugter, og det er jo ikke så ringe endda. På den videre tur bemærker vi, at mange vejtræer er malet hvide et par meter op på stammen, det har to formål, dels at forhindre angreb af termitter og dels at markere vejen overfor trafikanter. Undervejs fortæller Andreas Holm, der sidst i 1980-erne blev leder af VUC i Juelsminde, om hans og Annas spændende

oplevelser i 1964 som ulandsfrivillige i Nigeria det senere Biafra. Vi hører også om Andreas' karriere indenfor militæret, udstationering til Israel i 1981 og til Kroatien i 1995, hvor han sluttede sin militære løbebane med rang af major.

Området, vi kører i, er næsten udelukkende nye **skove** plantet for ca. 30 år siden, de gamle gik ud, da amerikanerne sprayede 75.000.000 liter kemikalier i form af plantegift ud over 22.000 km² jungleskov. "Vi troede det var myggespray," har en tidligere amerikansk pilot udtalt. Landbrug og landsbyer gik heller ikke fri. Gift der omgående fik bladene til at falde af træerne med det formål, at Vietcong soldaterne ikke kunne skjule sig i junglen. Følgerne af "orange kemikrigen" er katastrofale, udover de døde skove er de menneskelige skæbner utallige. Arvelige defekter er årsag til generationers misdannede børn, hvad vi ser alt, alt for mange og uhyggelige eksempler på, dels blandt de folk vi møder, og ikke mindst på Krigsmuseet i Ho Chi Minh City.

Ifølge rejseprogrammet er aftenens middag for egen regning, men Ingrid og Vagn har **generøst** inviteret os på turens afskedsmiddag, med den begrundelse at vi er nemme, interesserede, behagelige og i det hele taget gode rejsefæller. Det er en karakteristisk, vi alle så absolut er enige i og indvilgede da også uden betænkningstid i at modtage den storslåede invitation. Middagen er så absolut toppen af turens mange gode kulinariske oplevelser. Ikke mindst stedets interiør er en medvirkende årsag hertil. Au Manoir De Khai er en gourmet restauration med xxxxx, og det er bestemt ikke en for meget. Huset er bygget først i 1900-tallet i den franske kolonistil smukt beliggende i en særdeles hyggelig have. Helheden er en blanding af fransk elegance og vietnamesisk gæstfrihed.

Det er en "marvellous" aften. Interiøret er ude som inde utrolig smagfuldt. Ved tre antikke borde, hver til seks personer, får vi plads. Bordene er prydet med elegante dekorationer og dækket med fornemme duge, porcelæn og bestik. Ved hvert bord står en tjener, der ikklædt hvide handsker står på spring for det mindste vink. Og netop i aften er det ikke lige "den med munken," der passer til omgivelserne. Med slet skjult viden studerer vi det fine vinkort og diskuterer årgange og vinhuse som er vi vandt til slig luksus. Nu skal du bare høre:

Marinated raw salmon with fresh herbs
Grilled filet of tuna fish with olive oil and herbs dressing
Grilled duck's breast
Vanilla ice – cream
ENJOY YOUR MEAL!

Som den der oftest har været med på **Ingrid og Vagns rejser**, takker Peder Andersen på gruppens vegne værtparret for deres fortrinlige valg af rejsedeltagere, og specielt en tak for de mange gode oplevelser der har givet os en uforglemmelig tur og til sidst ikke mindst en tak for denne formidable og storslåede afskedsmiddag.

Peder slutter med følgende lille vits: Shakespeare er død, H.C. Andersen er død, og jeg føler mig også lidt skidt tilpas, så nu vil jeg sætte mig igen.

Afskedsmiddagens deltagere må lægge øre til endnu en af de **fortrinligt udvalgte rejsedeltagere**, der ønsker at udtrykke sin tak og sine følelser over for det gavmilde værtpar. På vers blev der kurseret over et lille udvalg af turens mange gode, lærerige og sjove oplevelser.

Tæt på et døgn mod SØ det gik.
 Over Bangkok til Hanoi en plads vi fik.
 Hoteller så flotte vi får overalt,
 for Mols Rejser ved skam nok, hvad der gjaldt.
 I dukketeater de pjasker med vand,
 vi næsten troede, det ikke var sand.
 Ho Chi Minh vi ofte støder på,
 hans hus, pagode og mumie vi så.
 Med cykeltaxi vi i Hanoi fjøjer rundt,
 kaffe og kage kun ganske sjældent os bli'r forundt.
 I Hoa Sua både kokke og tjenere sig øver,
 her vi får næsten mer, end vi behøver.
 På vejen dertil ligger Ingrid og trimler rundt,
 det er lige før, vi tror, det gør ondt.
 Med bus til Ha Long det går,
 her også store oplevelser vi får.
 Hvis Paradis på Jordan bor,
 det her i bugten er, vi tror.
 I grotten tiden helt stille har stået,
 millioner af år vi tror, der er gået.
 Så i fly mod S det gå,
 en time og i Da Nang vi stå.
 Med bus til China Beach vi når,
 herefter både frokost og øl vi får.
 Hoi An er en charmerende lille by,
 på hotellet så lækkert finder vi ly.
 I swimmingpoolen vi ofte går,
 en glimrende anledning til at få sig en tår.
 10.000 dong for en vand er OK,
 men 20.000 for at tisse det accepterer vi ej.
 På Brothers Cafe en middag vi får.
 Herefter til musik, dans og sang vi går.
 Cykler man også i Vietnam har,
 en tur fra N til S vi – næsten ta'r.
 Fremmede sprog kan være svært at tyde,
 "since I was a little boy," jeg nu ved hvad betyde.
 I Hoi An Den Japanske Bro vi ser,
 Det Kinesiske Hus, butikker og meget mer.
 Til afslapning en dag vi har,
 men endnu engang vi cyklerne ta'r.
 Til kysterne mod N og S vi lister,
 en enkelt det meste af sit hår han mister.
 Igen og igen hotel vi skifte må,
 i bus mod Hue det denne gang gå.
 I marmorbjergene vi stopper op,
 for her er der nemlig en marmorshop.
 Buddhaer, æsker, både og vijfer der købes.
 Ja, selv et springvand snart i Danmark skal døbes.
 På toppen af De Tre Bjergpas vi holder,
 her hvor krigen også slog sine folder.
 Vi nyder mod S den smukke bugt,
 der ses mellem bunkers og en slugt.
 Nogle ryger, andre gør ej,
 derfor vi undertiden går hver sin vej.
 I en landsby hvor fiskesauce er sagen,
 sidder katolske kvinder og messer hele dagen.
 Til den gamle kongeby Hue vi når,
 her på Duftenes Flod en middag vi får.

Pagode, tempel og kongegrav vi besøger.
 Øl, vand og meget – meget mer vi køber.
 Hunde, rotter og små grisebasser
 så meget forskelligt i Vietnam de spiser.
 Meget af det vi synes, der smager så godt,
 uden at vide, hvad vi egentlig har få't.
 Citadellet en lang historie har,
 vi en cykeltaxi til hotellet ta'r.
 Kufferten pakket igen vi får,
 for atter mod S det går.
 På flyturen til Saigon en middag vi vente,
 men det blev en snyder, med middag in mente.
 I Vietnams største by vi kører rundt,
 her mange smukke billeder os bli'r forundt.
 Krigsmuseet er en barsk affære,
 de krigsgale skulle ha' ladet være.
 Hotellet er i en klasse helt for sig,
 den, der ikke synes det, må være et kvaj.
 I en hall så smuk som nogen katedral
 vi lytter til Mozart, og det er slet ikke så gal.
 Heste i bronze og orkideer i natur
 intet er sparet, det er noget der dur.
 Men hvad nytter det alt, en dobbeltseng vi får,
 når 06 på døren, der står.
 Trafikken i Saigon er helt kolossal,
 mer' end som i Ringkjøbing midt på da'n.
 Mod Mekongdeltaet turen nu gå,
 og igen store oplevelser vi få.
 Hundredvis af broer vi passerer,
 samt gamle danske færger, hvor vi spadserer.
 På de tusinder kilometre af vandveje
 synes både at være hver mands eje.
 Når et græskar er hejst i mastens top,
 så er det fordi, de ikke er sluppet op.
 Marked efter marked alle vi vist ser,
 og der handles og handles. Ja, mer og mer.
 Kufferten efterhånden slet ikke slår til,
 men en kiste vi dog ej købe vil.
 Dovne tonstunge slanger overalt de sig byde.
 Om halsen på pigerne de kælent sig smyge.
 En har det med slanger, så hun helt går i sort,
 derfor hun løber skrigende bort.
 I Vietcongs tunneller vi vover os ind,
 det er ikke en tur, for den der er trind.
 Ingrid og Vagn os sikkert fører frem,
 fra N til S, mon vi overhoved finder hjem.
 Meget om Vietnam Vagn han ved,
 men om en ting han ej vidste besked.
 Derfor vi nu ham vil belære,
 så ej han i Vietnam bli'r til skam, men ære.
 Så vi til dig Vagn en gave har,
 værdifuld og meget kostbar.
 Vi lar' nu hatten gå omkring,
 så alle kan bidrage til denne dyre ting.
 Hver morgen vi vækkes til forskellig ti',
 men i dag de ringed' – fem nul ni.
 Derfor til denne epistel der blev ti',
 håber I bare lidt den ku' li'. *FL*

For at også de, der ikke var med på turen, skal kunne forstå **femte - sjette sidste linie**, skal det tilføjes, at Vagn hævdede, at den mindste pengeseddel i Vietnam var 500 dong, men det er ikke rigtigt. Vietnams mindste pengeseddel er 200 dong, der i dansk mønt svarer til 10 øre.

Efter de to ovenstående indlæg **takkede også Vagn**, fordi Ingrid og hans gæster hele turen igennem har udvist en enestående disciplin og en god opførsel.

Sidst dag i Ho Chi Minh City har vi naturligvis travlt, for der er altid lige **noget, der skal købes**. På gademarkedet i byen er der en hektisk aktivitet. Jeg bemærker en butik, der udelukkende handler med ris, og bliver ikke så lidt forbavset, da jeg tæller 63 forskellige slags ris. Nu er jeg ikke i stand til at læse de nærmere karakteristika for de mange fade og sække med forskellige ris. Men sandsynligvis er de, udover at det er forskellige sorter, avlet i forskellige egne af det lange land. Sikker er det også, at der er første høst og sidste høst. Det er tydeligt at se forskel på de forskellige ris, og priserne varierer fra 3.500 dong til 8.500 dong pr. kilo. Af kendte varer af dansk fabrikat finder vi Danish Butter Cookies fra Nørre Snede, men vi køber dem ikke.

Foran en tv-forretning er der **stort opløb**, vel en 30-40 motorbikere der holder stille helt ud på vejen. De følger intens med i tv-programmet på en ret stor skærm. Det viser sig at være en boksekamp, og vi kan ligefrem se på tilskuerne, at gashåndtaget drejes helt i bund, når et slag går rent ind. Heldigvis er motorerne denne gang slukket. Vi andre sender en nostalgisk tanke til Osvald Helmuth og Ebbe Rode i deres blændende og uforlignelige spil i "*Harry og kammertjeneren*."

Her sidst på turen er vi efterhånden blevet så prisbevidste, at vi kan købe den **bluse for 2 \$**, som vi først på turen gladelig gav 5 \$ for. Eller den skjorte for 5 \$, som vi i vores uvidenhed betalte 10 \$ for. Hvorfor søren ventede vi ikke med al den handel til nu. Nu må vi jo heller ikke glemme glæden ved at give et par \$ for meget, for de kommer, som tidligere nævnt, den betrængte befolkning til hjælp. Men glæden har trods alt svært ved at overstige ærgrelsen over de spildte moneter. For naturligvis er det da virkelig ærgerligt, at have smølet et par \$ væk på en tur, der beløber sig i omkredsen af 3.000 \$ pr næse. Jeg investerer denne sidste dag i et par kakishorts til 28.000 dong, hvad der forøger turens samlede udgifter med 14 kr. Alle uden undtagelse, tror jeg, ærgrer sig over, at man overhovedet har taget tøj med i kufferten til Vietnam, for her er tøj langt, langt billigere. En enkelt af turens deltagere, der ønsker at være anonym, så vi kalder ham bare for Erik, hævder, at de har ni kufferter på hemsens derhjemme, for de rejser nemlig meget. Men de er åbenbart heller ikke blevet klogere, for Erik må, som visse andre (de fleste), ud og købe en ekstra kuffert, han har også været så letsindig at tage konen med. Men, som han ku' bande, så er det i hvert fald sidste gang, at Kirsten, for at blive i den anonyme verden, får lov at købe ukontrollabelt ind. Det skal for fuldstændighedens skyld nævnes, at vi er visse andre, der har nogenlunde samme oplevelser, hvad tøjmængder angår, men nogle er jo mere diskrete end andre.

Der er afgang til **Ho Chi Minh Lufthavn** tre timer før den endelige afgang, så der er god tid til at kikke rundt i de mange taxfree butikker, der har et stort udvalg i de eksklusive XO cognacer, men ved nærmere eftersyn viser det sig, at XO benævnelsen her er temmelig devalueret, XO bruges nemlig også på mange Brandy udgaver. Rundturen berører mig for 9 \$, som er prisen for en liter Gordon Gin, nå-e ja, og så lige et enkelt pose chokolade.

Vi flyver med **Thai Airways**, der har en betydelig bedre service end Vietnam Airlines. Skønt flyvetiden til Bangkok kun er fem kvarter, serveres der kylling i ris og karry med salat, vin ad libitum, frugt, kaffe, vand og øl, og her er øllet Carlsberg 5%.

Velankommet til Bangkok stiller vi op i en lang kø, for alle skal have taget temperatur grundet den frygtede Sars sygdom, som der er en enorm opmærksomhed omkring. Det er dog ikke, som Vagn skælmisk havde forudsagt, med lukkede øjne og bukserne nede. Der står to sygeplejersker, der holder en plaststrimmel nogle sekunder på ens pande, så aflæses temperaturen, og man får en bemærkning i sine papirer. Vi kom alle "levende" igennem dette check.

Efter utallige knus med tak for behageligt selskab er tiden inde, hvor **vore veje skilles**. Fire rejser med Thai Airways til København og herfra videre til Tirstrup. De øvrige har forlænget ferien med nogle få afslappende dage i Thailand. Fire flyver til Chiang Rai i Nordthailand, andre fire til øen Koh Samui i Sydthailand og fire er vi, der i taxi kører til Hua Hin, Thailands ældste badested, i Siam Bugten 230 km S for Bangkok. Her skal Hanne og jeg i tre dage vandre, dase og svømme ved Siam Bugtens Kaj. Ingrid og Vagn, der også er med til Hua Hin, har yderligere et par dage, men det er i forretningsøjemed, for de vil forsøge at lave aftale med et af de bedre hoteller i området med hensyn til senere besøg.

Thailand er 514.000 km², det er godt 1½ gang så stor som Vietnam eller 12 gange så stor som Danmark. Der bor 61 mio. mennesker i Thailand, altså næsten 20 mio. færre end i Vietnam, hvad der overrasker os. Møntfoden i Thailand hedder baht, man får ca. 6 baht for 1 kr., eller omvendt 100 baht koster ca. 16 kr. Her først på natten er trafikken beskeden, så efter 2½ time når vi frem til Hua Hin. Byen er ualmindelig ren, absolut intet flyder i gaderne.

Vi indlogeres på **Hilton Hotel**, hidtil har vi været forvent, men nu går den hel bananas, sagt i poetiske vendinger: *På facaden en fejl de har lavet så slem, af stjerner der kun er fem.*

Vi bor på - non smoking floor, og det passer meget godt, for jeg har heller ikke smoking med. Værelset – nej, suiten er formidabel med altan og en fantastisk udsigt over Siam Bugten. En stor vinkelstue med gedigne luksurmøbler, friske orkideer på sengen og alt hvad der hører sig til, omklædningsværelse og stort lækkert badeværelse. På væggene er der moderne kunst. Der er thavand på flasker, te, chokolade, en skål med frisk frugt og et personligt velkomstkort

- Dear Mr & Mrs Lauritsen -

Herefter følger et ønske om, at hotellet lever op til den thailandske gæstfrihed underskrevet af Dirk De Cuyper General Manager. Her føler vi os veltilpas, og det fornemme interiør bevirker, at vi hele tiden rydder pænt op og lægger på plads. På en af etagerne er der udelukkende fritids- og sportsfaciliteter, legerum, bordtennis, filmcenter og to tennisbaner. Mellem hotellet og havet er der en stor swimmingpool.

Efter en formidabel blund vågner vi op til endnu et morgenbord, så **man sig må forbarme**. Kan det da fortsat blive ved at stige i kvalitet? Hanne og jeg vælger en byvandring lige efter morgenmaden, før dagen bliver for hot. Temperaturen er her i Siam Bugten omkring 22⁰ C om natten og 39⁰ C om dagen.

Vandreturens mål er byens kongeslot **Klai Klangwan**, der betyder "langt fra alle bekymringer." Slottet er bygget af Rama VII og bruges stadig som feriested af kongefamilien i den varme og tørre årstid. På udturen kommer vi tilfældigvis forbi byens Carlsberg Depot, vi kikker ind i hallen, hvor dåseøl står på paller i lange rækker, men ikke et menneske er at se. Vi har et bykort med, men den er ikke særlig detaljeret, så det kniber med at finde den rette vej. Ikke mindst fordi det store problem er, at de fleste vejskilte er det rene krimskrams med landets særegne og for os helt uforståelige bogstaver. Flere gange spørger vi om vej, samtidig med at vi viser kortet frem. Det er ikke sproget, der volder de store vanskeligheder, for de fleste kan noget engelsk. Det viser sig fx da en af dem, vi

kommer i snak med, ved noget om os danskere: ”*Oh Denmark I know, it is a very clean country,*” og det er vi da helt enige i. Efter en seks-syv spørgerunder, herimellem både en soldat og en politimand, opdager vi, at thaierne åbenbart ikke kan læse et kort. Det at overføre kortets virvar af streger til noget der i praksis kan bruges, er altså ikke - bare. Flere af dem vi spørger, vender endda bykortet på hovedet, og det er helt tydeligt, at de ser på noget for dem ganske ukendt. Det er en stor overraskelse for os, for så mange analfabeter er der bestemt ikke i Thailand.

Da vi endelig når frem til slottet, viser det sig, at det er lukket, fordi **netop nu bor kongen** på slottet. Vi siger ellers til vagten, at det ikke generer os, at kongeparret er der, men det mener vagterne nu ikke, vi skal udsættes for. En lang og krøllet gåtur rigere benytter vi ”*returbilletten,*” der også er gåben, men nu kender vi vejen. Her ser vi, at benzin koster 15,87 baht pr liter. Vi bemærker også, at thaierne er væsentlig mere velnærede end vietnameserne, til gengæld er gråspurvvene mindre end i Danmark. En dame trækker rundt i gaderne med sin trækvogn, hun samler flasker ind fra diverse restaurationer. Det synes at være et indbringende job, for der er et hav af flasker, men der er bestemt også mange restaurationer. Tæt ved vort hotel ligger et tempel, vi beundrer den fantasifulde arkitektur og de smukke farver. Ømme i haserne falder vi ned i en lille restaurant, hvor vi bestiller en portion forårsruller og to meget store øl. Her i 35⁰ C føles det, som har vi gået tyve km, men otte er nok mere sandfærdig.

Herefter er det en tur på hovedet i **det friske hav** for at blive kølnet af. Forfriskende er det, selv om vandet er 29⁰ C. Det er forståeligt, at thaierne betragter dette sted som landets allerbedste badestrand. Herligt hvidt strandsand km efter km, ind imellem stikker dekorative klippestykker op gennem det lune vand. På stranden er der mange heste, hvis ejer tilbyder turister en ridetur langs stranden. Vi undres over, at vi ikke ser hestepærer, og konkluderer, at det sikkert er pæreløse heste, indtil vi opdager, at ejeren i slige tilfælde samler efterladenskaberne op i en plastpose og kaster dem i en dertil beregnet tønde, hvor sikkert en haveejer indfinder sig og sørger for den videre transport, så vi kan få nogle lækre tomater.

Ingrid og Vagn har inviteret på **en aperitif** før middagen, noget der hører sig til, når man bor så fint, som vi gør. Nu har vi jo som nævnt ikke lang kjole og smoking med på turen, men Hanne og jeg har klædt os ud efter bedste evne, og indkasserer da heller ingen nedvurderende blikke. Den lille eksklusive danske gruppe har bestemt at spise middag sammen, vi finder en lille hyggelig Thai Restaurant. Ingrid, der er ret skrap udi det thailandske sprog, bestiller specielle thairetter. Det er herefter undertegnedes opgave at bestille vinen, desværre har de ikke ”*Den med Tyren,*” så vi må nøjes med en vin fra Chile. Begge dele viser sig at være velvalgte, der er en god harmoni mellem den velsmagende mad og vinen. Vi får en rigtig hyggelig aften og ikke mindst en rigtig god snak. En snak der strækker sig vidt. Det være sig om rejser ude i den store verden, en verden der med årene er blevet mindre og mindre. De kulinariske oplevelser der følger i kølvandet. Hvor privilegeret vi er, ved at kunne tage disse rejser. Børnehjemmet i Pattaya er vi naturligvis også omkring, og problemerne her, der ses fra vidt forskellige vinkler. Vore børn og børnebørn bliver naturligvis også endevendt, og så er vi rørende enige om, at vi alle fire er værdige repræsentanter for det lille dronningrige i Nord.

Efter endnu en **yderst behagelig** overnatning med det efterfølgende storslåede morgenbord, begiver vi os ud i byen, hvor vi aftenen før har udset en tøjbutik til at blive leverandør af et par ”*klude.*” Klokkeren 9 præcis står vi ved døren, hvor et skilt fortæller, at det er tidspunktet, hvor forretningen åbner. Men slige skilte skal ikke her tages for pålydende, efter en halv time er der stadig ikke tegn på liv, og vi spørger en ung mand på fortovet, hvorfor de da ikke lukker op, når der står, at de åbner

kl. 9? Den unge mand kender naturligvis ikke svaret, men han har da mulighed for at åbne en tilsvarende forretning på den anden side af gaden. Vi tager ham på ordet, og pludselig er også en sælger dukket op. Atmosfæren er god her i - B. Boss Collections, og vi føler os rimeligt tilpas, så både Hanne og jeg bliver genstand for en opmåling på kryds og tværs. Kl. 11 har målebåndet gjort sit arbejde, de beder os om at komme igen kl. 13, så vil tøjet være klar til prøve. Kl. 13 indfinder vi os, skrædderen sætter kridtstreger på tøjet hist og pist, gør visse bemærkninger, og så er vi velkommen til at hente tøjet kl. 20. Vi er temmelig benøvet over deres hurtighed. Men det lovede holder stik, kl. 20 er alt tøjet færdig. Et par små reguleringer skal dog yderligere til, så vi kan hente tøjet næste formiddag, og da passer det hele perfekt. Hanne får en kjole, bluse, to toppe og nederdel til en samlet pris af 6.500 baht, det svarer til ca. 1.000 kr. Jeg får en habit med to par bukser, skjorte og slips for 5.000 baht, det svarer til godt 800 kr. De mellemliggende timer på den 39° C varme dag, bruger vi til at dase skiftevis ved hotellets store swimmingpool og i havet. Begge dele er lige varmt, men havet er trods alt lidt friskere, og så er der da også lidt bølger. Der bliver også tid til en vandretur på havnen, hvor vi betragter de mange fiskerbåde. På kajen står et utal af plastkurve, de fleste fyldt med små rejer, andre med små sildelignende fisk, de er virkelig små de færreste er over ti cm. De kender åbenbart ikke noget til mindstemål.

Feriens sidste dag er oprunden, vi har besluttet at gå mod N ud til **Hua Hin Bjerget**. Det bjerg der har givet byen sit navn, og hvor der ligger et tempel på toppen. Receptionen oplyser, at der er tre km. ud til bjerget, men det skulle senere vise sig, at der er syv km. Det snyder naturligvis lidt på den beregnede tid, så vores vandbeholdning strækker ikke, men koster et par ekstra flasker. Det er en herlig, men varm vandretur langs den fredfyldte og flotte sandstrand. Flere steder ser vi thaier, der med hammer og mejsel løsner muslinger fra klipperne, som bidrag til det daglige brød.

På Hua Hin Bjerget er der stor aktivitet, for det er søndag, og søndag er **thaiernes udflugtsdag**. Ved klippens fod står en ti m høj, forgyldt statue af Buddha. Her som alle andre steder er der en lang række boder, der sælger alt muligt souvenir, fødevarer, slik og drikkevarer. De ligger tæt og følger stien op til toppen Efterhånden som vi kommer længere op, finder vi ud af, at der er flere templer, der hver udsender sine bønner gennem æteren. Der er ingen form for koordinering templerne imellem, det virker nærmest, som forsøger de at overdøve hinanden, eller også er deres Gud særdeles tunghør.

Rigtig mange har fundet vej til klippens templer. Vi er nu nået op på et **stort plateau**, hvortil også biler kan køre fra landsiden. Os, der kommer direkte fra stranden, har kun haft vandrestierne. Her fra plateauet er der 12-1300 trappetrin op til det øverst liggende tempel. Eller var det 2-300? Da vi lidt stakåndet kommer herop, ser vi, at de fleste af templets gæster medbringer en lille buket orkideer, som de "ofrer" i en dertil beregnet kurv placeret lige foran en stor Buddhastatue. Orkideerne har de købt i en lille orkidebutik, der ligger ved trappens fod. En novice holder øje med stedet, de kostbare orkideer, og at vi i det hele taget optræder sømmelig i templets og Buddhas nærhed. Efter en kort stund er kurven fyldt med orkideer. Så træder novicen i funktion, han tager den fyldte kurv med orkideer og sætter en tom kurv i stedet. Den fyldte kurv bærer han ud til et hejseværk, hvor en stålvejre via en talje havner i orkidebutikkens bagbutik. På stålvejren sidder en krog, den holder kurven med de værdifulde orkideer fast, og så firer novicen orkideerne ned i bagbutikken, og igen er orkideerne klar til salg – genialt.

Her fra toppen er der en fantastisk udsigt, ikke blot til vores bugt mod S med et stort udbud af flotte hoteller, men også langs kysten længere mod N så langt øjet rækker. Efter at vi har gået en stund og levet os ind i den lokale søndagsstemning, beslutter vi, at hoppe på en lokal taxi en

firehjulstrækker med to bænke på ladet. Den type hvor folk hopper på og af, efterhånden som bilen kommer frem. Taxien er fyldt af skolebørn, og de synes, det er mægtig spændende, at der kommer sådan et par blegansigter med store næser, for sådan ser de os nordeuropæere. Helt balstyrisk bliver de, da jeg hopper af for at tage et billede af alle børnene. Vi fortæller chaufføren, at vi bor på Hilton Hotel og skal af i nærheden, men folk, der bor på så fint et hotel som Hilton, skal bestemt ikke gå, så taxien kører os helt op til hotellets hoveddør, endda for et særdeles beskedent beløb.

Det er vores **sidste aften i Thailand**. Sammen med Ingrid og Vagn vælger vi igen en af de små lokale restauranter, for de er bare gode. Her er rigtig hyggelig, og betjening – whau - hvor ser hun dejlig ud den søde unge thaipige. Det beroliger mig en del, for en mand er først gammel, når han kikker på menukortet, før han kikker på servitricen. Maden lader vi naturligvis Ingrid om at bestille, med hendes sprogkyndighed og viden omkring det thailandske køkken, er vi helt trygge ved dette valg. Hvad vin angår, bliver jeg degraderet, men hvad, man kan jo ikke vinde hver gang. Og der skal jo også være plads til "*folket*." Også i aften er såvel mad som vin helt perfekt, ja, om muligt en tand bedre. Og snakken går strygende, - vi har jo også pigerne med. Vi starter, hvor vi slap sidst, og du kære læser er skam også med.

Hele varelageret af tøj og sager skal pakkes, og det er ikke en lille opgave. Her vores sidste dag i Thailand står den på almindelig afslapning i solen, samt en tur i såvel swimmingpool som hav. På en af de små restauranter får vi en lille afskedsfrokost. Vore rejsevenner Ingrid og Vagn byder på en kop kaffe og en afskedsøl - Thai Beer Singha Lager Beer 6%. Efter at have været sammen i tæt ved tre uger er afskeden helt vemodig. En ambivalent følelse for samtidig er vi også klar til at komme hjem til de vante omgivelser i det kolde Nord.

Der er bestilt taxi til kl. 19, den skal køre os de 230 km til **Bangkok Lufthavn**. Chaufføren er kommet i god tid, allerede kl. 18 sidder han klar i hotellets fornemme hall. Kl. 18:30 kører vi mod Bangkok, i limousine, som man her kalder de bedre biler, vores er en lækker Volvo. Turen til Bangkok Lufthavn tager en time mere end udturen, for nu er det søndag aften, og der er en livlig trafik mod Bangkok af byens beboere, der skal hjem efter weekendturen. Chaufføren er ikke meget talende, mest fordi han ikke kan så mange engelske gloser, men ind imellem får vi da gennemført små samtaler. Han har heldigvis en god smag i musik, så vi nyder undervejs bl.a. Boney M og Richard Clayderman. Af bilparkens mængde og standard kan vi se, at Thailand er et mere velhavende land end Vietnam. Og i modsætning til Vietnam er der ingen, der dytter, det kunne også blive et infernalsk spektakel, hvis så var. En anden ting, der overrasker lidt i positiv retning, er, at stort set alle biler har styr på lygterne. Kun ca. en bil ud af hundred har en defekt lygte, i Danmark har en ud af tyve biler en defekt lygte, på det felt er vi danskere nogle uansvarlige smølehoveder.

Vi ankommer til **Bangkok Lufthavn** tre timer før afgang, men det er vi egentlig rimelig trygge ved, for der er overalt en enorm vrimmel af mennesker med stabler af kufferter, ja, det ser nærmest ud, som vi alle har købt en ekstra kuffert, og køerne er så lange som et ondt ord. Efterhånden finder vi da ud af, hvilken kø der er den rette for os, der skal til Kastrup, og da vi endelig når skranken, går det også rimelig kvikt gennem de forskellige security check.

Pludselig lyder det over højtaleren, at afgang til **Copenhagen** er udsat med en time. Det er ikke ligefrem en melding, der spreder glæde, nu klokken har sneget sig et godt stykke hen over midnat. Men det giver da mulighed for en ekstra runde i diverse taxfree butikker. Det er nu en ganske overflødig runde, for budgettet er for længst sprængt.

Endelig er vi kommet om bord på flyet og har været så heldige at få **sæde A og B**, hvad der betyder, at vi har en vinduesplads. Jeg er denne gang den heldige, og da det jo ikke er sort nat under hele turen, nyder jeg at sidde her i en højde af ti km og betragte det varierende landskab under os. Naturen der har skabt de storslåede bjerge med slugter, de charmerende floder der som slanger kryber frem gennem skove og dale til en sø eller et hav. Og det kultiverede landskab hvor mennesker har skabt store byer, charmerende små landsbyer, formet firkantede marker, plantet læbælter, bygget veje og dæmninger. Ting bygget i lige linier, ikke som naturen der jo ikke har skabt verden efter en lineal. Og retter man blikket opad, danner skyerne de forunderligste formationer, der med fantasiens hjælp kan blive til alt fra torneroseslotte og skiløjper i de norske fjelde til dinosaurer og andre fabeldyr.

På turen serveres såvel **natmad** som morgenmad, så vi er særdeles velforsynet, da vi lander i Kastrup. Her er der endnu en times ventetid, før vi entrer flyet til Billund, hvor der serveres kaffe og chokolade på den kun 35 minutters lange flyvning. Undervejs til Billund lægger vi mærke til en mentalitetsforskel fra den internationale trafik. Der er en pinlig tavshed om bord, alle danskere sidder anspændte og tavse, nogle læser sin avis. Der er ingen, der sidder og snakker med naboen, der fornemmes et sterilt og koldt miljø. Er vi danskere da blevet kyniske og kolde overfor hverandre, for det skyldes vel ikke kun generthed? Ude i den store verden pludrer folk med hinanden på ruterne, hvad der opleves som værende mere menneskelig. Nu skal det lige tilføjes, at kirkeminister Tove Fergo er med flyet til Billund, men så stor respekt plejer der da ikke at stå omkring vore ret skiftende kirkeministre, og hun holder da heller ikke nogen andagt.

Efter knap tre uger står vi igen på adressen Nørredige i **Ringkjøbing** rart igen at være hjemme i de vanlige omgivelser. Det har været tre meget oplevelsesrige ferieuger, der givetvis i årene fremover vil bringe gode billeder frem i erindringen. Smukke naturoplevelser og venlige folk i et land der i den grad er mishandlet af sine medmennesker. Et land der har vundet vores respekt.

Tak for selskab og på gensyn i Skotland, Sydafrika eller Smørumnedre?

Frede Lauritzen

Supplerende oplysninger til – Vietnam – Østens smukke, venlige land i forandring

Opbygget kronologisk.

1451-1506 **Christoffer Columbus** italiensk søkaptajn og søkortsælger. Columbus kunne ikke i Italien finde donorer. Det lykkedes i Spanien, hvor dronning Isabella tildelte ham tre karaveller "*Pinta*," "*Nina*" og "*Santa Maria*" samt 100 mand til hans store projekt, nemlig at finde søvejen til Indien. Det var svært af skaffe søfolk til dette "*galmandsværk*," først satte man hyre og bonus op, men det hjalp ikke. Først da den agtede skibsreder Martin Alonso Pinzon indskrev sig, så kom mandskabet. Kortegen forlod Palos i Sydspanien 3. aug. 1492 med kurs mod De Kanariske Øer, videre herfra 8. sept. mod Østasien, troede Columbus, men han tog fejl på tre væsentlige punkter.

1. Jordens omkreds var 25% mindre.
2. Asien strakte sig længere mod øst.
3. Bibelens ord at 1/7 af klodens overflade er vand, er i virkeligheden 70%.

Efter De Kanariske Øer forventede Columbus at se land i løbet af et par dage. Efter 14 dage havde de stadig ikke set land, mandskabet blev mer og mer bange. Columbus snød dem ved at fremvise en falsk logbog. Efter yderligere 14 dage ændrede han 7. okt. kurs, idet han fulgte fuglenes træk. Havde han ikke foretaget denne manøvre, var de havnet i Florida. Men 9. okt. sagde besætningen stop og aftvang løfte om, at hvis ikke de så land inden to dage, skulle de vende om. Netop 11. okt. sås træstykker og planter i vandet, hvad der fik besætningen til at give en yderligere frist og dagen efter 12. okt. 1492 så de hvide sandstrande. Øen blev døbt San Salvador, som betyder Frelseren, og ligger i Bahamas øgruppen, der består af over 600 øer. Efter 70 dage havde Columbus fundet en ny verden, men han vidste det ikke. Han troede, det var Østasien eller rettere Indien, af den grund kaldte han indbyggerne for indianere. År senere, da europæerne opdagede fejltagelsen, vedblev man at beholde betegnelsen Vestindien og Ostindien. Der findes ingen beviser på, at der før Columbus har været forbindelse mellem kontinenterne. På hans følgende tre rejser fandt han foruden Sydamerikas nordkyst, 27. okt. 1492 Cuba, Haiti, Små Antiller, Jamaica og Puerto Rico. Eftertiden er enig om, at Columbus var en dårlig udforsker, men en dygtig sømand, thi dengang navigerede man kun efter kompas, stjernernes placering var ikke kortlagt.

I sin dagbog 15. nov. 1492 noterede Columbus, at indianerne bruger tobak, det er den først kendte omtale af tobak.

Columbus blev hentet tilbage til Spanien i lænker grundet sine dårlige evner som guvernør. Han fandt aldrig det guld, som han havde stillet sin sponsor dronning Isabella i udsigt. Han fandt kun et vildnis og tobakken, men tobak blev først en handelsvare efter hans død. Christoffer Columbus døde 20. maj 1506 i byen Valladolid NV for Madrid. Han døde ensom, skuffet, bitter, syg af syfilis og vred, for han kunne ikke overbevise verden om sin teori. De store rigdomme af guld fandt europæerne først efter hans død. Den begærlighed og råhed der her blev udvist, er et meget sort kapitel i europæernes liv. (Se Colombia historien)

1542-1587 **Mary Stuart** datter af James V (1512-42) og Marie af Guise (1515-60). Af navn regerende dronning over Skotland fra 1542-67, fordi faderen døde samme år, som Mary blev født. Derfor regerede moderen frem til 1559. Mary Stuart blev opdraget i Frankrig som katolik. Gift med den franske tronfølger Francois II (1544-60) i 1558 og var fransk dronning fra 1559-60. Efter kongens død 1560 tog hun tilbage til Skotland, hvor hun 29. juli 1565 i Edinburgh ægtede sin fætter Lord Henry Darnley, som hun foragtede, men

ægteskabet var meget praktisk, for han var ligesom Mary arving til den engelske trone. Darnley døde 10. feb. 1567, officielt af kopper, men blev utvivlsomt myrdet af den skotske adelsmand James Hepburn Bothwell (1536-78). Kort efter ægtede Mary adelsmanden Bothwell, der var dygtig, men hensynsløs, brutal og ærgerrig. Der opstod et oprør, hvor Mary måtte abdicere i 1567 til fordel for sin etårige søn med Darnley, James VI (1567-1625). Bothwell flygtede til Orkneyøerne, herfra til Norge, hvor han blev arresteret og ført til Danmark og fængslet, først i København siden i Malmø og endelig på Dragsholm V for Holbæk, der dengang var et statsfængsel. Her døde Bothwell som sindssyg i 1578. Hans mumie ligger antagelig i krypten i Fårevejle Kirke. Mary Stuart flygtede 16. maj 1568 til England, hvor hun håbede at få hjælp fra Elizabeth I. Det blev dog ikke tilfældet, i stedet blev hun holdt som fange på slottet Fotheringay i 19 år, indtil hun 25. okt. 1586 dømtes til døden og 8. feb. 1587 henrettet på slottet Fotheringay. Anklagen lød på deltagelse i sammensværgelser mod dronning Elizabeth I. Mary Stuart menes for øvrigt at være verdens første kvindelige golfspiller, og så fik hun opkaldt en drink efter sig "*bloody mary*," der består af 1/3 vodka og 2/3 tomatjuice krydret efter smag med salt, peber, citron, sellerisalt og engelsk sauce. Drinken siges at være effektiv mod "*tømmermænd*," men prøv selv.

1564-1642 **Galileo Galilei** italiensk fysiker og astronom. Født 15. feb. 1564 i Pisa. Professor i Pisa og Padova. Hofmatematiker i Firenze, hvor han boede i Villa Segni. Grundlagde den nyere fysik. Opfandt pendulet, termometret i 1593 og konstruerede sin egen og forbedrede udgave af en kikkert i 1609 året efter nederländeren Hans Lippershey. Han brugte Det Skæve Tårn til eksperimenter med faldlove og pendulet. Opdagede flere måner, Mælkevejens sammensætning og påviste at solen var centrum, men blev i 1633 dømt til at tilbagekalde denne påstand, der opfattedes som kætteri. Han adlød, men mumlede: "*Men den (Jorden) bevæger sig nu alligevel*." Herefter blev han sat i husarrest resten af sine dage. I de sidste år fik hans elever Viviani og Torricelli tilladelse til at bo hos ham.

1684-1754 **Ludvig Holberg** dansk-norsk forfatter, historiker og filosof. Født 3. dec. 1684 i en officersfamilie i Bergen, men mistede forældrene i barneårene og opvoksede i Gudbrandsdalen. Efter studentereksamen i København 1702 blev han lærer i Norge. Fra 1706-08 boede han i England, hvor han blev inspireret af oplysningstidens filosoffer og påbegyndte de historiske studier. I 1714 blev han ulønnet professor i filosofi ved Københavns Universitet, i 1717 ordinær professor i metafysik, men han afskyede faget. I 1720 blev han professor i latinsk digtning og veltalenhed. Først da han i 1730 blev professor i historie passede mand og embede rigtig sammen. Fra 1714-16 rejste han i Italien og Frankrig, hvor han vandrede hundredvis af km. I Frankrig blev Molière (1622-73) hans store forbillede. Holberg var den første danske forfatter, der skrev uden et fast religiøst standpunkt. Han debuterede 1719 med "*Peder Paars*." I alt blev det til 25 samfundssatiriske men folkekære komedier. "*Erasmus Montanus*," der praler af at have været ude i verden for at studere, er en af dem. Da han kommer hjem, kan han ikke snakke med almindelige folk, højst disputere med degnen, der trods alt er - lidt lærd. "*Erasmus Montanus*" er en pralhals, en narrefigur der påstår, at Jorden er rund, skønt enhver, selv degnen, kan se, den er flad som en pandekage. "*Erasmus Montanus*" bliver ydmyget på det groveste og må til sidst indrømme, at Jorden er flad. Af andre kendte kan nævnes: "*Den politiske kandestøber*" og "*Jeppe på Bjerget*" fra 1722. Her bruger Jeppe udtrykket "*kanaljesæk*," et udtryk der stammer fra "*Canarie Sec*" en vin, der dengang var meget udbredt og stammede fra de Kanariske Øer. Canaille er et fransk

ord, der betyder pak eller slyngel. I årene 1732-35 skrev Holberg: "*Danmarks riges historie.*"

Holbergs mål var at få folk til at le og samtidig tænke, og det lykkedes til fulde. Vi genkender små komiske detaljer og griner af os selv. Holberg var hypokonder, han hadede støj specielt fra kirkeklokker. Han var et velbegavet talent med stor økonomisk flair, der gjorde ham meget velhavende, og dertil blev han i 1747 adlet. Da kaffe, te og chokolade blev kendt i Danmark på hans tid, udtalte Holberg: "*Nu kan vore døtre og hustruer gå på visit hele dagen, og dog komme ædru hjem.*" Trods snakken om døtre og hustruer blev Holberg aldrig gift. Ja, måske gik han i graven som "*jomfru.*" Han var et dydsmønster, der levede et ret kedeligt liv uden kvinder, men med sine bøger. På sit dødsleje sagde han: "*Jeg tror, jeg har været mit land en nyttig borger.*" Deri fik han ret, for uden ham ville Danmark have været fattig på litteratur fra hans tid.

I 1684 fik ejeren af Brorupgaard kaldsret til kirken i Stillinge, og da Brorupgaard i 1740 blev solgt til selveste Ludvig Holberg, overtog han altså også Stillinge Kirke, der har givet navn til byen Kirke Stillinge. Ved Holbergs død 28. jan. 1754 arvede Sorø Akademi kirken, som så meget andet af den hovedrige Holbergs efterladenskaber. Tersløsegaard ved Dianalund N for Sorø købte Holberg i 1745. Gården er indrettet som et meget spændende museum for Holberg, og kan varmt anbefales, ikke mindst fordi stedet har en dygtig, entusiastisk og levende fortæller. I gården står en sten, hvorpå Holberg, der ikke var ret høj, stod op, når han skulle til hest.

1775-1826 **Malthe Conrad Bruun** dansk forfatter og geograf født i Thisted hvor hans far var amtsforvalter. Blev grebet af ideerne fra den franske revolution. Udgav i 1794 et radikalt tidsskrift "*Vækkeren,*" hvis meninger var så kritiske og oprørske, at han blev landsforvist og rejste til Frankrig, hvor han blev kendt under navnet Malthe-Brun. I 1796 udgav han den morsomme og satiriske "*Aristokraternes Catechismus.*" Det var Malthe Conrad Bruun, der først i 1800-tallet gav landene Laos, Vietnam og Kampuchea navnet Indokina. Navnet Indokina blev født af, at landene ligger mellem Indien og Kina, i 1944 forsvandt navnet igen, men det huskes stadig. Malthe Conrad Bruun døde som en anset geograf i Paris.

1777-1851 **Hans Christian Ørsted** dansk farmaceut, bibliotekar, forfatter og fysiker. Født 14. aug. 1777 som søn af apotekeren i Rudkøbing på Langeland der ernærede sig ved brændevinsfremstilling. Broder til Anders Sandøe Ørsted. Tog farmaceutisk eksamen 1797. Blev bibliotekar. Professor ved Københavns Universitet 1806-29. Medstifter af Polyteknisk Lærestanstalt og dens første direktør fra 1829 til sin død i 1851. Under en forelæsning 21. juli 1820 opdagede Ørsted elektricitetens magnetiske virkning, elektromagnetismen, ved at sætte en kompasnål ved siden af en strømførende ledning. Ørsted konstruerede et piezometer, en trykmåler, og opdagede aluminium. Udgav flere bøger mest om naturfilosofi. Stiftede i 1824 Selskabet for Naturlærers Udbredelse. Tilføjede det danske sprog omkring 2.000 nye ord som fx ilt, brint, vægtfylde og varmfylde. Hans Christian Ørsted ligger begravet på Assistens Kirkegaard.

1792 **Guillotinen** en nykonstruktion af en henrettelsesmaskine med faldøkse. Guillotinen tages i brug 25. april for første gang. Delinkventen, en ung landevejsrøver ved navn Pelletier, kunne bagefter have konstateret, at den virkede, hvis ikke det var fordi den virkede.

Den franske læge dr. J.I. Guillotin (1738-1814) var arkitekten bag den nye konstruktion, han udtalte, at det var hans ønske at spare den franske revolutions ofre for slet bøddelhåndværk. En human tanke. Forståeligt nok havde bøddler for vane, grundet deres belastende job, at drikke sig mod til, inden arbejdet påbegyndtes, dette resulterede ikke

sjældent i, at øksen fejlagtigt havnede i skulderen. Guillotinen blev brugt sidste gang i 1979, til da havde 4.600 måttet aflevere hovedet i den, dræbt og glemt som gale hunde. Guillotinen er nu på museum. Dens rekord er 54 hoveder på 28 minutter, det svarer til en eksekution pr. 31. sekund. Dødsstraffen blev først afskaffet i Frankrig i 1981.

1832-1910 **Bjørnstjerne Bjørnson** norsk forfatter født 8. dec. 1832. Oprindelig journalist og kritiker, senere redaktør og teaterleder. Bjørnson tog ivrig del i den offentlige debat om politik og kønsmoral. Udgav i 1857 "*Synnøve Solbakken*" som nok er hans mest kendte. Bjørnson er impressionist med sine objektive, realistiske samtidsfortællinger, sine mange skuespil og ikke mindst de mange sange der med sin livsglæde har gjort ham til Norges førende kulturpersonlighed i det moderne gennembrud. Hvem kender ikke: "*Ja, vi elsker dette landet.*" Bjørnstjerne Bjørnson var manden bag "*Aulestadmøderne*" på gården Aulestad i Gausdalen, der kan sammenlignes med vore "*Himmelbjergmøder.*" Gården Aulestad har siden 1934 været ejet af staten og indrettet som museum. Bjørnstjerne Bjørnson fik i 1903 nobelprisen i litteratur. En af hans venner var den danske snapsekonge Harald Wilhelm Jensen (1837-1914). Harald Jensens datter Tekla forelskede sig i en meget moden alder i Bjørnsons søn Erling. Men Harald Jensens venskab rakte ikke: "*Det sømmer sig ikke for en direktørdatter, at gifte sig ind i en digterfamilie.*" Harald Jensen, der i familien var en tyran, viste her sin egoisme og egenrådighed. Men Tekla trodsede faren og giftede sig med Erling. Med til historien hører måske (for egen regning ganske vist), at Erling Bjørnson nok var mere interesseret i snapsefirmaets penge end i Tekla. Bjørnstjerne Bjørnson døde 26. april 1910.

1890-1969 **Ho Chi Minh** forfatter og karismatisk Nordvietnamesisk politiker. Født i landsbyen Chua 15 km V for Vinh som søn af en nationalistisk landsbylærer hvor han fik navnet Nguyen Sinh Cong. Han gik på det lyserøde gymnasium Quoc Hoc i Hue, der ligger ved Duftenes Flod, her blev han imidlertid smidt ud, fordi han deltog i regeringsfjendtlige demonstrationer. Det har man sikkert fortrudt, for ikke desto mindre står der midt i skolegården en statue af nationens stolthed. I 1911 bosatte Nguyen Sinh Cong sig i Frankrig, hvor han tilsluttede sig antikolonialistiske grupper under navnet Nguyen Ai Quoc, der betyder - Den der elsker fædrelandet. Men da det franske socialistparti ikke ville sætte befrielsen af kolonierne højst på dagsordenen, rejste han i 1924 til Moskva, hvorfra han de følgende tyve år rejste som kommunistisk agent i store dele af Asien. Deltog 1925-27 i den kinesiske revolution. Grundlagde i 1930 Indokinas kommunistiske parti. Ledede under Anden Verdenskrig uafhængighedskampen i Indokina. Og efter 30 år satte Ho Chi Minh igen sine ben i Vietnam. Til stadighed var hans mål Vietnams selvstændighed. Han beherskede adskillige fremmedsprog og skjulte sig i utallige forklædninger som bonde, tigger og buddhistmunk. Ho Chi Minh var blot det sidste af en lang række dæknavne han bar. I folkemunde blev navnet til "*onkel Ho,*" der henviser til ens fars ældre bror altså den ældste og mest respekterede i hele familien Ho Chi Minh blev udråbt som præsident for den i 1945 nyoprettede republik Vietnam. Stillede sig efter bruddet med franskmændene i 1946 i spidsen for Vietminhs guerillakrig mod dem. Den franske kolonimagt brugte mange kræfter på at fange ham - men forgæves.

Da Vietnam deltes i Nord- og Sydvietnam efter franskmændenes nederlag i 1954, valgtes Ho Chi Minh som præsident og premierminister i Nordvietnam.

Ho Chi Minh blev aldrig gift, han levede yderst spartansk og nægtede at flytte ind i den franske generalguvernørs palads, der herefter kun brugtes til udenlandske gæster. Ho Chi Minh boede derimod i et beskedent treværelses hus, der oprindelig var beregnet til tjenestefolk, med yderst beskedent inventar. I hans sidste leveår boede han i det smukke

og berømte pælehus. Udgav digtsamlingen "Fængselsdagene" der blev oversat til dansk i 1970 og "Frihedens værksted" i 1975.

1941-1975 **Vietnamkrigen** en lang og ond krig mellem Sydvietnam og Nordvietnam. Når vi i Danmark taler om eller blot nævner ordet Vietnam, tænker vi straks på krige. Og landet er da også stadig mærket af krigenes grusomheder. Det gælder såvel befrielseskrigen mod franskmændene som Vietnamkrigen, hvor USA sammen med Sydvietnam forsøgte at besejre det kommunistiske Nordvietnam.

USA gik officielt ind i krigen 8. marts 1965, hvor de gik i land i Da Nang Bugten med det første store amerikanske troppekontingent på 74.000 soldater. Men allerede i 1962 var der 11.000 amerikanere i Sydvietnam, og i 1964 var der 20.000 amerikanske militærrådgivere i landet, selv om det var et brud mod Genèveaftalen. USA's formål var, sammen med Sydvietnams hær på 1,3 mio. mand, at stoppe kommunismens fremmarch i Asien, men i stedet ændrede krigen visse holdninger i det amerikanske samfund. I 1965 støttede 66% af den amerikanske befolkning USA's krigsførelse i Vietnam, i 1971 var dette tal halveret til 33%. Den første demonstration i USA mod krigen i Vietnam foregik i 1965 med 1000 deltagere. Ved en tilsvarende demonstration i 1967 var 350.000 deltagere mødt op, tal der taler helt for sig selv.

April 1969 toppede antallet af amerikanske soldater med 543.400. Gennem årene har 6½ mio. amerikanske soldater været mobiliseret i Vietnam.

Af enkeltstående krigshandlinger kan nævnes voldsomme amerikanske bombardementer af Nordvietnams største havneby Hai Phong. I 1966 blev næsten alle olielagre ødelagt, men vietnameserne havde forinden flyttet det meste af olien til sikre gemmesteder, fordi angrebet var ventet. Og så var der den frygtelige My Lai massakre 16. marts 1968, hvor 504 blev dræbt. USA's voldsomste bombardement i krigen skete over 11 dage i julen 1972, hvor de tæppebombede netop under Henry Kissingers fredsforhandlinger - ganske barbarisk, uforståelig og helt utilgiveligt.

Der blev i krigen nedkastet 13.000.000 tons bomber af forskellig art over Vietnam, deres samlede effekt svarer til 450 Hiroshimabomber. Det var det dobbelte af, hvad der blev nedkastet under hele Anden Verdenskrig, hvor USA alene "kun" nedkastede 2.057.244 tons bomber. Der er registreret 25.000 bombekratre, men der var også 12.000 amerikanske helikoptere med i krigen, der tilsammen havde 8.570.924 missioner. Naturen led voldsomt, 75.000.000 liter kemikalier i form af plantegift sprayede USA ud over 22.000 km² jungleskov. Landbrug og landsbyerne gik heller ikke fri. Gift der omgående fik bladene til at falde af træerne med det formål, at Vietcong soldaterne ikke kunne skjule sig i junglen. Følgerne af "orange kemikrigen" var katastrofale, skovene døde, med rishøsten gik det helt galt, landet, der før krigen var verdens tredje største risproducent, måtte nødtvungen importere ris.

Allerværst var de utallige menneskelige skæbner, hvor arvelige defekter var årsag til de kommende generationers misdannede børn, hvad vi har set et utal af uhyggelige eksempler på, dels blandt folk vi har mødt i landet, og dels på Krigsmuseet i Ho Chi Minh City.

Nu er en krig næppe mulig at gøre op i tørre tal, men visse økonomer er kommet frem til, at Vietnamkrigen totalt har kostet 352.000.000.000 \$, et tal der med ord hedder 352 milliarder \$. Heraf skulle USA's udgifter andrage 165 mia. \$. For Sydvietnam udgjorde de militære udgifter under krigen 63% af statsbudgettet. Men pyt med økonomien de menneskelige tab er dem, der tæller.

USA mistede 58.148 soldater, af dem er 1.500 aldrig fundet. Men det menes, at endnu flere har begået selvmord efter hjemkomsten, for 304.000 kom hjem såret på sjæl og

krop. Sydvietsnams hær mistede 224.000 soldater, Nordvietsnams hær mistede over 1.000.000 soldater. Tab af civile i Vietnam er ca. 4 mio., af dem er 300.000 aldrig fundet. Altså over 5 mio. vietnamesere mistede livet, i den nådesløse og barske krig. Dertil kommer mindst 4 mio., der blev såret på sjæl og krop. Meget større havde tabene sandsynligvis været, hvis ikke Nordvietnam havde evakueret befolkningen fra byerne og flyttet virksomhedernes produktion ud på landet og op i bjergene. Det gjaldt også forskellige institutioner som fx skoler. I Hanoi var under en fjerdedel af indbyggerne tilbage. Til dem gravede man på fortovene små beskyttelsesrum, der kunne rumme 12 personer.

Af fysiske ting mistede Nordvietnam: 2.923 skolebygninger, 1.850 hospitaler og plejehjem, 484 kirker og 465 templer og pagoder. Af USA's efterladenskaber fra Vietnamkrigen bruges den dag i dag GMC lastbiler, samt en del bygninger og veje. Næsten hver eneste by i Vietnam har sit krigsmindesmærke for ofre fra begge krige, navnene står på store tavler eller sten i lange rækker, men ligene er i de fleste tilfælde flyttet til ofrenes hjemby. Men det er kun i Nordvietnam, man hædrer og mindes de døde, i en krig får taberne ikke et heltemindesmærke.

Det fortælles at udtrykket: *"Der er lys for enden af tunnelen,"* stammer fra Vietnamkrigen. Modsvaret skulle være: *"Det er ikke et lys, det er et tog."*

Vietnamkrigen sluttede med Nordvietsnams totale sejr 30. april 1975 godt bakket op af Vietcongs guerillahær i S. *"Vi tog fejl. Vi tog forfærdelig fejl,"* erkender USA's daværende forsvarsminister Robert S. McNamara i 1995.

1946

Den Første Indokinesiske Krig startede, da franskmændene i nov. bombarderede Nordvietsnams største havneby Hai Phong, hvor 5.000 blev dræbt eller såret. Den 20. nov. 1953 gik franske faldskærmstropper i land i Da Nang Bugten. Efter franskmændenes knusende nederlag i dalen Dien Bien Phu, på grænsen mod Laos, måtte de omsider erkende tabet, de havde fået nok 7. maj 1954. Juli 1954 blev det i Genève af stormagterne besluttet at dele Vietnam ved 17. nordlige breddegrad lige N for Hue, og afholde frie valg i 1956. Et valg der aldrig blev holdt, fordi Ngo Diem nægtede at gå med til frie valg i hele Vietnam. Til gengæld afholdt Ngo Diem sit eget valg i S, her blev han selv beviset på, at der var tale om valgsvindel, for i et bestemt område fik han 600.000 stemmer fra områdets 450.000 vælgere. Den buddhistiske revolution førte til præsident Ngo Diems fald 2. nov. 1963, hvor han blev dræbt ved et militærkup.

Tidligere udgivelser:

- 1980 Andorra
1987 Arnold - novelle
1990 Thailand på godt og ondt
1991 Sydamerika Chile - Brasilien
1992 "Jambo" Kenya - du forunderlige land
1993 Barnløshed - adoption
1994 En lille bid af tilskudssamfundet: "Jeg løfter røret"
1994 Tidsbilleder. Kronologisk leksika. Ajourføres løbende
1994 Leksikassen. Ord jeg er ramlet i uden til fulde at forstå. Ajourføres løbende
1995 De Slesvigske Krige
1995 Østeuropa i forandring
1995 Colombia - smuk og mangfoldig
1996 Hærvejens historie - i cykelhøjde
1996 Øretæver i tilværelsen
1996 Æseløre - litteraturanmeldelser. Ajourføres løbende
1997 En dag i 1997
1997 Budapest & Ungarn - i efterårsdragt
1997 Lolland-Falster & Møn - i cykelhøjde
1997 Ego - det bevidste jeg
1998 En lille stump af det mægtige Kina
1998 Storebælt - i cykelhøjde
1999 Skt. Petersborg - paladsernes by bygget på sumpen
1999 Sjælland Stevns - Masnedø - Asnæs - i cykelhøjde
1999 Et eventyr om julenissens morgensvømmetur
2000 Madeira - en blomstrende ø
2000 Rom - Den evige Stad
2001 En lille stump af Himalaya - verdens tag
2001 Samos - en ferieø for alle
2001 Samsø - i cykelhøjde
2002 Limfjorden øst - i cykelhøjde
2002 Vest Stadil Fjord - i cykelhøjde
2002 Wien - musikkens by
2002 Mozart - hvordan var han egentlig?
2002 Egypten - Nilens gave
2003 Steen Steensen Blicher - hvordan var han egentlig? (Redigeret 2010)
2003 Vietnam - Østens smukke, venlige land i forandring
2003 Limfjorden vest - i cykelhøjde
2004 Grænselandet - i cykelhøjde
2005 H.C. Andersen - hvordan var han egentlig?
2005 Mexicos - Store Riger
2005 Sjælland nord - i cykelhøjde
2005 Paris - byernes by
2006 IKA MARKED - gennem 27 år
2006 Skal vi hejse Dannebrog, eller skal vi brænde det?
2006 Hven - i cykelhøjde
2006 Sydfyn og Det Fynske Øhav - i cykelhøjde
2006 Bulgarien - et smukt og alsidigt land
2006 Sydafrika - en regnbuenation
2007 Søren Aabye Kierkegaard - hvordan var han egentlig?
2007 Kaj Munk - hvordan var han egentlig?
2007 Vendsyssel - i cykelhøjde
2007 N.F.S. Grundtvig - hvordan var han egentlig?
2007 Cornwall - den sydvestlige del af England
2008 Læsø "Kattegats Perle" - i cykelhøjde
2008 Ti Radioforedrag - fra The Big Bang til år 1380
2009 Ti Radioforedrag - fra år 1380 til år 1682
2009 Chile - det lange land i ly af Andesbjergene Peru - inkaernes land
2009 Lissabon - en smuk og alsidig by
Frede Lauritsen - Herningvej 7B ^{1.1.} 6950 Ringkjøbing Tf: 97 32 15 32 fredelau@webspeed.dk